

A TABÁN PARK REVITALIZÁCIÓJA

De Villa Ármin

2024

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Tájépítész mérnök mesterképzési szak**

A TABÁN PARK REVITALIZÁCIÓJA

Belső konzulens: Dr. Fekete Albert

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Tájépítészeti,
Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet
Kertművészeti- és
Kertépítészeti Tanszék

Készítette: De Villa Ármin Ernő

Budapest, 2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	5
1.1 Célküzítés	6
1.2. Lehatárolás.....	6
2. Történeti kutatás	7
2.1. Tabán kialakulása	7
2.2. Tabán fejlődéstörténete	9
2.3. Albecker vendélfő	18
2.4. Rác fürdő.....	18
3. Vizsgálatok, tervezési helyszin ismertetése	19
3.2. Tulajdonviszonyok.....	20
3.3. Védelmek, szabályozások.....	20
4.4. Környezetvizsgálat.....	22
4.4.1. Természeti környezet.....	22
4.4.2. Domborzat	23
4.4.3. Térfalak.....	24
4.4.4. Látványkapcsolatok	25
4.4.5. Zaj- és légszennyezés.....	26
4.4.6. Közművek	27
4.4.7. A Tabán park környezetének funkciói	28
5.5. Közlekedés, kapcsolatok vizsgálata	29
5.5.1. Gépkocsi közlekedés	29
5.5.2. Parkolás	30
5.5.3. Közösségi közlekedés	31
5.5.4. Kerékpáros közlekedés	32
5.5.5. Gyalogos közlekedés	33
5.5.5.1. A park belső gyalogos úthálózata	34
5.6. Arculati vizsgálat.....	35
5.6.1. Utcabútorok.....	35
5.6.2. Burkolatok.....	39
5.6.3. Növényállomány	41
5.7. A Tabán parklátogatói elégedettségi felmérése	42
5.8. A Tabán park értékelése.....	45
5.9. A Tabán park SWOT analízise	46
4. Példák, előképek	48
4.1. Barcelona, Parc Montjuic	48
4.2. Pécs, Tettye park	49
5. Tervlapok szöveges ismertetése.....	50
5.1. Tervezési program.....	50
5.2. Funkcióséma.....	53
5.3. Átfogó tervek.....	53
5.3.1. Meglévő állapot helyszínrajza.....	54

5.3.2. Konceptióterv.....	54
5.3.2.1. Úthálózat.....	55
5.3.2.2 Burkolatok.....	57
5.3.2.3 Utcabútorok.....	58
5.3.2.4. Épített elemek.....	59
5.3.2.5. Növényalkalmazás.....	59
5.3.3. Történeti sétaútvonal.....	61
5.4. Fakivágási és fapótlási terv	61
5.4. Részlet tervek	62
5.4.1. Kertépítészeti terv.....	62
5.4.1.1. Pavilon, pergola.....	62
5.4.1.2. Szabadtéri sportpálya.....	62
5.4.2. Fakivágási és fapótlási terv	63
5.4.3. Növénykiültetési terv	63
5.4.4. Metszetek.....	64
6. Összegzés.....	64
7. Irodalomjegyzék.....	65
8. Mellékletek.....	1

1. Bevezetés

Diplomatervem témájaként a Tabán park megújítását választottam. A Tabán park a gazdag történeténél fogva Buda egyik speciális helyzetben lévő parkja. Helyzeti potenciálját jelentősnek találom, ezért településépítészeti szempontból igazolnak látom, hogy diplomatémámnak válasszam. Mivel a közelben laktam évekig, ezért napi szinten átutaztam rajta, valamint használtam is, ami miatt úgy vélem kellően átfogó helyismerettel rendelkezem. Mindenféleképpen általam ismert és ilyen mélységben még feldolgozatlan területet szerettem volna választani diplomamunkám témájaként, ezért esett a választásom a Tabánra.

Munkámat mindenekelőtt a park területének meghatározásával és célkitűzésemmel kezdem. Következő lépésben betekintést nyújtok a Tabán kialakulásának történeti háttérébe korabeli források (térképszelvények, fotók, leírások) felhasználásával. Ezt követően a terület jelenlegi kialakítását településépítészeti, tájépítészeti (szabadterépítészeti) és örökségvédelmi szempontból szándékozom tovább vizsgálni ábrákkal, térképekkel és helyszíni képekkel alátámasztva azt. A Tabán parkot nem csak, mint egyedülálló egységet vizsgálom, hanem foglalkozok annak közvetlen környezetével is, mivel ezek szervesen kapcsolódnak egymáshoz. A Tabán vizsgálati szakaszának lezárásaként ismertetek egy-egy hasonló léptékű magyar és külföldi parkmegújítási példát, melyekkel bemutatom, hogy milyen lehetne a Tabán park jövője.

Az ezt követő szakaszban ismertetem tervezési programomat és szövegesen bemutatom a terveket, valamint a tervlapokat, amelyeket készítettem, miközben elmagyarázom a mögöttük meghúzódó indokokat.

Dolgozatom fő célja, hogy bemutassak egy olyan Budapesti területet, amely noha temérdek potenciált hordoz magában, mégis méltatlanul alulértékelt és több, mint 50 éve nem esett át jelentős megújításon. Szeretnék egy átfogó és az örökségvédelmi szempontoknak is megfelelő jövőképet alkotni, hogy végül a felmerülő problémák orvoslásával és a lehetőségek kihasználásával a Tabán park és környéke újra a városszövet szerves részeként egy új, élhetőbb parkként születhessen újjá. Az ezáltal megújuló, immáron környezetével kapcsolatba lépő park vonzóbb cél lehet minden korosztály számára.

1.1 Célkitűzés

Célom, hogy a Tabán közparkot az örökségvédelmi szempontok figyelembevételével a mai kor szükségleteinek megfelelően civil igényfelmérés segítségével megújítsam. A lehető legtöbb fennmaradt történeti értéket szeretném bemutatni, vagy amennyiben erre nem adódik lehetőség, felidézni anyaghasználattal, formavilággal, növényalkalmazással. Szeretnék kialakítani egy sajátos identitást, mely funkcionális egységet alkot a környező parkokkal (Gellért-hegyi park, Várkert bazár, Horváth kert), mégis saját identitással rendelkezik a fentebb is említett helyi örökségeken alapulva. Fontosnak tartom a park elhelyezkedéséből adódó adottságait is kihasználni, mint például a lejtős terep, vagy a magas pontokból nyíló látványtengelyek és kilátások. A lehető legtöbb víz helybentartását és a kék-zöld infrastruktúra integrált alkalmazását a park területén belül szintén célul tűzöm ki.

1.2. Lehatárolás

A Tabán fogalma mint park és mint városrész is egybefonódott, mivel a park területe majdnem megegyezik a városrész területével, ahol csak néhány épület maradt állva. Vizsgálati területem a Tabán parkra korlátozódik, mivel a teljes városrész megújítása túlságosan komplex és nehezen megvalósítható feladat lenne.

1. ábra - Lehatárolás (alaptérkép forrása: Google Earth 2022)

Tabán Budapest I. kerületén belül a Gellért-hegy, Várhegy és Naphegy völgyében terül el a Duna jobbparti oldalán. Vizsgálati területem a Tabáni városrészen belüli határai a következők: Krisztina körút - Hegyalja út - Gellérthegy út - Orvos lépcső. A közpark területe a maga 9,282 hektárjával a Gellérthegy Északi lejtőjén terül el.

2. Történeti kutatás

Tabán történetét városfejlődési szempontból fogom vizsgálni. Kiemelt figyelmet fordítok a funkcióira és azok időbeli változására. Mindemellett megpróbálom átadni a városrészt látogatók által átérezett hangulatot. Forrásaimat korabeli térképekből, cikkekből, valamint szakirodalomból szerzem.

2.1. Tabán kialakulása

Napjainkban a Tabán a Gellérthegy - Várhegy - Naphegy közötti parkosított területet jelenti, azonban ez nem volt mindig így. Közel száz éve Tabán még Buda egy sűrűn beépített, organikusan kialakult, szűk, kacsaringós utcaszerkezetű, falusias hangulatú városrésze volt. “Nem tudom, illik-e az idegenforgalmi illemkódex értelmében megmutatni valamit, ami nincs. [...] Valamikor itt házak álltak, Uram, de milyen házak! és a házak közt utcák kanyarogtak, de milyen utcák! A házak földszintesek voltak, és a közepükön a szederfa mellett mosóteknő állt. Leve hivatagólag csorgott végig az utca közepén, mély csatornákat vájva a szabálytalan macskafejek közt. Minden második ház nagyhírű régi vendéglő volt, sramlizenével. Itt állt, kérem, a Mélypince, a Poldi bácsié, ötszázéves pinceboltozatával, ahol egykor török urak örömtanyát tartottak fenn, közköltségen. Itt volt a fűjmadár a falon, Vahot Imre kezeírása mellett, és Krúdy Gyula mámoros, megszentelt emlékezete. A Tabánt bármikor meglátogathatta, télen, nyáron, nappal, éjszaka, mindig csodálatos volt, mindig egyetlen, az ember mindig most kezdődő szerelmek derengését görgette végig lejtős utcáin, olyan szerelmekét, amelyek reggel szoktak az ember eszébe jutni, az ágyban, amikor még sötét van és akkor nincs fürdő és borotva, ami lemosná az ember lelkéről azt az édes és álmosító gyantát, ami a szerelem. Itt valamikor utcák voltak, Uram, itt volt az ifjúság.” (Szerb, 1935)

A Duna közelsége, a terület természeti kincsei, valamint magas dombjai menedékként szolgálhattak az itt letelepedett embereknek. Bizonyítékul szolgál erre a Gellért-hegy déli

lejtőjén talált Kr.e. I. századi Eraviszkuszok által alapított oppidum. Az oppidum erősített kelta települést jelent. Több mint száz éve, 1904-ben vetült rá fény, amikor a gellérthegyi vízművek építése miatt megbolygatták a földet. A földmunkáknál rézkori, bronzkori és kelta leletek kerültek napvilágra. Később 1935-1936-ban a tabáni városrész rendezésénél bukkantak festett cserépedények, lakóházak, kemencék maradványaira, amelyek egy kisebb fazekassággal foglalkozó település nyomait mutatták az Gellért-hegy és Várhegy közti völgyben futó Ördög-árok bal és jobb oldali partján. A település mindkét oldalról körülbelül 50 méteres távolságot tartott az Ördög-ároktól. Feltehetőleg ebben az időben az Ördög-árok medre még jóval szélesebb lehetett. A közeli Várhegyen is találtak ugyanazon népcsoport által ottmaradt cserépedény darabokat. Valószínű, hogy a római kori hódítás után a Gellérthegyi oppidum megszűnt településként létezni és az ott lakók később a Tabán területén találtak új otthonra, ekkor már a Római birodalom fennhatósága alatt. A Tabáni település egészen Kr.u. I. századig lakott volt. (Hanny, 2005) A rómaiak hódítása után a Tabáni eraviszkusz iparos város tovább működött, immár a római igényeket elégítették ki munkájukkal. A város lakói lassan romanizálódni kezdtek. A rómaiak ekkoriban nem alapítottak Buda területén várost, viszont a Tabánban talált őrtorony maradványai arra engednek következtetni, hogy mivel a Gellért-hegy lábánál a legkeskenyebb a Duna - csupán 300m - ezt kihasználva a Duna ezen partszakasza már akkor is fontos révátkelőként szolgált.

A római birodalom bukása után a pesti fejlődést Taksony nagyfejedelem indította el a mai pesti beváros területén azzal, hogy a rómaiak által épített Contra Aquincum erőd környékére muszlim kereskedőket és bolgár-szláv révészeket telepített. Ekkoriban a mai Buda területén még nem indult meg a városiasodás, mivel egyik királyunk sem választotta tartós szállásául.

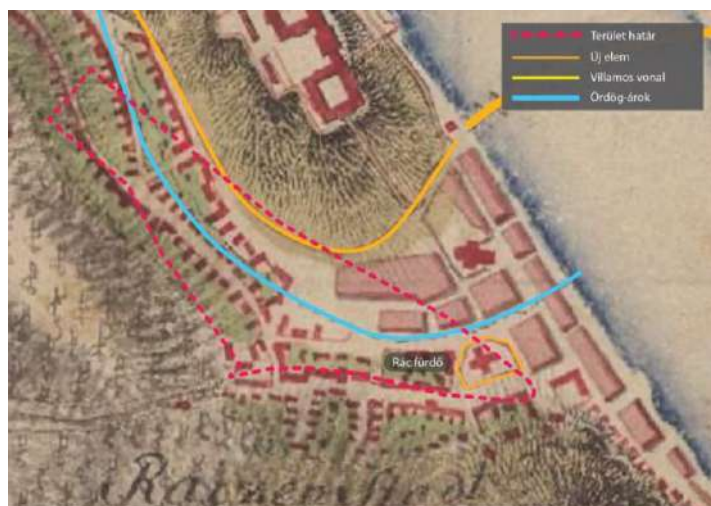
Buda csak Pest fejlődésének lévén kezdett el benépesülni. Ugyanis Pest gazdasága a 13. században fellendült, amely újabb hullám betelepítést vont maga után. Német kézművesek és kereskedőket telepít be a király a városba, immár a mai Pesttel szembeni Buda területére is, amely Pest külvárosa volt, innen jön a régi elnevezése: Kispest vagy Minor Pest, mely a mai Tabán területén feküdt (Gerő et al. 1998) (Györffy, 1997) Noha a terület régóta lakott volt, a lakosság nem épített kő épületeket, hanem révátkelő szerep miatt kialakult kereskedelemre alkalmas sátrakban élt. A XVI. századtól kezdve tehető a sátoros kereskedő telep átalakulása lakóházas permanens településsé. (Nagy, 1936)

A török uralom alatt egy Angol utazó beszámolója szerint a Törökök mindent felgyújtottak. Tabán is szinte teljesen leégett. Leírások szerint az Ördög-árok a település meghatározó tényezője volt. Jobb partján a Debbaghane vagy Debaghne néven ismert területet

török cserzővargák foglalták el. A törökök híres cserzővargák, tímárok, tehát “tabakosok” voltak, innen származik a név: Debaghne. Az itt élők az Ördög-árok vizét használták bőr cserzéshez. Új építkezések fürdők és templomok kivételével nem történtek. Ekkor épült a Rác fürdő törökkori része is. Az élet a révátkeles mellett a régi évszázados szokások képét mutatta. Mikor Budavárát visszaveszik a Magyarok Tabán jelentősége marad a régi, de a telep időközben elnéptelenedik. (Knapp, 2012)

2.2. Tabán fejlődéstörténete

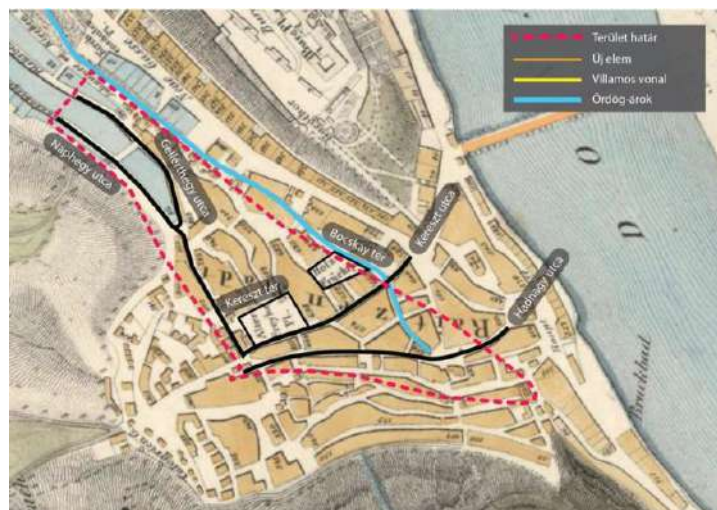
Az elnéptelenedett Tabánba I.Lajos 1690-ben pár évvel a törökök kiűzése után szerb nemzetiségűeket telepít. Ekkor indult meg a városrész jól dokumentált fejlődése. A szerbeket a magyarok rácoknak hívták, innen származik a városrész egyik neve a Rácváros. A rácok sajátos építészeti hagyományaik alapján elkezdtek kialakítani a Tabán jellegzetes kusza beépítési rendszerét. A városrész lakói a lejtőket kihasználva többnyire szőlőtermesztéssel és borászattal foglalkoztak. A terület fekvése a már előbb is említett kereskedelmi útvonalak találkozása miatt gazdasági szempontból kiváló volt. Itt találkozott az észak-déli irányú vízi közlekedési útvonal és az első budai hajóállomás a kelet-nyugati szárazföldi kereskedelmi útvonalakkal. Tabánon utaztak keresztül a pesti vásárookra igyekvő kereskedők és iparosok és az eladó termékek iránt érdeklődő vásárlók is, így a helyieknek nagyszerű bevételiforrást jelentett a vendéglátóhelyek és kocsmák üzemeltetése. (Kardos et al. 2019)

2. ábra - Tabán az 1783-as I. katonai felmérés idején (alaptérkép forrása: mapire.hu)

Az 1783-as első katonai felmérésen látható, hogy az Attila út vonala már kialakult. Az Ördög-árok a kertek végében + alaprajzú Rác fürdő előtt folyik. A városrész kiterjedése ekkor még leginkább csak az Ördög-árkot követi, sűrűbben beépített rész pedig csak a Duna és rajta átívelő révátkelőhely környékén van.

Tabánban gyakoriak voltak a különböző csapások árvizek, tüzek és járványok formájában. 1810-ben amikor az egész város a szőlőkben szüretelt, a városban hordóégetés közben szikrát kapott egy épület. Hatalmas tűzvész ütött ki, amit túl későn vett észre az elfoglalt népség. A Duna vizével megkezdték az oltást, de mire sikerült megfékezni a tüzet 600 épület esett áldozatul. Országos gyűjtőakciók keretében gyorsan újjáépítették a leégett épületeket a meglévő tömbstruktúra szerint. (Fazekas, 1994)

3. ábra - Tabán az 1837-es kataszteri térképen (alaptérkép forrása: mapire.hu)

Az 1837-es térképen kivehető, hogy az Ördög-árok a Fehérsas tértől egészen a Dunáig föld alá lett víve. Az 54 évvel ezelőtti I. katonai felmérés állapotához képest nagyot nőtt Tabán kiterjedése. A leégett épületeket pár hónap alatt pótolták, így kialakult a városrésze jellemző sűrű, keskeny utcahálózat, valamint jól beállt térszerkezet, ami közel száz évig csaknem ugyanazt a képet mutatja majd.

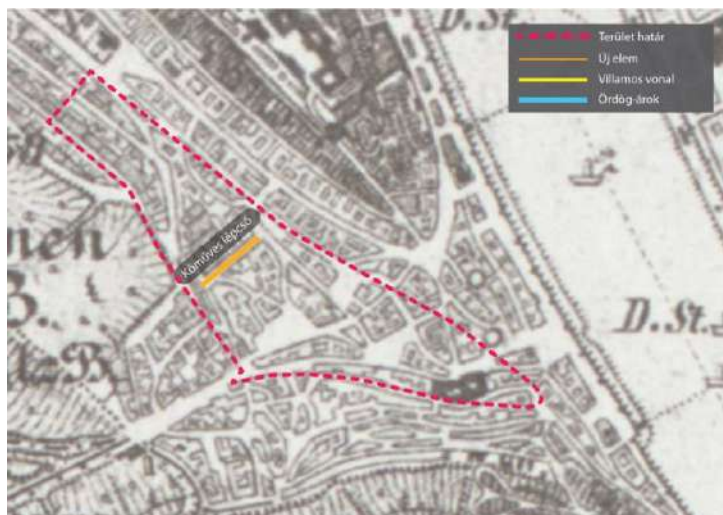

4. ábra - Tabán az 1861-es II. Katonai felmérés idején (alaptérkép forrása: mapire.hu)

A Lánchíd és Algút 1857-es megépülésével Tabán elvesztette révátkelő helyzetéből fakadó helyzeti energiáit. Központi szerepe megszűnt és elindult a szlömösödés útján. A terület egyre jobban beépül, de minőségi fejlődésről nemigen beszélhetünk. Az Ördög-árok változatlan nyomvonalon folyik, de az egyre sűrűbb beépítések miatt mindinkább szűkülő mederben jut csak neki hely.

5. ábra - Tabán az 1873-as kataszteri térképen (alaptérkép forrása: mapire.hu)

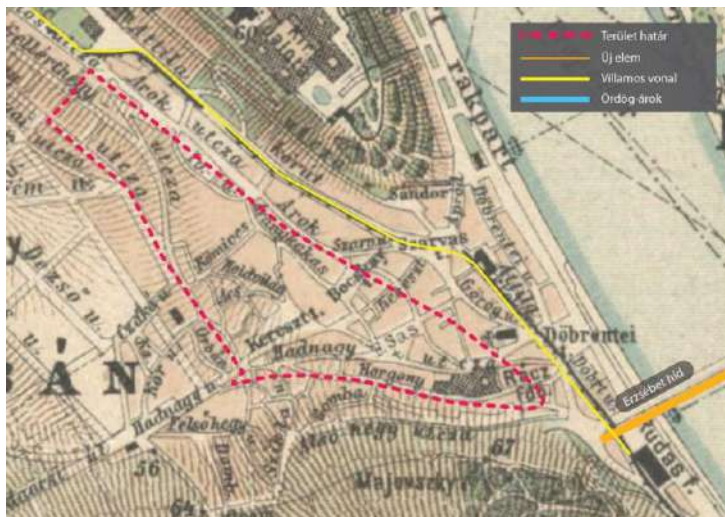

6. ábra - Tabán az 1882-es III. Katonai felmérés idején (alaptérkép forrása: mapire.hu)

Az Ördög-árok a változó vízszintjéről híresült el, mely hatalmas pusztítást volt képes véghezvinni és az áradások után még járványok is sújtották a területet. A 19. század második felére a patak befedése mellett döntöttek, részben a meredek, rendezetlen partok miatt, részben pedig a szennyvízelvezetés javítása érdekében. A munkálatokat 1873-ban kezdte meg a Fővárosi Közmunkák Tanácsa. Az alsó szakasz beboltozása gyorsan elkészült. 1875 júniusában azonban egy hatalmas esőzés zúdult Budára és az Ördög-árok vize olyannyira felduzzadt, hogy a már elkészült szakaszt felszakította, elpusztítva a felette épült utakat és lakóházakat. (Lestyán, 1940) (Vasárnapi, 1875)

A károk helyreállítása után folytatódtek a munkálatok és 1878-ra sikerült egészen a Mikó utcáig - azaz a Vérmező határáig - föld alá terelni a szeszélyes patakot. A beboltozott szakasz felett épült ki a Krisztina körút elődje, az Árok utca. A befedett Ördög-árok ezek után a budai oldal legjelentősebb szennyvízcsatornájaként szolgált. (Siklóssy, 1931) A századforduló környékén 1903-ban adják át az Erzsébet hidat, ami miatt több épületet is el kellett bontani és a Gellérthegy egy részét is szükséges volt megbontani és feltámfalazni. Az Erzsébet híd megépülése után Tabán újra visszakapta révátkelő szerepét, de a szegénység ezután sem szűnt meg. A vársz rész sorsát végül az 1880-as filoxéra járvány pecsételte meg. A lakók fő megélhetését jelentő szőlők elpusztultak, aminek hatására a lakosság egy része elvándorolt, az ott maradók pedig méginkább elszegényedtek. Ekkortájt a vársz rész egyfajta vigalmi negyedé alakult megannyi vendéglővel, kocsmával és kuplerájjal. Köztük több költők és irodalmárok által is szívenen látogatott hely volt. Ott volt például a Mélypince, az Albecker, Aranykaca és a Kakuk. Sajnos a rohamosan fejlődő pesti oldalhoz képest egyre jobban elmaradt ez a terület a

maga kis falusias földszintes vagy egy emeletes dűledező és csatornázatlan házaival. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa jegyzőkönyvei alapján járványügyi, közbiztonsági és esztétikai szempontból is tarthatatlan volt a Tabán akkori állapota. A tabáni városrészben először az Erzsébet híd építése miatt kellett teljes utcákat és háztömböket elbontani.

7. ábra - Tabán az 1903-as kataszteri térképen (alaptérkép forrása: mapire.hu)

Buda rendezése egyre inkább előtérbe került. A keskeny, kusza utcák már nem voltak megfelelőek a megnövekedett az Erzsébet hídon átkelő, megnövekedett forgalom számára. Közlekedést javító beruházásokra volt szükség. A Hegyalja út vonalában vezetett transzverzális útvonal kiépítése volt az elérendő cél. 1909-ben határozat született, hogy Tabánt modern fürdővárossá alakítják a jövőben. 1912-ben már részletes szabályozási tervvel rendelkeztek a területre vonatkozóan, emellett a Duna menti házak kisajátításai után a bontások is elkezdődtek és a régi kis házakat a korban modernnek számító díszes bérpaloták váltották fel. Ekkor úgy tűnt, hogy a Tabán fejlődése lendületet vett, ám az I. Világháború jelentősen visszavetette a terület fejlesztéseit. A háború alatt leálltak a megkezdett bontások és a már kiürített házakba ismét lakók költöztek.

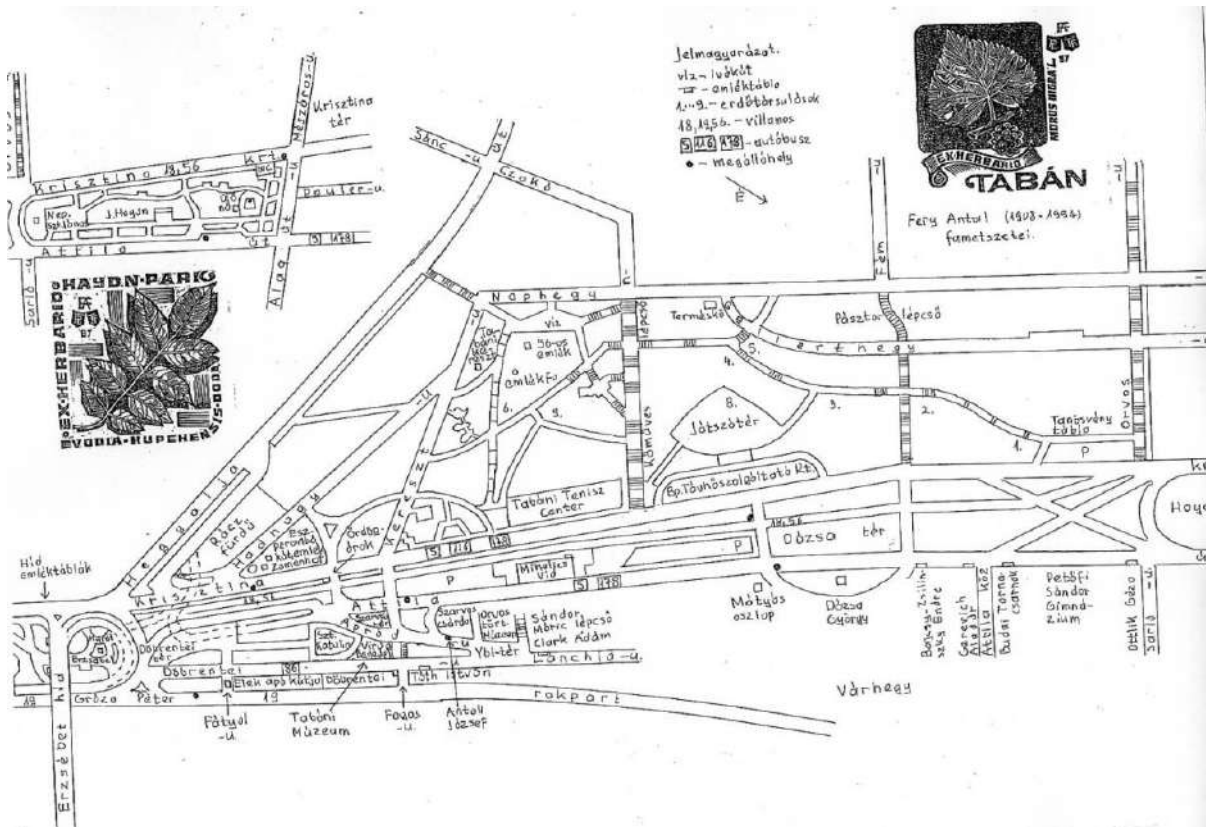
Később az 1930-as években került újra elő a rendezés terve. A falusias, földszintes, szűk utcájú városrész helyére egy modern fürdővárost képzeltek el irodaházakkal, társasházakkal és gyógyszállókkal.

1. kép - Vágó József terve 1936 körül

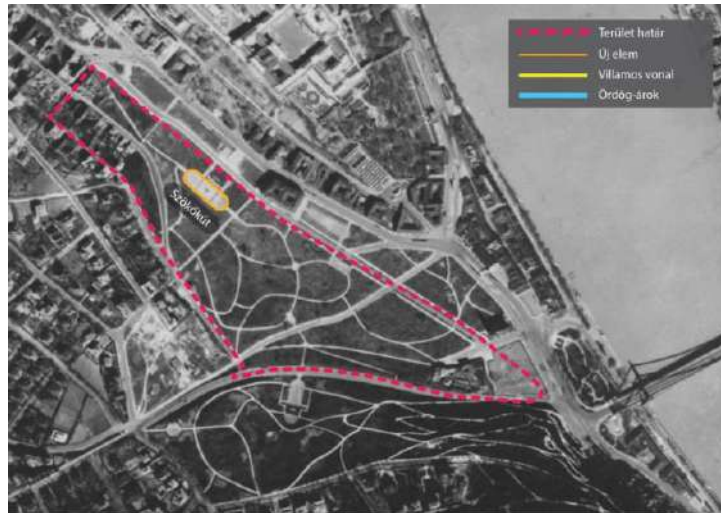
A bontás 1933-ban indult meg. A főváros felmondott az itt élő 3700 bérlőnek, akik így elhagyni kényszerültek a lakásaikat. A bontás nemcsak lakóházakat, hanem több itt működő iskolát is érintett. A terület ilyen drasztikus módon történő átalakítása ellen a korabeli sajtóban cikkek jelentek meg, és a fővárosi lakosság egy része is tiltakozott. A bontás ellenzői nem értették, hogy a főváros modernizációs törekvéseinek miért kell szükségszerűen együtt járnia ennek a romantikus, macskaköves utcákkal, lépcsőkkel tarkított, mediterrán hangulatú városrésznek az eltüntetésével. A bontás hírére állítólag naponta 8-10 festő próbálta megörökíteni azt utókornak a Tabán utcáit és házait. A munkálatok során felmerült, hogy valamelyik jellegzetes utcáját meghagynák érintetlenül, de végül csupán a Duna-parti házsorhoz, néhány régi, műemlék jellegű házhoz és a területen lévő két templomhoz nem nyúltak hozzá. (Nagy, 2004) 1936-ra befejeződött a területen álló házak elbontása. A tervekben végül semmi nem valósult meg. Tabánt 1937-ben Morbitzer Dezső átfogó tervei alapján ideiglenesen angol tájképies jellegű parkká alakították. (INT-1) A a részletterveken Baranya Gyuláné, Csorna Antal, Jécsay László és Maros Éva dolgozott. A munkákat Fonód Károly irányította. Építés közben találták meg az Ördögárok egyik hídpillérét. A vízhiány enyhítésére a jelenlegi Távhőszolgáltató helyére egy kisméretű, kivilágítható szökőkutat építettek. Véleményem szerint ennek a helyére kerülhetett a jelenlegi szabadtéri edzőpálya. A háború a Tabánt sem kímélte, 1945 után ismét rendezésre volt szükség. A Bakay Árpádné tervezte Erzsébet híd és környezetének 1964-es rendezése nyomán folyó felújítás után a park Budapest egyik legszebb látványossága lett. Az Eszperantó Kongresszus alkalmából 1966-ban létsült az Eszperantó Park és Emlék, melybe később Ludwig Zamenhof szobrát is elhelyezték. Az Orvos-utca közelében a Tabáni Spartacus SKE Tájfutó Szakosztálya tájékoztató táblát helyezett el, mely tábla tartalmazza a Tabáni Botanikai Tanösvény által bemutatott hazánk legfontosabb erdőtársulásait: 1. Nyílt-homoki tölgyes, 2.

Hársas-körises sziklaerdő, 3. Cserszömörccs molyhos-tölgyes bokorerdő, 4. Cseres-tölgyes, 5. Zárt homoki tölgyes, 6. Tölgykőris-szil ligeterdő, 7. Szubmontán bükkös, 8. Fűz-nyár ligeterdő, 9. Gyertyános-tölgyes. (INT-2)

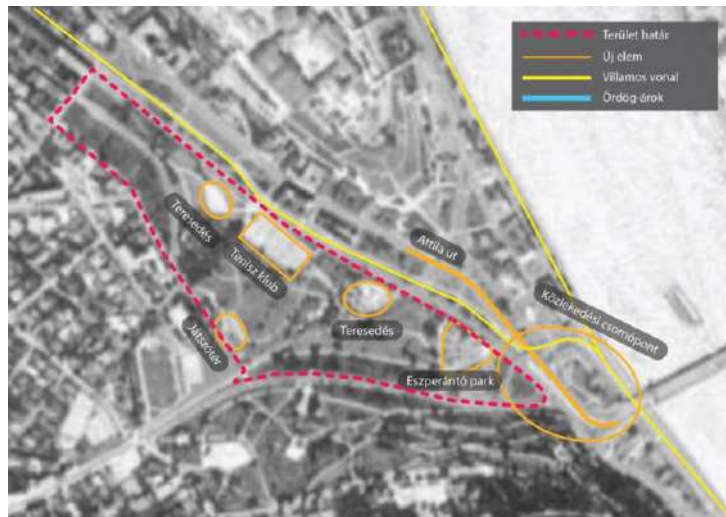
2. kép - A Tabán park Morbitzer Dezső tervei szerint (forrás: mek.oszk.hu)

A Krisztina körút a néhai Árok utca nyomvonalán egyenes szerkesztéssel lett kialakítva, az Attila út pedig még az eredeti nyomvonalán haladt, rajta a villamossal. Az Orvos lépcső és Pásztor lépcső közötti épülettömb és az Apród utcai tömb még létezik az 1944-es légifelvételen és a park is épségben és gondozott állapotban van.

8. ábra - Tabán az 1944-es légifelvételen (alaptérkép forrása: mapire.hu)

Ez a kialakítás egészen a 60-as évekig így maradt, majd aztán a második világháborúban felrobbantott Erzsébet híd 1964-ben befejeződő újraépítésének kapcsán történő infrastrukturális átalakítások miatt teljesen átalakult a terület. (INT-3) Ekkor épültek a hídhoz kapcsolódó fel- és lehajtók, a bonyolult és szétterülő úthálózat és parkolók. Tabán belső gyalogos úthálózata is a 60-as évekből maradt ránk. Látható, hogy az eredeti Morbitzer féle terv alapján kiépített tájképies vonalvezetésű íves utak ívei módosultak. Például az 56-os emlékmű körüli ív egy része megszűnt az odahelyezett teniszkлуб miatt. Az ebből az ívből induló hurok pedig a sportpálya miatt lett módosítva. A másik nagy ív a mai Döbrentei tér helyén a hídhoz csatlakozó felüljárók miatt és az Attila út módosított útvonala miatt szűnt meg. Egyes útszakaszok feleslegessé váltak, így azokat megszüntették, de az új funkciók elhelyezése céljából újabb útvonalakat hoztak létre. A Krisztina Körutat ezen felül a park területének rovasára ki is szélesítették, mely jól látható a csatolt ábrán. 1965-ben adták át az Eszperántó parkot, az emléktáblával és Zamenhof mellszobrával a Rác fürdővel szemben.

9. ábra - Tabán az 1960-as években a CORONA kémfműhold felvételén (alaptérkép forrása: mapire.hu)

Jelenleg a Tabán területe az autós közlekedésnek van alárendelve. A park nagy kiterjedésű zöldfelülete fontos eleme a város zöldinfrastruktúrájának, ugyanakkor a Döbrentei téri utak és azok felüljárói felszabdálják a zöldfelületeket, melyek így helyenként használhatatlanok, alkalmatlanok lesznek rekreációra. Gyalogosan közlekedni meglehetősen nehéz és kellemetlen. A Tabán park elhanyagolt állapotú és a szélei közelében zavaró a motorizált járművek keltette zajszennyezés. Noha az egyik legszebb panorámájú parkról beszélhetünk Budapest szívében, a pontenciáljait mégsem használja ki.

A park jelenlegi kialakult állapotának történeti rétegeinek elemzését elvégeztem, mely az 1. mellékletben található. A különböző időszakból származó útvonalak és teresedések és épületek sokszínű képet mutatnak.

10. ábra - Tabán jelenlegi állapota (alaptérkép forrása: earth.google.com)

2.3. Albecker vendélő

A régi Tabánan fekvő Kereszt tér 4. szám alatt volt található Albecker Antal métán népszerű kocsmája, mely híres volt a kiváló halászléről, sült haláról és a könnyű budai boráról. Nyáron a belső udar öreg gesztenyefája alatt, télen bennt a melegben lehetett fogyasztani. A hely érdekessége, hogy Rudi bácsi az inas csekély fizetségért cserébe kézilámpával kísért le a kissé spicces vendégeket a meredek, hepehupás macskaköves utcákon a Duna-part felé, mivel a közvilágítás akkoriban igencsak hagyott kíváncsnivalót maga után. (Nemes, 2004)

3. kép - Albecker Antal vendéglője (forrás: fortepan.hu)

2.4. Rác fürdő

Budapest világhírű fürdőkultúrájának egyik kiemelkedő helyszíne a Rác fürdő, mely a Duna menti törésvonalból fakadó gyógyvizes forrásokra épült. Már a török idők előtt is állt a helyén fürdő, de a török hódoltság alatt nyolcszögletű kupolacsarnokkal kibővítették. A fürdő sérülések nélkül vészelte át Buda 1686-os visszafoglalását. Csaknem két évszázad múlva 1860-ban Heinrich Nepomuk János orvos tulajdonába került, aki Ybl Miklóst bízta meg a átalakítási és bővítési munkák megtervezésével. Végeredményben három romantikus stílusú csarnokkal bővült a fürdő. A korabeli lapok a következőképpen nyilatkoztak az elkészült műremeket:

„Oly hely ez, mely a fővárosnak igazi díszére szolgál, mert nem hisszük, hogy Európában léteznék ennél fényesebb és célszerűbben berendezett gőzfürdő (...). Az első nagy fürdőhelyiség egy kerek kupolás terem, egész templomszerű impozánsággal, oldalt oszlopos ívekkel, fenn faragványokkal, a talaj fényes és mozaikszerű, közepén egy meleg medence csillagos lépcsőzettel (...).”

1935-től aztán a főváros tulajdonába kerül a komplexum. A II. világháború súlytása sajnos nem kerülte el a fürdőt sem. A törökkori nyolcszögletű kupolacsarnok túlélte, de Ybl bővítései a langyos medence kivételével javarészt megsemmisültek. Az 1960-as években a környék megújítása során a romos épületrészeket visszaépítés helyett elbontották. A csokolt fürdő állapota az 1980-as évekre nagyon leromlott.

4. kép - A Rác fürdő jelenlegi megújult állapotában (forrás: termalfurdo.hu)

Végül 2010-re sikerült felújítani és kiegészíteni egy új szálloda funkciójú szárnnal. Az Ybl féle átalakításokat az eredeti tervek alapján állították helyre. (INT-4) Noha a fürdő vendégek fogadására alkalmas lett, mégsem nyílt meg a nyilvánosság számára, pereskedések miatt. Időközben újra leromlott az épületegyüttes állaga, melynek állapotfelmérése jelenleg éppen zajlik. Senki sem tudja biztosra, hogy mikor nyithat újra. (INT-5)

3. Vizsgálatok, tervezési helyszin ismertetése

A területet önmagában és a környezetének kontextusában is vizsgálom. Első lépésben szeretném tisztázni a tulajdonviszonyait majd elemezni a vonatkozó védelmeket és szabályokat. Következő lépésben elemzem a térszerkezetet, a terület funkcióit és közlekedését. Végül már csak a Tabán park területén belül vizsgálom annak növényállományát, burkolatait, elemeit, funkcióit. Ezen információkat feldolgozva készítek egy SWOT analízist valamint egy probléma és egy érték térképet.

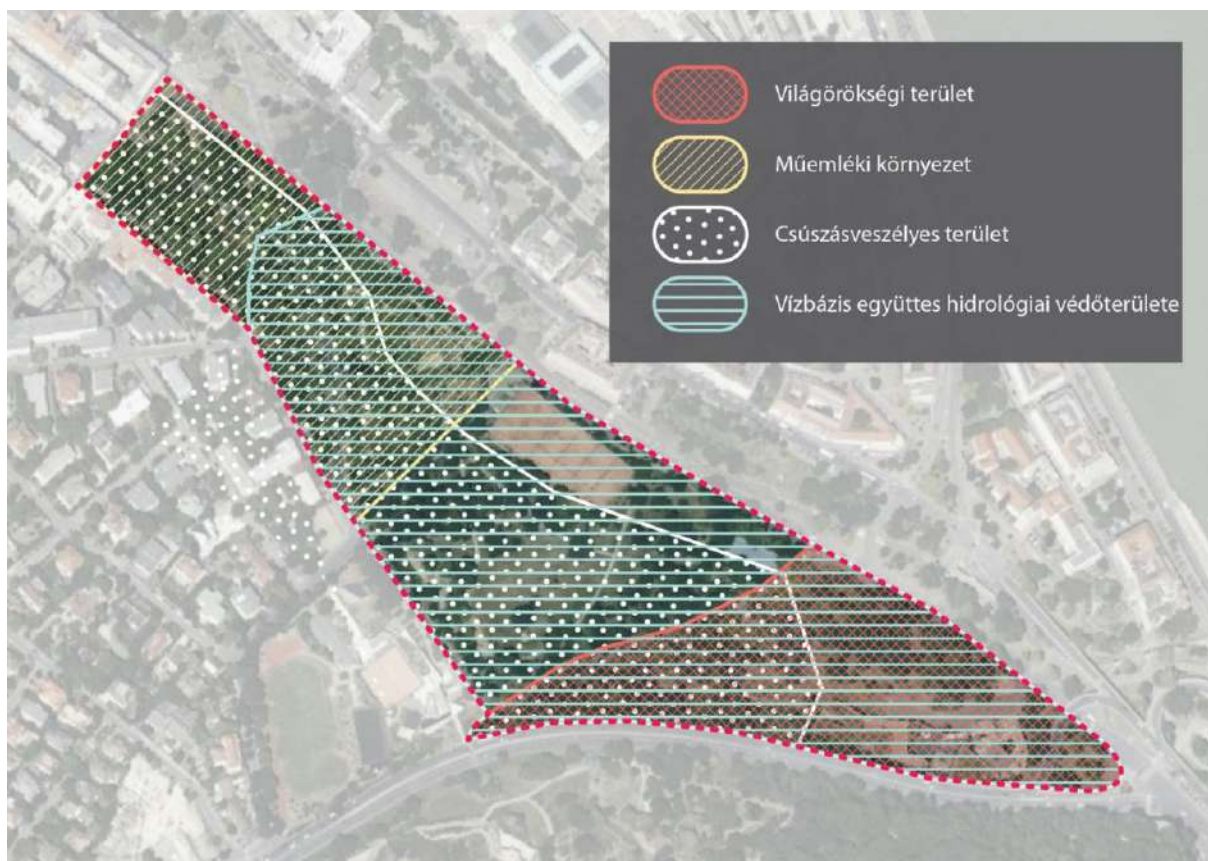
3.2. Tulajdonviszonyok

A területet érintő helyrajzi számokat lentebb láthatják. Zöldfelületek: 5966, 6112, 7247, 7263, 6097. Utak: 7202, 7224, 7246/3, 7258/3, 5866, 6171, 6172, 6106, 6001, 6006. A helyrajzi számok térképes ábrája megtekinthető a 2. mellékletben. (EGY-1)

A park jelentős része a Fővárosi Önkormányzat kizárólagos tulajdonában áll. A Rác fürdő területe a jelenleg a főváros cégének, a BGYH tulajdonában van. (INT-7) A Budavári Önkormányzat (I. kerület) mindössze a park Ovos lépcső és Pásztor lépcső közötti 7247 és 6097-es helyrajzi számú zöldfelületeivel rendelkezik, valamint a közlekedési területek közül a lépcsők (7202, 7246/3, 7258/3, 6106) és a Hadnagy utca (6001) területével. A Tabáni tenispályák üzemeltetése magánkézben van, de a helyrajzi számuk megegyezik a parkéval, ennek megfelelően szintén fővárosi tulajdonban vannak. (EGY-1)

3.3. Védelmek, szabályozások

A fővárosi szerkezeti terv szerint a park városképi, városszerkezeti szempontból kiemelten védendő és védelemre javasolt közpark. A Krisztina körút - Hegyalja út - Kereszt utca közötti rész a világörökségi terület részét képezi. Az Orvos lépcső - Krisztina körút - Kőműves lépcső - Naphegy utca közötti rész műemléki környezet, tehát az örökségvédelmi irányelvek itt is használatosak. Noha a park középső része, azaz a Kőműves lépcső és Kereszt utca közé eső része nem tartozik se világörökségi, se műemléki környezet területéhez, úgy gondolom a tervezésnél érdemes ezeknek a szabályozásoknak megfelelően eljárni itt is. A park területén belül egyedül a Rác fürdő épülete lett műemlékké nyilvánítva. (EGY-2)

11. ábra - A parkot érintő védelmek (alaptérkép forrása: earth.google.com)

A kerületi építési szabályzat IVX. fejezete kimondja, hogy a park területén csak játszóterek, pihenőkertek, valamint sportkert létesíthető. Az övezet területén létesíthetőek építmények, de csak kis méretű, a park alapfunkcióihoz vagy fenntartásához kapcsolódóan, például árusító kiosk, 20 m² alapterületűnél nem nagyobb vendéglátó pavilion. (EGY-3)

Az integrált településfejlesztési stratégia kohéziós politikájának céljai közé tartozik a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése, valamint kockázat- megelőzés és- kezelés. A fenntartható közlekedési módok fejlesztése is fontos szempont. A Tabáni akcióterület érinti a lehatárolt területemet, egész pontosan a Krisztina körút - Hegyalja út - Kereszt utca között elterülő részét. A terv egyik legfontosabb fejlesztéspontja a Sikló és környékének fejlesztése, mely a Tabán parkból a Citadella könnyű megközelítését hivatott megtremteni egy sikló segítségével. A megalapozó tanulmányban a park teljes területének fejlesztési lehetősége is szerepel egy Gellérthegy - Tabán - Vérmező parkvonulat részeként. Igényfelmérés alapján első sorban a helyi igényeknek való megfelelés javasolt. A park akcióterületen kívül eső részén a világörökségi értékekre alapozott turizmusfejlesztés, identitástudat növelése és szemléletformálás vannak megemlítve, mint elérendő célok. (EGY-4)

A településkép védelme véleményem szerint kimondottan fontos a területre nézve. A rendelet megemlíti, hogy a turisztikailag kiemelt kilátópontok, Várhegyre való kilátások védendőek. Az alkalmazott burkolatokra a hely karakteréhez illeszkedő, Budapesten előszeretettel használt kockakövet ajánl. A közterületeket csak a konkrét használat érdekében legszükségesebb nagyságú burkolt felülettel szabad ellátni és a csapadékvíz elvezetése lehetőleg zöldfelületre kell történnjen. A közterületek növényállományát lehetőleg meg kell tartani. (EGY-5)

4.4. Környezetvizsgálat

4.4.1. Természeti környezet

A Tabán térsége jelentős ökológiai szerepet tölt be Budapest zöldfelületi hálózatában. A tabáni park az Országos Területrendelési Tervben (OTrT) ökológiai hálózat pufferterületként szerepel. A Húvösvölgy - Tabán tengely Buda egyik legfontosabb átszellőzési zónája, amely a Dunai átszellőzési zónába vezet. A Városmajor – Vérmező – Horváth kert – Tabán – Gellért-hegy pedig a Budai zöldkorridor gerincét alkotó parkok sorozata az Ördög-árok nyomvonala mentén felfűzve. A Gellért-hegy országos jelentőségű természetvédelmi terület, így a közvetlenül mellette fekvő Tabán park a Gellért-hegy védőterülete. (Báthoryné et al. 2022)

5. kép - Budai zöld korridor parkhálózata (forrás: forbes.hu)

4.4.2. Domborzat

A park legmagasabb pontja 140 méter magasan helyezkedik el a Kereszt utca és Naphegy utca találkozásánál. A Duna tengerszint feletti vízszintje kb. 96 méter, így az előbb említett pont ettől 44 méterrel magasabban fekszik. A Naphegy utca és Hegyalja út menti gyalogszerrel elérhető legmagasabb pontjai kb. 120 méter magasságban találhatók. A legmélyebben fekvő gyalogosok által is bejárható rész pedig a Döbrentei tér rakparti szakasza a maga 103 méteres tengerszint feletti magasságával. A Kereszt utca, Krisztina körút és Hegyalja út által határolt terület nagyrésze sík, enyhe lejtéssel a Duna irányába, csak a hegyalja út rézsúje töri meg a domborzatot jelentősen. A Kereszt utca és Pásztor lépcső közé eső terület erősen lejt, ugyanakkor még kényelmesen bejárható és csak kevés lépcsőre van szükség a legmeredekebb lejtés átküszöbölésére. Végezetül az Orvos lépcső és Pásztor lépcső közötti terület olyannyira meredek, hogy csakis sűrű lépcsősorokkal vagy szerpentes megoldással lehet a lejtő ellenében haladni. Az itteni zöldfelületek teraszolás vagy szerpentin út kialakítása nélkül rekreációra használhatatlanok.

12. ábra - A terület domborzata (alaptérkép forrása: earth.google.com)

Elmondható, hogy a terület délnyugati oldaláról pazar kilátások nyílnak a Várhegyre és a Gellérthegyre. A látványokkal részletesebben a vizsgálati munkarészben foglalkozok.

4.4.3. Térfalak

A Tabán park térfalai meglehetősen hiányosak a Krisztina körút és a Döbrentei tér felé. A Döbrentei téri oldalán nincsen térfal, ami lehatárolná a parkot, hacsak nem vesszük annak a felüljárót. A Krisztina körúton csakis a Bethlen udvar az egyedüli markáns térfalat képező épület. Markánsabb térfalat legközelebb csak az Attila úti épülettömbök alkotnak. A Hadnagy utca térfalát a Rác fürdő és azzal összeépült szállodája adja. A Hegyalja úttal párhuzamos gyalogút menti rézsű magasságából fakadóan kellemes zöld falként emelkedik és blokkolja a Hegyalja út látványát. Továbbhaladva a Naphegy utca épületsora határolja a parkot, mely a Kereszt utcától a Gellérthegy utcai kereszteződésig főleg 1-2 emeletes szabadon álló épületeivel laza térfalként jelenik meg, de később a Gellérthegy utcai kereszteződéstől az Orvos utcáig a Naphegy utca zársorú beépítésű és épületei magasabbak. Az Orvos utca mentén az épületek zárt sorú és magas kialakítása szintén markáns térfalat képeznek.

A területen a kiterjedéséhez képest igen csak kevés funkció található. A Gellérthegy utcával párhuzamosan a tanösvény keretében bemutatásra kerül a park élővilága, legyen az állat vagy növény. A legnagyobb kiterjedésű funkció a park szívében elhelyezkedő teniszkлуб. A teniszpályáktól délkeletre a Krisztina körút mentén kialakításra került egy modern multifunkciós sportpálya, amit bárki ingyenesen használhat. A sportpálya környezetében nyilvános toalett, ivókút, padok, kerékpártároló és kerékpárszervíz pont is található. Ezek helye ideális, mivel a körút mentén halad Buda egyik fontos kerékpáros útvonala kétirányú közlekedést biztosítva a Széll Kálmán tér és Duna menti kerékpáros tengelyt összekötve. A teniszkлубtól északkeleti irányban szintén a Krisztina körút mentén teraszon kialakított edzőpark lett kialakítva, mely modern és jól felszerelt. A park legszebb panorámájú és legnyugalmasabb részén fekszik a Tabáni játszótér, ami több korosztály szórakoztatására is alkalmas. Található benne nyilvános toalett, padok, hinta, csúszdák, terepplasztikák kapaszkodókkal a mászás elősegítésére, homokozó, mászóházak és egyéb pontszerűen elhelyezett játékok. A játszótértől északkeleti irányban terül el a park legnagyobb tisztása. Hagyományosan koncertek, kültéri rendezvények helyszíne. A tisztás enyhe lejtője alkalmas teret nyújt piknikezésre vagy kutyafuttatásra, de továbbra is alkalmatlan rendezvények megtartására. Kutyafuttatásra kijelölt terület nem található a területen, ami azért probléma, mert szabályszerűen a kutyákat nem lehet szabadjára engedni, ugyanis csak is pórázal lenne szabad sétáltatni őket. A Döbrentei tér közelében lévő Rác gyógyfürdő és szálloda szimbolikus funkciójú épülete a parknak. Képes hazai és külföldi turizmust bevonzani és meg is tartani akár napokig is.

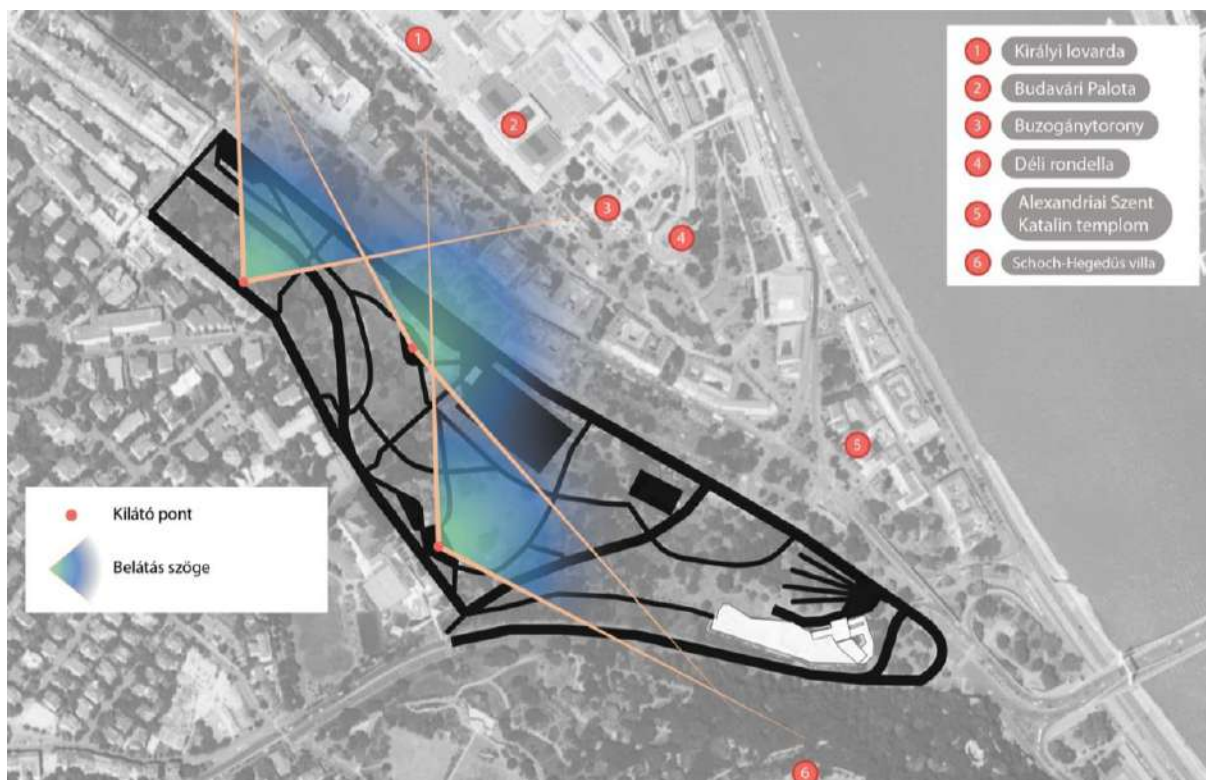
A Rác fürdő előtti parkoló fura formájú. Bár az elhelyezkedése ésszerű, vizuális szempontból mégis kellemetlen az autók látványa pont egy ilyen, a park egyik kapujhelyzetben lévő területén. Érdemes lenne átgondolni a Hadnagy utca menti parkolás megoldását. Hasonló helyzetű a park másik fő bejárata az orvos lépcsőné, ahol szintén parkoló autók kellemetlen látványa fogadja a látogatókat.

4.4.4. Látványkapcsolatok

A park egyik legértékesebb tulajdonsága a pazar látványok feltárulása a terület magasabban fekvő pontjairól. Három fő pontot tudtam azonosítani, amelyek a legkiválóbb látványokat tudják nyújtani a parkhasználóknak. Az első a játszótér, ahonnan látható a Budaivári Palota déli szárnya, a Buzogánytorony, a Déli Rondella, az Attila út menti épületek és a Gellérthegy északi lejtője az impozáns Schoch-Hegedűs villával bezárólag.

A Naphegy utca Kőműves lépcsőtől kissé északabbra lévő részénél nyílik meg a második kilátási pont. A látószöge keskenyebb, mint a többié, viszont innen szemből látszik a Budavári Palota, jobbján a Buzogánytorony és a Déli Rondella tornya. Bal oldalon pedig a Főőrség és Királyi lovarda épülete és a József főhercegi palota mellett a távolban álló Mátyás-templom zárja a látványt. Aligha lehetne ennél impozánsabb kilátású helyet találni a parkban.

Az alacsonyabban fekvő szabadtéri edzőpálya területéről szintén a Budavári Palota nyugati homlokzata vehető észre balján a Királyi lovardával. Erről a pontról nyílik a legszélesebb látószög. A Buzogánytornyon kívül még a Gellérthegy tetején fekvő Citadella és Szabadság-szobor is jól kivehető.

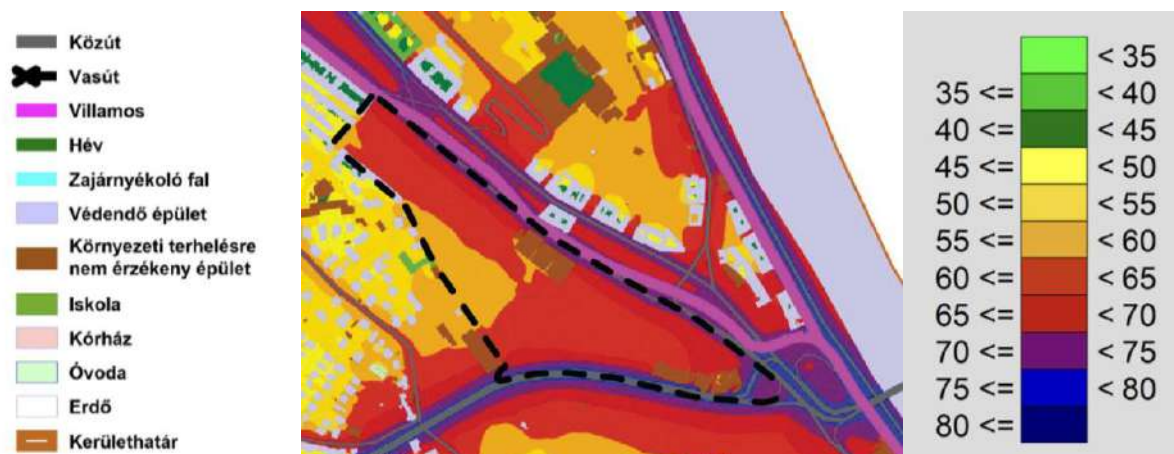
13. ábra - A Tabán park fő látványkapcsolatai

Természetesen akarnak még helyek vagy útvonalak, amik nagyszerű látványokkal rendelkeznek, de ezek keskenyebb látószögűek vagy kevésbé mutatják a grandiózus épületegyütteseket, inkább csak egy-egy épület vagy azok részlete bukkan fel a fák lombjai közül. Például a szabadtéri edzőpályától a Krisztina körútra vezető lépcsőn a tenispálya épülete fölött feltűnik a panorámában a Döbrentei téren álló Alexandriai Szent Katalin templom tornya. A Dózsa György tér magasságában a Krisztina körút és Gellérthegy utca között húzódó parki utak az edzőpályához hasonló látvánnyal bírnak. A Pásztor- és Kőműves lépcső is a Budavári Palota egy kis részletét tárja fel, amennyiben fentről lefelé haladunk rajtuk.

4.4.5. Zaj- és légszennyezés

A területen keresztülfutó forgalmas utak magas zaj- és légszennyezést okoznak a park teljes területén. A Hegyalja út forgalma generálja a legmagasabb zajt az út közvetlen közelében megjelenő akár 80 decibel erősségével. A Krisztina körút forgalma minimálisan halkabb 70-75 decibeles hangot generál. Sajnos a két út közötti park területének legnagyobb részén nem megy 60 decibel alá a zaj intenzitása. Ilyen magas érték mellett zavaró hatás érzékelhető a rekreáció minőségében. A pihenésre vágyók madárcsicsergés helyett autók menet zaját és szirénákat

hallhatnak. A park legcsendesebb területe nagyjából a Naphegy utca és Pásztor lépcső találkozási pontja, a játszótér és a tenispályák által határolt háromszög, mely jól kivehető a mellékelt ábrán. Ezen a területen sem megy 55 decibel alá a zaj. Mivel a hangérzékelésünk nem lineáris egy 70 decibeles hangot közel kétszer olyan erősnek érzékelünk, mint egy 55 decibelest, tehát parkon belüli legcsendesebb területet sokkal halkabbnak érezhetjük.

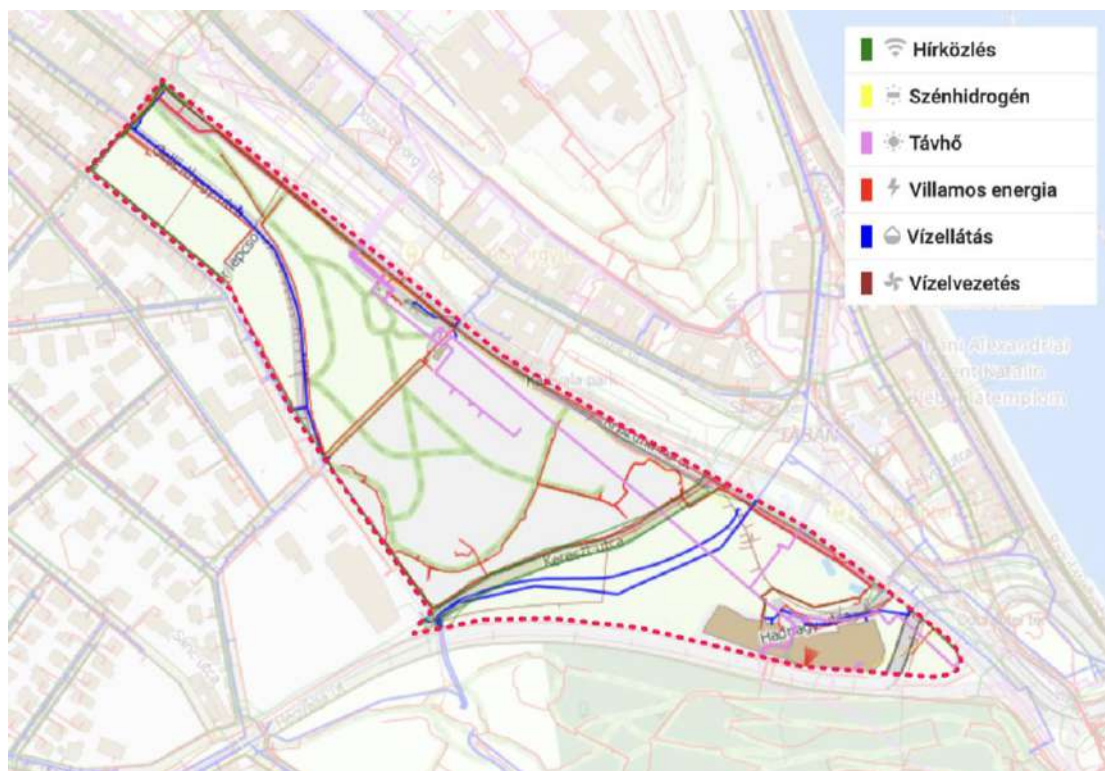
14. ábra - A terület zajterhelése (forrás: zajterkepek.hu)

4.4.6. Közművek

Közműellátottság szempontjából a park meglehetősen jól áll. Mivel a Kereszt utca, a Gellérthegy utca és a Rác fürdő előtti Hadnagy utca jelenleg is közútként van nyilvántartva, a közműveket szokás szerint az útburkolat alatt a szabvány szerinti elhelyezési sorrendben és mélységben fektették le. Ez azt jelenti, hogy az útpálya esetleges elbontása lévén is érvényesek az adott vezetékek védőtávolságai. A Gellérthegy utca mindössze víz, villany és szennyvíz hálózattal ellátott. A Kereszt utcán gáz, villany és hírközlés hálózat fut végig. A Hadnagy utcán a jelmagyarázaton jelölt összes közmű típus áthalad.

Meglepő módon a közműtérkép szerint a park befeltáró útjainak jelentős része nincsen kiépítve elektromos hálózat, ami egyben azt is jelenti, hogy ezeken a szakaszokon nem található közvilágítás. Véleményem szerint a park komfortján és biztonságérzetén ez sokat ront.

Két kiemelkedő közmű csatorna van jelen a park területén, amelyek bolygatása nehézkes lehet. Egyik a Kereszt utcával közel párhuzamosan futó a Gellérthegyi víztározóból lefutó ivóvíz főnyomó vezeték, a másik a Krisztina körút mentén a már említett távhő elosztó állomás. Mindkét vezeték a várost ellátó hálózat kardinális része.

15. ábra - A Tabán park közművei (alaptérkép forrása: ekozmu.hu)

4.4.7. A Tabán park környezetének funkciói

A park közvetlen környezetében jelentős kiterjedésű zöldfelületek találhatók. Ezek legtöbbje nem alkot szerves egységet a parkkal, mégis kondicionáló hatással vannak rá. A Horváth kert a kis méretű közkert, mely szinte a Tabán park folytatása a sűrűbben beépített városrészben. A parktól délre fekszik a Gellért-hegy park és a Filozófusok kertje. Sajnos a Tabán parkkal csak egy kieső lépcső köti össze. A Hegyalja út elvágó hatása miatt a két zöldfelület nem jól átjárható. Hasonló helyzetben van a Várkert bazár, mely a Krisztina körút és az Attila út kettőse miatt nehezen megközelíthető.

A Naphegy utcában található a Lisznyai Utcai Általános Iskola. A parkban sokszor lehet látni gyalogszerrel hazafelé tartó gyermekeket. Innen nincs messze a Naphegyi óvoda. Az Attila úton a Horváth kert szomszédságában pedig a Petőfi Sándor gimnázium található. Az Oxigén wellness területén lévő sportpályák és uszoda az általános iskola által is használtak. Elmondható, hogy a park közelében több korosztálynak szánt intézmény megtalálható, ami fontos szempont lehet a tervezésnél.

A környék Gazdag történetét mi sem mutatja jobban, mint hogy három múzeum is üzemel a környéken. A Budavári palota a Magyar Nemzeti Galériának ad helyet, a Semmelweis orvostörténeti múzeum Semmelweis Ignác szülőhelye, a Virág Benedek házban pedig a Tabán

gyűjtemény tekinthető meg. Az előbb felsorolt helyek átnézeti térképét a 3. mellékletben lehet megtalálni.

5.5. Közlekedés, kapcsolatok vizsgálata

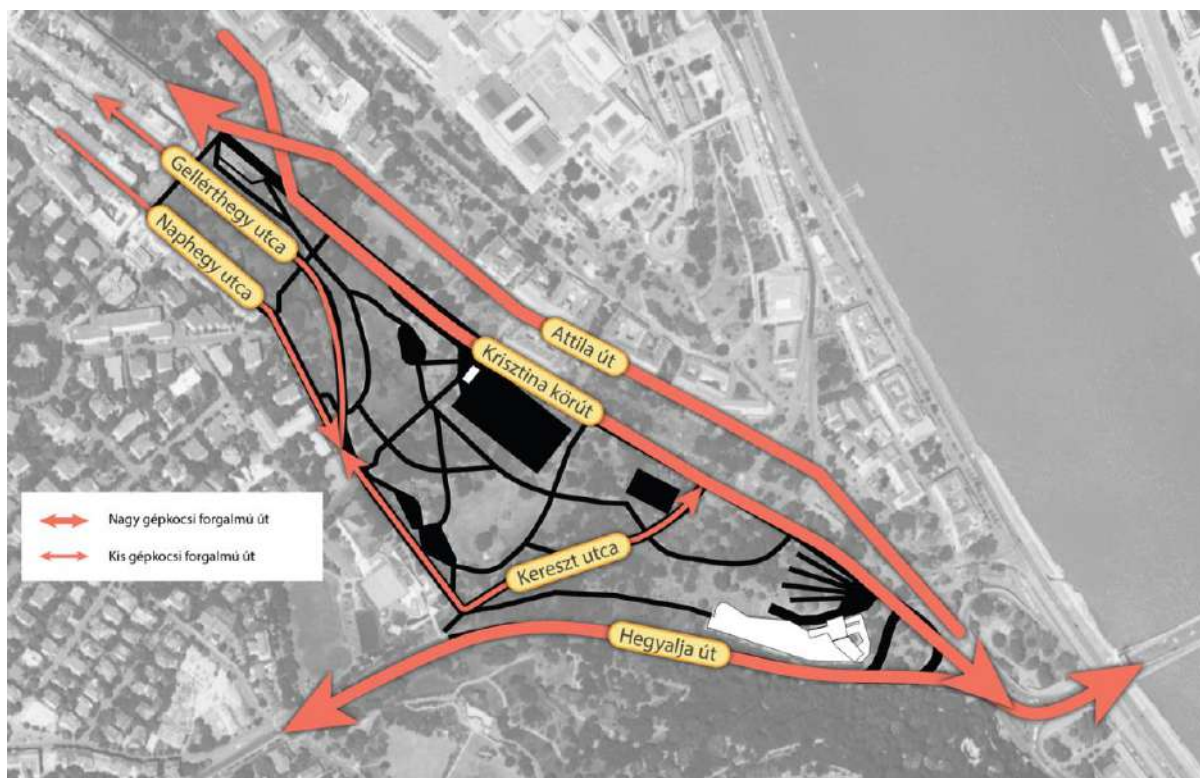
5.5.1. Gépkocsi közlekedés

A Tabán területét két utca is átvágja (Kereszt utca, Gellérthegy utca), egy további pedig behajtást biztosít a parkba és a Rác fürdő mélygarázsába. (Hadnagy utca). A Kereszt utca, mely mondhatni ketté osztja a parkot kétirányú forgalmával, mely a Krisztina körutat és a Naphegy utcát hivatott összekötni. Forgalma csekély, ugyanakkor megfigyelésem szerint nagyobb egyes belvárosi utcákénál, mivel a belváros felől könnyen elérhetővé teszi a Naphegy lakóterületeit. Útteste túl széles a 30 km/h sebességhez és bár a kialakításra került rajta sebességcsökkentő lépcső (más néven fekvőrendőr), láthatóan nem megfelelően lett kiépítve, mivel lassításra cseppet sem kényszeríti a vezetőket. A Kereszt utcán csak egy gyalogos út vezet át, de itt gyalogátkelőhely nincsen. Tekintve, hogy széles az úttest, hasztalanok a sebességcsökkentő lépcsők és nincsen megfelelő gyalogátkelőhely, az úttest keresztezése kimondottan balesetveszélyes.

A Gellérthegy utca a park egy kisebb részét szakítja le, viszont ez is jelentős terület. Noha egyirányú a rajta haladó forgalom, mégis feleslegesen széles a kialakítása. Az akár két irányú forgalomnak is elegendő szélességű forgalmi sáv mellett még a menetirány szerinti jobboldalon az utca teljes hosszában parkolósáv is van. Találhatunk a felületén sebességcsökkentő lépcsőt, mely talán egy picivel hatékonyabban működik, mint a Kereszt utcai párja.

A Hadnagy utca lényegében a Rác fürdő és szálloda parkolóját hivatott kiszolgálni. Szélessége ugyancsak eltúlzott, bár a merőleges parkoláshoz való ki- és beforduláshoz egy szakaszon talán szükséges.

A parkot határoló utcák forgalma rendkívül magas, kivéve a Naphegy utca és az Orvos utca. A Naphegy utca gyűjtőútként funkcionál a környező lakóterületeknek, az Orvos utca pedig lehetetlenlen a gépkocsiforgalom, ugyanis lépcsős kialakítása csakis gyalogosforgalmat tesz lehetővé. A Hegyalja út nagy gépkocsiforgalmat bonyolít le. Kétszer két sávós és parkolás nem lehetséges a vonalán a park mentén, ami érthető hiszen az csak akadályozná a forgalmat. A Krisztina körút szintén nagy forgalmú, a park mentén egyirányú. Sávainak száma változó, a kanyarodó autóknak mindig plusz kanyarodósáv nyílik, hogy a gépkocsiforgalom zavartalanul áramolhasson.

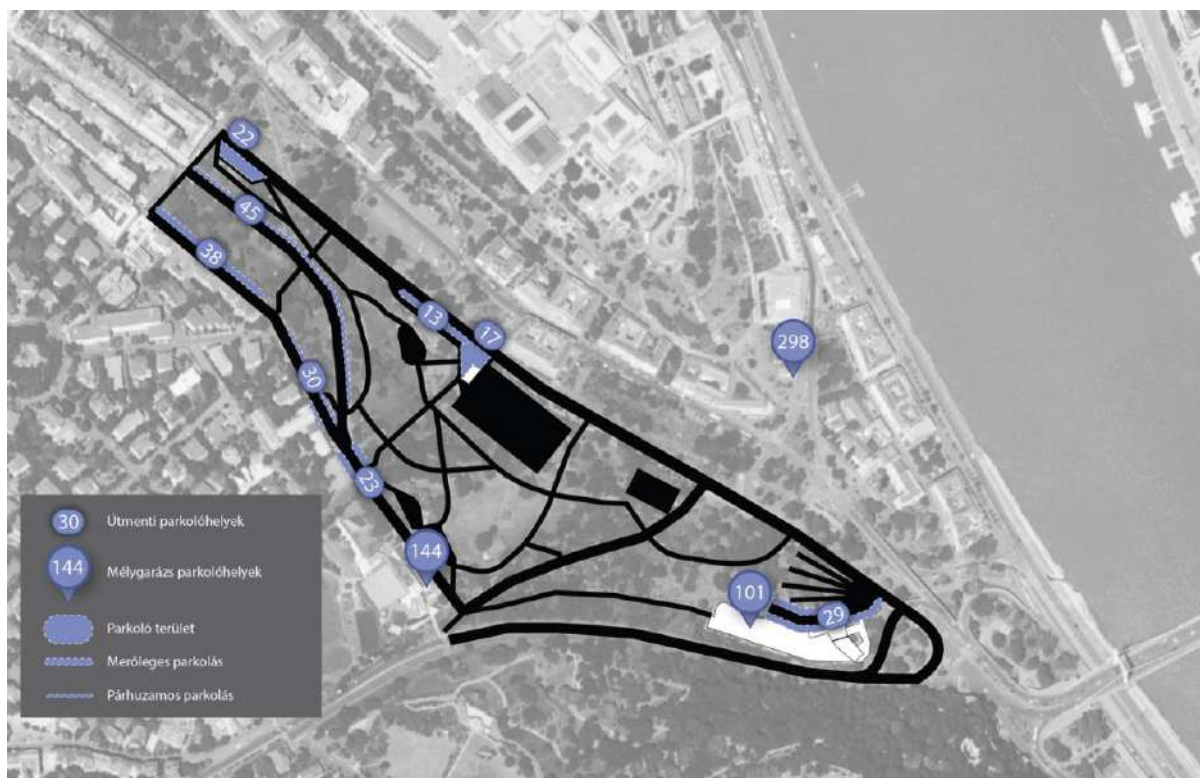

16. ábra - A terület gépkocsiközlekedése (alaptérkép forrása: earth.google.com)

5.5.2. Parkolás

Parkolásra van lehetőség az Orvos lépcsőnél a Krisztina körúton, ahol külön szervízút vezet egy parkolóhoz, amely 22 parkolóhelyet biztosít. A szabadtéri edzőpálya támfala alatt is lehetőség nyílik a parkolásra. Itt 13 parkolóhely található. Közvetlenül mellette pedig a tenispálya privát parkolója biztosít 17 parkolóhelyet. Végezetül a Hadnagy utca körülbelül 29 parkolóhellyel rendelkezik. Sajnos felfestések hiányában nehéz megállapítani a parkolási rendet, csak megbecsülni tudom a parkolóhelyek számát.

Emellett a Rác fürdő 67 szobás szállodája rendelkezik egy mélygarázzsal, aminek kapacitásáról nem találtam információt, ezért szintén csak megbecsülni tudom férőhelyeinek számát. (INT-6) Legyen is bármekkora feltételezem, hogy kizárólag a szálló vendégeinek van fenntartva. A közelben található két másik mélygarázs is. Közvetlenül a park mellett a Naphegy utcánál az Oxigén wellness épülete alatt 144 férőhelyes garázs kapott helyet. (INT-7) Kissé távolabb van a Várkert bazár mélygarázsa, ami lenyegesen nagyobb a maga 300 férőhelyével. Ezt a garázst bárki igénybe veheti és akár havi bérletet is vásárolhat. (INT-8)

17. ábra - A terület parkolási lehetőségei (alaptérkép forrása: earth.google.com)

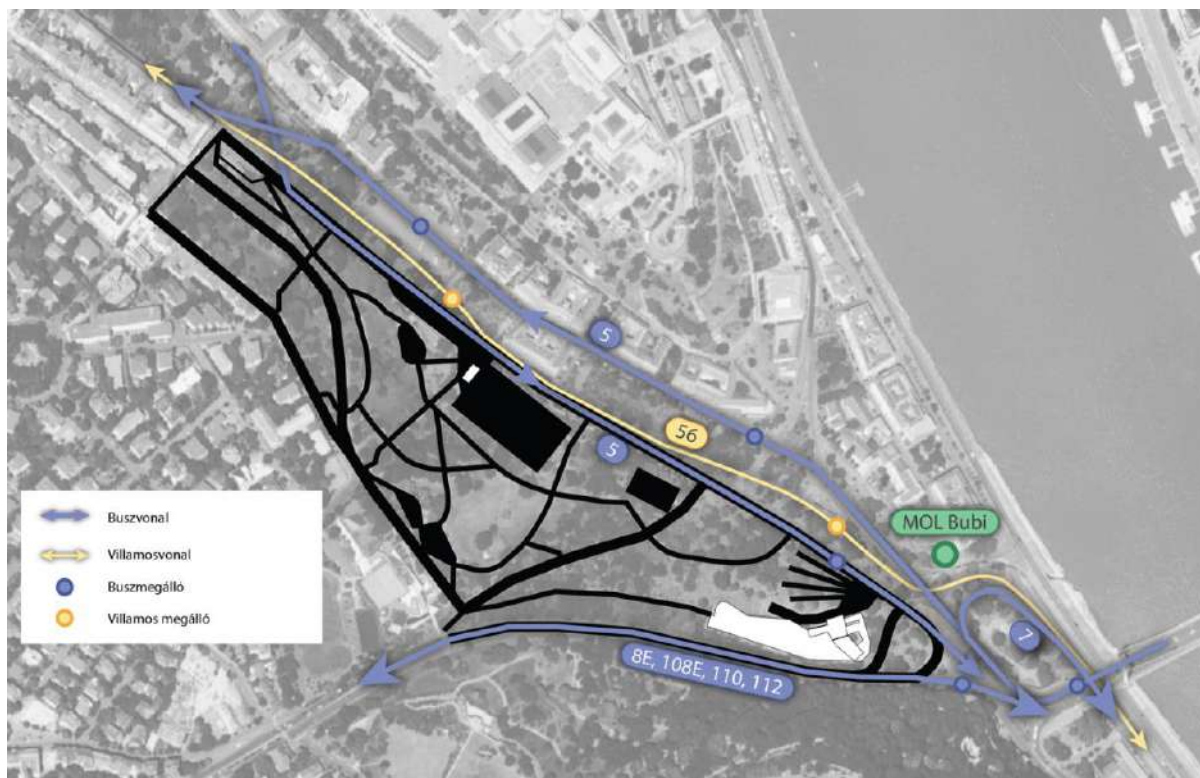
5.5.3. Közösségi közlekedés

A park közvetlen közelében több tömegközlekedési lehetőség is segíti a megközelítést. A Döbrentei térnél és a Dózsa György térnél található az 56-os villamos megállója, mely Hűvösvölgy és a Móricz Zsigmond tér között közlekedik. Az 56-os villamos a Déli pályaudvar és Szent Gellért tér között kimondottan alulhasznált. Sajnos a park közvetlen közelében nem áll meg más villamosjárat, így a park városhoz való csatlakozása ilyen téren nem kielégítő.

Buszok tekintetében kicsit jobb a helyzet. A park közvetlen közelében a Hegyalja úton található a 8E, 108E, 110 és 112-es járat megállója. Itt mindössze a Hegyalja úton kell átkelni, hogy elérjük a parkot, de át kell haladni a park legkevésbé vonzó részén, amit vizuálisan egy lehajtó is elvág a park többi részétől. Az Erzsébet híd budai hídfőjénél áll meg a 7-es busz, ami sűrűn használt járat, ugyanakkor a parkot nehézkes elérni innen gyalogosan, mivel a parkhoz vezető út a Döbrentei téren és az előző megállóhoz hasonlóan a park kellemetlen részén keresztül vezet. Végezetül az Attila út és Krisztina körút nyomvonalán két megállója is van az 5-ös busznak. Ennek a járatnak az utak egyirányúságából fakadóan menetirány szerint más helyen van a megállója. A budai irányból érkező buszok a Krisztina körúton állnak meg a Dózsa György térnél és a Döbrentei térnél, a pesti irányból érkező buszok pedig az Attila út mentén a Dózsa György térnél és Szarvas térnél. A pesti irányból érkezőknek sokkal nehezebb

megközelíteniük a parkot, mivel két forgalmas úton is át kell kelniük, amikor a budai irányból érkezőket közvetlenül a park szélén rakja le a busz.

A tabáni park területén nem található Mol Bubi állomás, mindössze attól kissé távolabb az Attila út és Döbrentei tér találkozásánál van lehetőség a szolgáltatást igénybe venni. Sajnos ekkor is két forgalmas út akadályozza a park elérését.

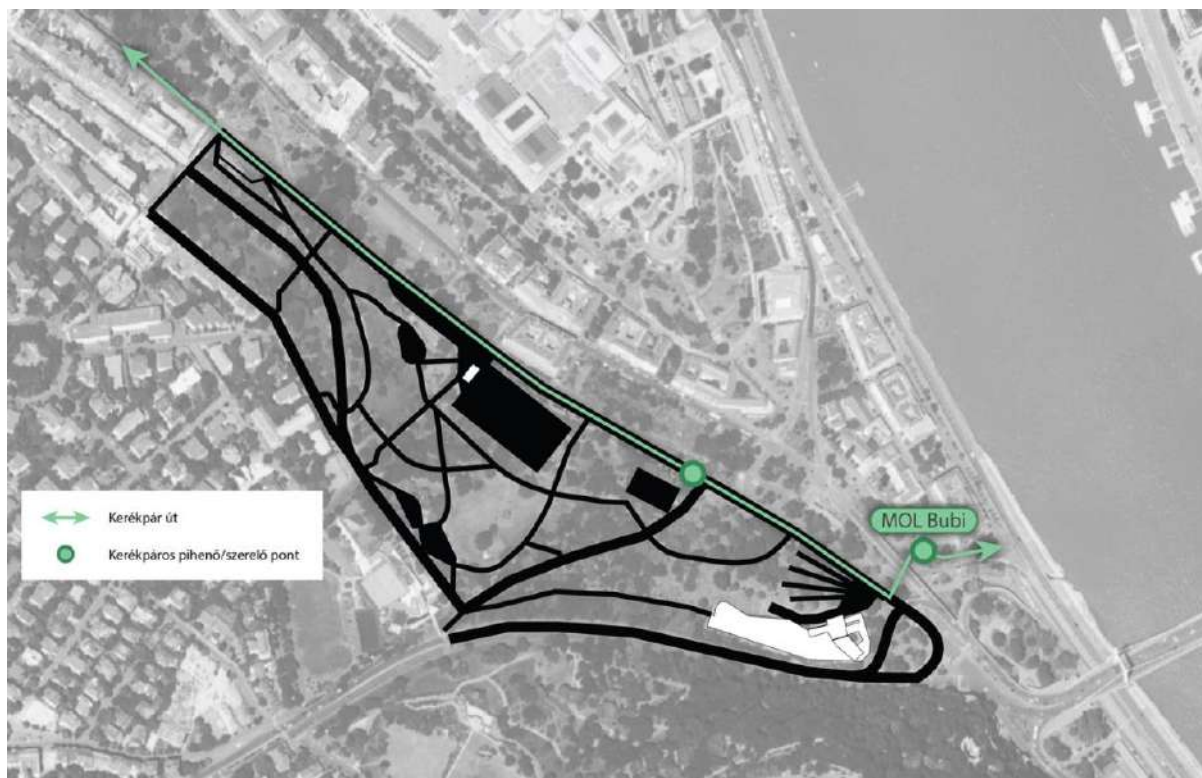

18. ábra - A terület közösségi közlekedése (alaptérkép forrása: earth.google.com)

5.5.4. Kerékpáros közlekedés

A parkot feltáró gyalogutakon nem megengedett a kerékpározás, de erre a célra egyébként sem alkalmasak a meredek lejtők és gyakori lépcsős kialakítás miatt. A Kereszt utca jelenlegi formájában csak részben alkalmas kerékpáros forgalom lebonyolítására, mivel meglehetősen meredek, valamint a gépkocsivezetők jellemzően átlépik a még biztonságosnak számító 30km/h sebességet. Helyszíneléseim alatt egyetlen kerékpáros sem használta ezt az útvonalat. A Hegyalja út a parkkal való kapcsolatának hiányában, meredek lejtése, nagy gépkocsiforgalma és nem létező kerékpáros infrastruktúrája miatt teljességgel alkalmatlan a kerékpározásra. Az Orvos utca lépcsői szintén lehetetlenné teszik a kerékpáros közlekedést. Egyedül a Krisztina körút alkalmas erre a célra, mely szerencsére rendelkezik egy gépkocsiforgalomtól elválasztott kétirányú kerékpárúttal a park teljes hosszában. Ez az útvonal a budai oldal egyik legfontosabb

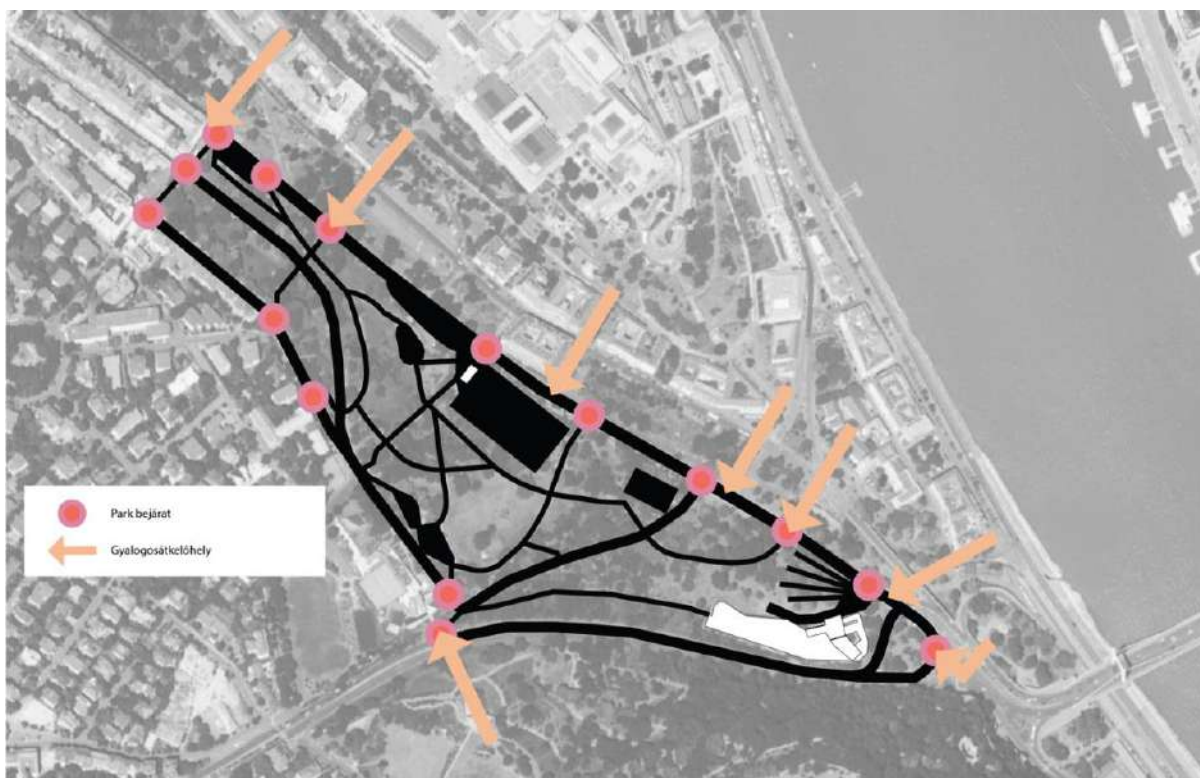
hálózati eleme, mivel Pasarétet köti össze a Duna menti fő kerékpáros nyomvonallal. Vögy helyzetéből adódóan alacsony a lejtése, ami közkedvelt útvonallá teszi. Az sem elhanyagolható, hogy a park menti szakaszán a kerékpárosok mindössze a Kereszt utcánál vannak megállásra kényszerítve piros lámpa esetén, egyébként minden esetben nekik van elsőbbségük a Krisztina körútról bekanyarodó gépkocsikkal szemben.

19. ábra - A terület kerékpáros közlekedése (alaptérkép forrása: earth.google.com)

5.5.5. Gyalogos közlekedés

A Hegyalja út gyalogosan csak a park déli sarkában a Kereszt utca és Naphegy utca találkozásánál lévő Kereszt lépcsőnél közelíthető meg. Itt átkelési lehetőség is adott, de nem túl vonzó eldugottsága és a nagy forgalom miatt. A Krisztina körút felől 6 helyen közelíthető meg a park gyalogátkelőhelyek segítségével, egyébként összesen 15 bejárata van a parknak, melyből 9 a Krisztina körút irányából nyílik. A bejáratoknak nincsen fogadótere, mindössze az Eszperántó park esetében, ami valaha reprezentatív teresedésként szolgált, azonban mára leromlott állapota miatt nem képes betölteni ezt a szerepét. Mivel a Gellérthegy Naphegy és Kereszt utca alacsony forgalmú, ezért rajtuk keresztül nem vezet gyalogátkelőhely, ami problémákat vet fel a gyalogközlekedés kényelmét és a biztonságot illetően.

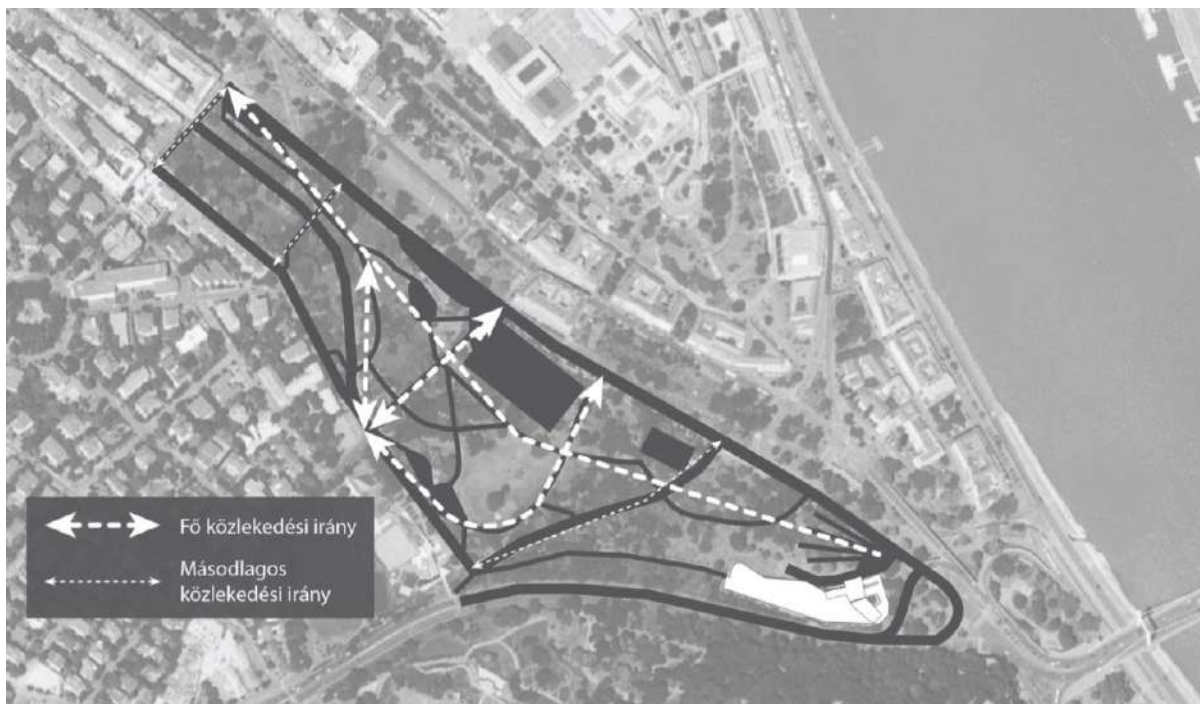

20. ábra - A Tabán park gyalogos megközelítési lehetőségei és bejáratai (alaptérkép forrása: earth.google.com)

5.5.5.1. A park belső gyalogos úthálózata

A Kereszt utcától északkeletre fekvő területen csaknem minden út előbb-utóbb lépcsőt foglal magában, ami ellehetetleníti a mozgássérültek közlekedését. A Krisztina körúttal nagyjából párhuzamosan futó fő gerincúton nem található lépcső, mivel többé-kevésbé a szintvonalakkal párhuzamosan lett kialakítva. Némely útvonalaknál csak lépcsők beiktatásával lehet áthidalni a magasságkülönbséget.

Az utak szélessége a fő útvonalat leszámítva kielégítő. Az irányuk néhol nem a legésszerűbb. A Döbrentei téri villamos megállónál a gyalogátkelőhöz nem csatlakozik olyan út, ahonnan a park mindkét irányába eljuthatna a látogató. Az Eszperántó parkból nincsen kiépített összeköttetés a park további részei felé, tehát még ha képes is lenne fogadótérként funkcionálni, parkot feltáró gyalogos kapcsolatok hiányában értelmetlen maradna a szerepe. A Hegyalja úttal párhuzamos útvonal a Kereszt utcánál csatlakozik ugyan, de a Rác fürdő épületénél megszakad további kapcsolat nélkül.

21. ábra - A Tabán park fő közlekedési útvonalai (alaptérkép forrása: earth.google.com)

5.6. Arculati vizsgálat

5.6.1. Utcabútorok

Az utcabútorok a nemrég felújított játszótér, szabadtéri edzőpálya és multifunkcionális sportpálya környezetében kimondottan jó állapotnak örvendenek. A hulladékgyűjtők fedettek, így a varjak nehezebben férnek hozzá a tartalmukhoz és szórják szét a szemetet. Egyetlen hátrányuk, hogy két irányból is nyitottak oldalra, ami nagyobb szelek, vagy túltöltés esetén kihulló és szétszóródó hulladékhoz vezethet, mivel a szél nagy erővel át tud fújni a fedél alatt. Mindegyik helyszínen megtalálható legalább egy szelektív változat is. A padok feltehetően ugyanabból a termékcsaládból lettek választva, mint a hulladékgyűjtők. Rendelkeznek háttámlával és 2-3 személy fér el rajtuk. Pozitívumként kiemelném, hogy a park területén két rovarhotel is helyet kapott, valamint több madárköltőhely is kihelyezésre került a Főkert munkatársai által. Madáretetőket nem láttam, de azokra nem is feltétlenül van szükség, a park elegendő táplálékkal tud szolgálni az itt élő madarak számára.

Egyedül a világítótestek nem kerültek kicserélésre ezeken a helyszíneken, ami rossz hatással van az arculat egységére. A park területén belül nincsen megfelelő mennyiségű világítóttest. Ez a kevés lámpa még a 60-as évek stílusát tükrözi, ami nem áll összhangban sem

az nemrégiben megújított közterek, sem a parkot keretező utak historizáló stílusú kandellábereinek hangulatával. Ebben a tekintetben alacsony a koherencia.

6. kép - Új két oldalról nyitott szemetes (forrás: saját kép)

7. kép - Új szelektív hulladékgyűjtő (forrás: saját kép)

8. kép - Új pad (forrás: saját kép)

9. kép - Rovarhotel (forrás: saját kép)

10. kép - Madárköltőhely (forrás: saját kép)

11. kép - Kandelláber (forrás: saját kép)

A többi helyszínen már nem ilyen jó az utcabútorok állapota. Jobb esetben közepes, rosszabb esetben elhanyagolt és elavult utcabútorokról beszélhetünk. A hulladékgyűjtők helyenként régi, rozsdás darabok, melyek egyetlen előnye, hogy “hermetikusan” záródó fedél lett rájuk szerelve. Rácsos kialakításuk miatt a beléjük helyezett szemeteszák nem nyújt esztétikus látványt. Más helyeken jó állapotú, de fedetlen kialakítású darabok lettek kihelyezve, amik nem tudnak védelmet nyújtani a szél és az állatok ellen, ez miatt ott jártamkor is elszóródott szemét hevert a gyepen. A szemeteseken túl a padok, valamint egyéb ülőfelületek

állapota közepes. Láthatóan nincsenek minden évben karbantartva, a festék vagy lazúr elkezdett lepattogzani róluk, viszont még nem korhadnak.

A park területén asztalokkal mindössze egy helyen találkozhatunk, az Eszperántó parktól északnyugatra, de ezek a beton bútorok rendkívül elhanyagolt állapotban vannak csak úgy, mint azok környezete, tehát kicsit sem hívogató a parkhasználók számára, lényegében funkciójukat betölteni képtelenek ebben az állapotukban.

12. kép - Régi asztal padokkal és szemetessel (forrás: saját kép)

13. kép - Felújított régi pad (forrás: saját kép)

14. kép - Fedetlen szemetes (forrás: saját kép)

A nemrégiben felújított részeknél lévő ivókutak mind újak, stíluukban és színükben illeszkednek az új bútorokhoz. A játszótéren és a szabadidőparknál öntisztító nyilvános illemhely található. Használatához 200forint megfizetése szükséges érmével vagy bankkártyával. A Naphegy utca melletti játszótéren és a pihenőparknál kerékpártárolóba helyezhetik az ide látogatók a kerékpárjaikat. A szabadidőparknál egy a kerékpártároló mellett egy kerékpárjavító állomás is helyet kapott., ami ésszerű, hiszen itt meglehetősen sok kerékpáros fordul meg. Hiánypótló egy ilyen jól működő és rongálásbiztos lehetőség megteremtése. A kerékpáros köztéri elemek és a nyilvános illemhely is igényes modern stílusúak.

15. kép - Ivókút
(forrás: saját kép)

16. kép - Új kerékpártámaszok (forrás: saját kép)

17. kép - Új kerékpár szerelő állomás
(forrás: saját kép)

Információs táblákkal csak a fentebb említett felújított parkrészekben találkoztam. Jellemzően négy fajta tábláról beszélhetünk. A játszótérnél és multifunkciós sportpályánál kihelyezett alacsony világító négyszög piktogramokkal, mely a területen található funkciókra és azok irányára hívja fel a figyelmet, ezen kívül az összes megújult terület bejáratánál kihelyezett parkhasználati feltételeket felsoroló táblák, melyek Magyar és Angol nyelven tájékoztatják a parkhasználókat. A harmadik fajta információs tábla a parkban elhelyezett funkciót magyarázza. Például a gyümölcskert táblája vagy a Miyawaki minierdő táblája. Végezetül a negyedik táblafajta a tabáni park növényzetét és állatvilágát bemutató fa rönkökre helyezett laminált A4-es méretű lapok. A farönkök láthatóan nincsenek karbantartva, emiatt rohadásnak indultak. Az A4-es laminált információs lapok méltatlan igénytelenséget sugároznak és stílusuk feltűnően elüt a többi táblatípustól.

A fekete fém korlátok állapota kielégítő, de meglétük csakis a funkciót szolgálja mintsem az esztétikai szempontokat. Színük egyik parki elemhez sem illeszkedik.

18. kép - Parkhasználati házirend tábla (forrás: saját kép)

19. kép - Világító információs tábla (forrás: saját kép)

20. kép - Tájfutókör egyik tálája (forrás: saját kép)

Elmondható, hogy az újonnan felújított parki területek kortárs elemeinek arculatképző hatása kielégítő, de a park régebbi részeivel nincsen összhangban. A régebbi parki elemek állapota és stílusa meglehetősen elűt az újabbakétól. A padok, hulladékgyűjtők és információs táblák igen csak sokfélék szín és anyaghasználat terén. Kandeláverből is két nagyon különböző formavilágú van.

5.6.2. Burkolatok

A felújított terek burkolatai általánosságban jó minőségűek, viszont semmilyen egységet nem alkotnak a környezetükkel, sem egymással. Ezek jellemző anyaga az öntött gumiburkolat visszafogott színnel. A szabadtéri edzőpályát körülvevő öntött aszfalt burkolat megmagyarázhatatlanul töredezett, néhol kibukkan alóla a régi kockakő burkolat és egy patka is van a Krisztina körút felőli oldalon, mintha ott szükség lenne külön szintű járdára. Valószínűleg a régebbi burkolat maradványának megújítására már nem volt akarat vagy forrás, így viszont a tér kissé igénytelen benyomást kelt.

A park további részein a burkolat közepes minőségű. Jellemző az öntött aszfalt burkolat, ami funkcióját jól be tudja tölteni, de esztétikailag nem tartom megfelelőnek. A gyalogosforgalom számára a legmegfelelőbb anyag a térkő, vagy más kiselemes burkolat lenne, hiszen a vízáteresztő képessége miatt kisebb eséllyel alakulnak ki felületén pocsolyák, könnyebb szépen, nyom nélkül javítani és esztétikusabb a megjelenése is. A Kereszt utcától délnyugatra eső parkrész teljes mértékben elhanyagolt. Gyöngykvics útburkolata nem tudni

hol kezdődik és hol alakul át kitaposássá. Az Eszperantó park teljes területén elkezdtek szétesni a lapra vágott kőburkolatú gyalogos felületek. A Hegyalja úttal közvetlenül párhuzamos gyalogos felület beton felülete leginkább egy elhagyatott ipari terület járdájára hasonlít, töredezett és gazzal benőtt.

A Krisztina körút mellett haladó kerékpáros út burkolatának minősége kielégítő. Ennek oka, hogy kátyúk és csatornafedelektől nem zavarják a kerékpáros élményt, valamint az sem elhanyagolandó tényező, hogy megépítéséhez főzolatlan szélű térkövet választottak, amely nem rázza a kerékpárt. A mellette futó járdáról ez már nem mondható el. Töredezettsége miatt balesetveszélyes és a kellő szélességgel sem rendelkezik a belógó lámpaoszlopok miatt, így nem lehet rajta kényelmesen elférni.

A gépkocsiforgalmat is elvezető Kereszt utca aszfaltozása kiváló állapotban van, ahogyan a járdái is, ami nem mondható el a Naphegy és Gellérthegy utcákról. Megannyi kátyúzott foltból állnak.

22. ábra – A tabáni park burkolatainak anyaga (alaptérkép forrása: earth.google.com)

21. kép - Öntött gumi burkolat (forrás: saját kép)

22. kép - Öntött aszfalt burkolat (forrás: saját kép)

23. kép - Régi beton burkolat (forrás: saját kép)

A lépcsők állapota megfelelő. A legtöbb lépcső anyaga nagyméretű bazalt kockakő vagy helyenként gránit tömb. Az esetleges balesetveszélyes letöréseket láthatóan folyamatosan kijavítják, viszont emiatt a sokszorosan visszapótolt lépcsőfokok az igénytelenség látszatát kelthetik.

A támfalak anyaga terméskő. Szerkezetük intakt. Nincsenek megdőlvé, nem látható rajtuk repedés vagy egyéb hiba. Tetejüket beton réteg védi melyek állapota szintén megfelelő, csak néhol sérült, de ülőfelületnek nem alkalmasak, mivel magasságuk változó.

5.6.3. Növényállomány

A parki növényállománya túlnyomó részben fásszárú növényekből áll. A Kereszt utcától délkeletre eső terület szinte összes növénye fa. Jó állapotnak örvendenek, nem rég ifjító metszésen estek át. Az állomány fő részét kőris, juhar és hárs fajok teszik ki. Évelőágyások itt egyáltalán nem találhatók.

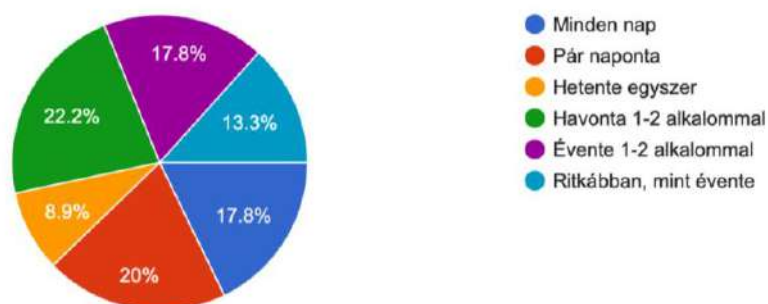
A park többi részén ugyancsak a fák és bokrok megléte a jellemző, de a felújított parkrészek környezetében évelőágyásokkal is találkozhatunk, ugyanakkor érezhetően bokrok ültetése volt preferált a főkert munkatársai által, mivel a legtöbb ágyásban azok lettek ültetve, feltételezhetően a könnyebb fenntartás érdekében.

23. ábra - A tabáni park növényborítottsága (alaptérkép forrása: Google Earth)

5.7. A Tabán parklátogatói elégedettségi felmérése

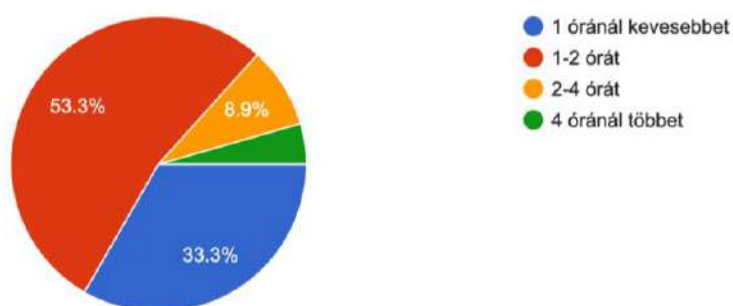
A jelenlegi állapotot a parklátogatók szemszögéből egy saját kérdőíven keresztül felmértem fel. A kérdőívben a parkkal kapcsolatos kérdések három fő részből állnak. Elsőként a parklátogatói szokásokat mértem fel, aztán a parklátogatói elégedettségre voltam kíváncsi, végezetül a lehetséges fejlesztések iránti igényt vizsgáltam. A kitöltők demográfiai adatait is elkértem a kérdéssor végén. A kérdőívet 50 személy töltötte ki, amely ekkora részvétellel már reprezentatívnak mondható.

24. ábra - Parklátogatások frekvenciája (forrás: docks.google.com)

A látogatók 13,3%-a ritkábban, mint évente, 17,8%-a pedig évente 1-2 alkalommal jár a parkban. Tehát összesítve a 31,1 százalékuk csak nagyon ritkán fordul meg itt, ami arról árulkodik, hogy a park nem elég vonzó a napi szintű használathoz. Minden egyes nap a látogatók csak 17,8%-a fordul meg, de az okok között többen is megemlítték a munkahelyre való közlekedést, vagy a haza való átutazást, tehát ez tovább ront a valós arányon, mivel a közlekedésük célja nem a park.

A legtöbb (53,3%) ember 1-2 órát tartózkodik a parkban, ami optimális arány, viszont huzamosabb ideig csak kevesen maradnak. Ez az információ arra enged következtetni, hogy a park kialakítása, funkcionális kínálata szegényes és a benne elhelyezett bútorok, berendezési tárgyak talán nem elég kényelmesek a hosszabb időtöltéshez.

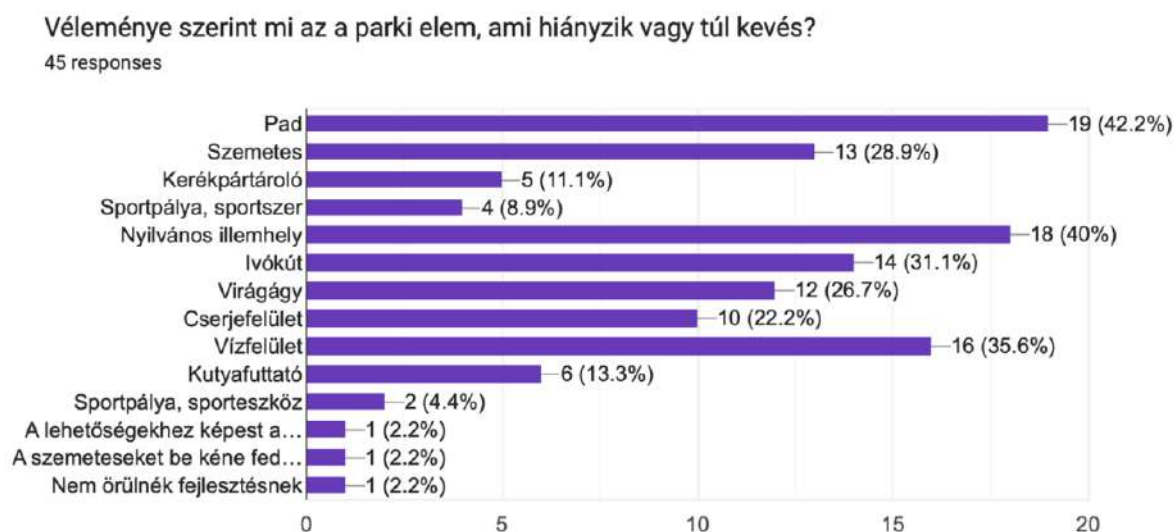
25. ábra - Parklátogatások időtartama (forrás: docks.google.com)

A legtöbben egyedül látogatják a parkot (40%). 22,2% pedig barátokkal találkozik és tölt el itt időt. 20% családdal és 17,8% párjukkal együtt jönnek igénybevenni a tabáni park funkcióit.

A látogatók jelentős többsége (71,1%) pihenés céljából használja a parkot. Nagy (22,2%) a csak kutyát sétáltatók aránya. Érdekes, hogy az itt sportolók 70,6%-a futást választja, noha a parkban erre semmilyen kiépített lehetőség nem adott jelenleg. Látható, hogy nagy igény lehet egy jól kiépített futókörre.

A köztisztasággal inkább elégedettek, de a burkolatok állapotával közepesen elégedettek, ahogyan a berendezési tárgyak állapotával is. A látogatók szerint a növényzet állapota inkább jó, de nem kiváló. Ottjártamkor magasra nőtt gaz fogadott a park teljes területén és lehetséges, hogy a kitöltők a növényállomány mennyiségi és minőségi javításán túl a hasonló irányú karbantartási intenzitás hiányát szintén kifogásolhatták. A park nyújtotta rekreációs lehetőségek inkább megfelelnek a látogatóknak, viszont nem teljesen elégedettek. Véleményük (60%) szerint leginkább felújításra a burkolatok szorulnak és az utcabútorok mennyiségével és

minőségével sem. A kitöltők 42%-a szerint több pad elhelyezésére van szükség. 40%-uk hiányolja a nyilvános illemhelyeket, ami meglepetésként ért, hiszen a legforgalmasabb részeken – név szerint a játszótérnél és a szabadidőparknál- ki lettek helyezve a modern sztenderdeknek megfelelő illemhelyek. Esetleg a park területén több és jobban látható információs tábla kihelyezése megoldhatná ezt a problémát. Végezetül a kitöltők 35,6%-ának hiányzik valamiféle vízfelület a parkból.

26. ábra - Parkbéli elemek hiánya (forrás: docks.google.com)

A kutyák jelenléte nem zavarja a látogatókat és 44,4%-uk helyesnek tartja a kutyák sétáltatását póráz nélkül is. 28,9% csak a pórázon való kutyasétáltatást helyesli, míg 11,% közömbös a kérdést illetően. 8,9% nem tartja jónak a kutyasétáltatást a kutyapiszok miatt és 6,7%-ot egyenesen zavar a kutyák jelenléte a parkon belül. Összegezve a parkhasználók többsége valamilyen formában helyesnek tartja a kutyák jelenlétét a parkban.

A park felújításának 51,1% örülne, valamint 35,6% talán örülne. A későbbi válaszokat latba véve, feltételezem, hogy bizonyos feltételek mellett ezek az emberek is örülnének a felújításnak. Viszont nem szeretnék, ha túl modern, túlhasznált és nagyon intenzíven fenntartott "kirakat park" születne a jelenlegi helyén. Jobban örülnének egy visszafogott, mégis jobb minőségű zöldfelületnek esetleg egy-két új, a park életét nem zavaró funkcióval. (EGY-x)

5.8. A Tabán park értékelése

Az elemzések során feltárt területre értékelési szempontrendszert alakítottam ki. A szempontrendszerem három egymástól különálló részből áll.

Első fázisban saját szubjektív megítélésem szerint értékelem egy 5-ös skálán a park állapotát. Skálám szerint az 1 a legrosszabb, 5 pedig a legjobb lehetséges értékelés. Következő lépésben az előbbieken már bemutatott szempontrendszerem szerint is értékelem a parkot, szintén 5-ös skálán. Minél inkább megfelel az adott szempontnak, annál magasabb pontszámot kap. A szempontoknak való megfelelés képes bemutatni, hogy a park elrendezésén és állapotán felül mennyire működik jól mai igényeknek megfelelő rekreációs térként a jelenlegi városi szövetben. A harmadik és végső értékelési fázisban a parklátogatói elégedettségi felméréséből kiderülő értékeléseket dolgozom fel egy ugyancsak 5-ös skálán, mivel a kérdőív ugyanazon skálával dolgozott. Mindhárom értékelési fázis egyenlő pontot ér, egyik sem kap több hangsúlyt, mint a másik. A három fázis összes maximum pontszámát öt egyenlő részre osztom melyek így egy öt szintes végső értékelési skálát hoznak létre. A fázisok kapott értékeit összeadom és így megkapjuk, hogy a park hol helyezkedik el a végső értékelési skálán. A skála a használhatatlantól a kiváló értékelésig terjed.

A lenti ábrán látható az értékelési rendszerem, amely szerint a parkot látogatók jobbnak értékelték a park állapotát, mint jómagam. Ez betudható annak, hogy jómagam a park teljes területét bejártam és minden eldugott, leromlott területet és részletet számba vettem. Tájépítészhallgatóként feltehetően az elvárásaim is magasabbak a parkkal kapcsolatban.

Állapotfelmérés			Saját szempontrendszer		
Burkolatok	5/	3	Gyalogos és r	5/	3
Utcabútorok	5/	2	Kék- zöldinfra	5/	1
Anyaghasználat	5/	3	Történeti érté	5/	1
Növényhasználat	5/	2	Funkciók hely	5/	4
Funkciók	5/	2	Rekreációra	5/	2
Összesen:	25/	12	Összesen:	25/	11
Látogatói elégedettség			Pontozás		
Burkolatok	5/	3			
Utcabútorok	5/	3	1-15.	használatatlan	
Rekreációs lehetőségek	5/	4	16-30	rossz	
Növényzet állapota	5/	4	31-45	közepes	
Köztisztaság	5/	4	46-60	jó	
Összesen:	25/	18	61-75	kiváló	
Összevont pontszám:					
	75/	41			

27. ábra - A Tabán park értékelése (forrás: saját ábra)

Az összegzett eredmény alapján a park értékelése közepes. Úgy gondolom, hogy ez további alapot ad a megújítás szükségességére.

Összességében elmondható, hogy a park állapota, arculatának egységessége nem kielégítő. A burkolatok, utcabútorok, parki elemek anyaghasználata és sokfélesége szintén nem segíti az igényes környezet, hangulat kialakítását. Noha egyes területeken történtek koherens megújítások, de a park egésze egy átfogó megújítást követően tudna csak összhangban működni, mert jelenleg ezek az új parkrészek csak mégnagyobb kontrasztban állnak a felújítatlan területekkel.

A park nem képes erős helyi identitást teremteni. A tájépítészeti megoldások nem kötődnek a hely történetéhez és csak néhol építkezik a városban használt tradicionális anyagokból. A kilátások valamelyest identitásteremtő hatásúak, de nincsenek eléggé megkomponálva a tengelyek, kevés jól kialakított kilátópont található a területen, ahol le lehet ülni és élvezni a táj látványát. A park funkciószegénysége miatt nem képes elég látogatót bevonítani, így a városi park csak kevés ember számára nyújt rekreációs lehetőséget.

A park területén áthaladó gépkocsi prioritású széles utak felszabdaltják a területet, a 60-as években a zöldfelület rovására kialakított parkolók csökkentik a biológiailag aktív felületet és kellemetlen látványt nyújtnak a parkot látogatók számára kiemelt kapu helyzetben lévő részekben.

Ökoszisztéma szolgáltatások terén is vannak hiányosságok. A víz megjelenésének hiánya növeli a városi hősziget hatást. A csapadékvíz megtartására sem lehet példát találni egyik burkolt felület közelében sem. A kihelyezett rovarhotelek olcsó, de jó módjai a biodiverzitás növelésének, de ennél nagyobb léptékű megoldásokra lenne szükség.

5.9. A Tabán park SWOT analízise

Az dolgozatom javaslati részéhez szükséges, hogy az elemzések során összegyűjtött információkból SWOT analízist készítsék. Később a feltárt pontokat követve fogok tudni átfogó fejlesztési javaslatot nyújtani és ezen pontok alapján lehet mérlegelni a javaslataimat.

A terület legfőbb erősségei közé tartoznak a már említett pontokból feltáruló impozáns látványok a környező városrészekre. Mindenképpen érdemes megtartani, sőt erősíteni ezeket kilátópontok létesítésével. A domborzati viszonyokból fakadó lehetőségeket kreatív tervezői eszközökkel a park előnyére lehet fordítani. A változatos magasságok segítenek megtörni a

park síkjainak monotoníáját, de az akadálymentes útvonalak lehetőségeit helyenként ellehetetlenítik.

A park központi elhelyezkedéséből adódóan mind a közösségi közlekedés, mind a kerékpáros közlekedést választók számára könnyedén elérhető. Természetesen a gépkocsival érkező látogatók számára szintén könnyen megközelíthető, de a nagy forgalom generálta zaj gyengíti is a park vonzóerejét, ezen tájépítészeti eszközökkel javítani érdemes.

A Rác fürdő az egyik legvonzóbb funkciója a parknak, hazai és külföldi turistákat, valamint a parkot potenciálisan látogató embereket vonzhat be. Egy vagy több vendéglátó pavilion létesítésével növelhető lenne a parkban eltöltött idő és a park látogatási vonzereje. A vonzerő növelését első sorban a hazai könségre érdemes hangolni, hiszen a Budapesten élők környezetének javítása egy park esetében előbbre való a turisztikai szempontoknál.

A helyi identitást történeti bemutatópontokkal, az arculat egységességét pedig jól megválasztott egységes burkolatokkal, bútorokkal és egyéb elemekkel érdemes fejleszteni.

28. ábra – A Tabán park SWOT analízise (forrás: saját ábra)

4. Példák, előképek

Egy-egy külföldi és hazai jó példával szeretném bemutatni a Tabán parkhoz hasonló, már sikerrel revitalizált parkokat, amelyek a Tabán revitalizációja esetén is inspiratívak lehetnek.

4.1. Barcelona, Parc Montjuic

Barcelonában található a Montjuic park, melynek területe jelentősen nagyobb a Tabán parkénál, de mégis sok közöttük a hasonlóság. A hegy tetején és oldalában fekvő park közepén egy régi, kevés látványosságot nyújtó kastély magasodott, amit a park megújítását megelőzően csak meredek, gépkocsiközlekedésre kialakított úton lehetett elérni. Az emberek autóval közlekedtek, ami a park gyalogos bejárhatóságának és rekreációs értékének rovására ment. A park sötétedés után veszélyes volt.

A város további növekedését meggátolandó egy magas minőségű új park kialakítása mellett döntöttek. A tervező cég a Forgas Architects volt. Eslő lépésként a parkot becsatlakoztatták a különböző tömegközlekedési útvonalakba és összekötötték egyéb látványosságokkal, tehát a városi élet és városszövet szerves részévé tették. A parkot a meglévő növényzetével együtt egy “zöld akropolisszá” szerették volna varázsolni. Végezetül a jelenlévő történelmi és régészeti maradványok bemutatását és könnyű elérhetőségét tűzték ki célul. (kastély, öreg silók, római bányák, Ibériai telep, temető)

A meglévő utak felújítása és új útvonalak építése után 2,4 km gyalogos prioritású út jött létre, melynek egy része akadálymentes. Az új burkolatok, utcabútorok és lámpatestek mind egyedileg erre a területre lettek tervezve. Felújították a kilátó platformot, a kastély egy részét felújították és a tetején kilátópontot alakítottak ki.

Összességében egy sikeres projektről beszélhetünk, ami újabb igényes zöldfelülettel gazdagította Barcelona városát, valamint megővta és bemutatta a helyi örökségeket. A projekt sikeressége mutatja, hogy egy átgondolt egységes koncepciójú egész parkot felölelő fejlesztés elengedhetetlen.

24. kép - Pavilon a Monjuic parkban (forrás: landezine.com)

25. kép - Kilátás a Monjuic parkból (forrás: landezine.com)

4.2. Pécs, Tettye park

A Tabánhoz nagyon hasonló fejlődéstörténetű a pécsi Tettye városrészben található a Tettye park 11,5 hektáros területe, melynek revitalizációja 2012-re készült el teljes mértékben. Tervezője Mohácsi Sándor okleveles tájépítész, az S73 tájépítész iroda ügyvezető igazgatója. A vele készült interjúm alatt több, a Tabán pakkal párhuzamban lévő elemmel találkoztam.

A Tettye park megújításának indoka a környék dzsentrifikálódása, a lakókörnyezet javítása volt. A terület déli domboldalon fekszik, a Tettye patak völgyében. A természetesen teraszolt domborzat megkönnyítette a park használhatóságát, térszerkezetének kialakítását.

A tervezésnél nem a növénykiültetések voltak a hangsúly, hanem a meglévő funkciók minőségi megújításán. Látható, hogy a park növényállománya főképp fásszárúakból áll, alattuk pedig burkolat vagy intenzíven gondozott gyepek kaptak helyet. A területen két hangsúlyos elem, a Szatmáry György püspök nyári rezidenciájának romja és a régi préház lett újragondolva. A rezidencia romjának területe központi elhelyezkedéséből fakadóan csodás kilátást biztosít Pécs városára, ezért egy szolid méretű Corten acél kilátó is helyet kapott közvetlenül mellette. A park szélén volt található a régi préház, melyet felújítottak és vendéglátó funkciót adtak neki. Szerencsére a préház környezetében a fák hiánya megengedte, hogy a szőlőlugasokat megidéző szőlő ültetvényt telepíthessenek, így a kilátás zavartalan maradt és a múlt megidézése is megtörtént. Fontos megemlíteni, hogy az előbb említett pontok új akadálymentes elérési útvonalat is kaptak.

Anyaghasználat szempontjából a fenntarthatóság volt a szempont. Kis kockkő, helyi mészkőből készült támfalak és bazalt csíkokkal díszített térkő a jellemző. A rom területe murva burkolatot kapott.

Egyik legfontosabb változás, hogy a régi parkot keresztülvágó út fel lett számolva és gyalogos felületként lett újratervezve. Az út menti parkolóhelyek a park területén kívülre kerültek, de nem lehetett maradéktalanul pótolni azokat. A kettészakadt parkot így módon egyesíteni tudták.

Összességében úgy gondolom, hogy a Tettye park revitalizációjának projektje igencsak sikeresen zárult. A kilátásokra hangolás, az örökségvédelmi szempontok és a régi funkciók felújítása, valamint a présház feltámasztása vonzó elemekkel tudta megtölteni a parkot. (EGY-x)

	
26. kép – Megújult Tettye park a magasból (forrás: Mohácsi Sándor)	27. kép – Présház (jobbra) és Szatmáry György püspök nyári rezidenciájának romja (balra) (forrás: Mohács Sándor)

5. Tervlapok szöveges ismertetése

5.1. Tervezési program

Az elemzésekre reflektálva első lépésben koncepciótervet készíték a park teljes területére, majd egy általam választott részterületet kertépítészeti engedélyezési terv szinten dolgozok ki. Mindenek előtt szeretném bemutatni a saját tervezői látásmódomat. A tervezés során a következő elveket alkalmazom:

1. Alternatív közlekedési módok, gyalogos, kerékpáros és egyéb mikromobilitási eszköz központúság
2. Integrált vízgazdálkodási megoldások tervezése

3. Fenntarthatósági alapelvek alkalmazása
4. Ökológikus növényhasználat
5. Örökségvédelmi értékek védelme
6. Környezeti adottságokhoz illeszkedő funkciók tervezése

Az alternatív közlekedési módok (gyalogos, kerékpáros és egyéb mikromobilitási eszközök) előnyben részesítésénél a közlekedési infrastruktúra tervezésekor fontos, hogy a kialakítása az előírásoknak és szabványoknak megfelelő, ezen felül a szabványokban nem rögzített kényelmi elemekkel ellátott legyen, nem elég a pusztán megléte. Egyidejűleg a gépkocsiforgalmat korlátozni kell, mivel a nagy gépkocsiforgalom jelenléte taszítja a gyalogos és egyéb más forgalmat. Parkba nem tervezek gépkocsiforgalom levezetésére alkalmas utat, mivel az rontja a park egységét. Minimalizálom a park területéből helyet fogláló parkolók számát.

Magyarországon egyre többször használnak olyan megoldásokat, amelyek segítségével az adott területre eső csapadékvíz helyben hasznosítható. Esőkertek, a burkolatról áttört szegélyen zöldfelületre vezetett esővíz még csak lényegi többletköltséget sem jelent egy parknál. Üdvözlöm ezeket a megoldásokat, de jómagam holisztikusabban gondolkodok ennél. A Tabán estében meg kell vizsgálni, hogy akad-e a park közelében olyan vízforrás amelyet az év egészében használni lehet mind vízgazdálkodási, mind esztétikai célokra. A víz felhasználásán túl annak művészi megjelenítése a rekreáción felül nagyon erős szemléletformáló hatással is bír.

A parkot alapvető fenntarthatósági elvek szerint kell tervezni. A használt anyagoknak tartósnak, a megújult elemeknek könnyen és olcsón fenntarthatónak kell lenniük. Douglas Farr a „fenntartható urbanizmus” elvi megközelítését alkalmazva dolgozta ki a fenntartható szomszédságok kritériumait, amelyek véleményem szerint a parkok és környezetük fejlesztésénél is érvényesek:

- Egyértelműen definiált terület és lehatárolás
- Kompaktság
- Teljesség
- Gazdag térbeli kapcsolatrendszer
- Jó minőségű tömegközlekedés
- Természetes környezettel való kapcsolatrendszer
- Nagy hatékonyságú épületek

- Integrált tervezési folyamat
(Farr, 2008)

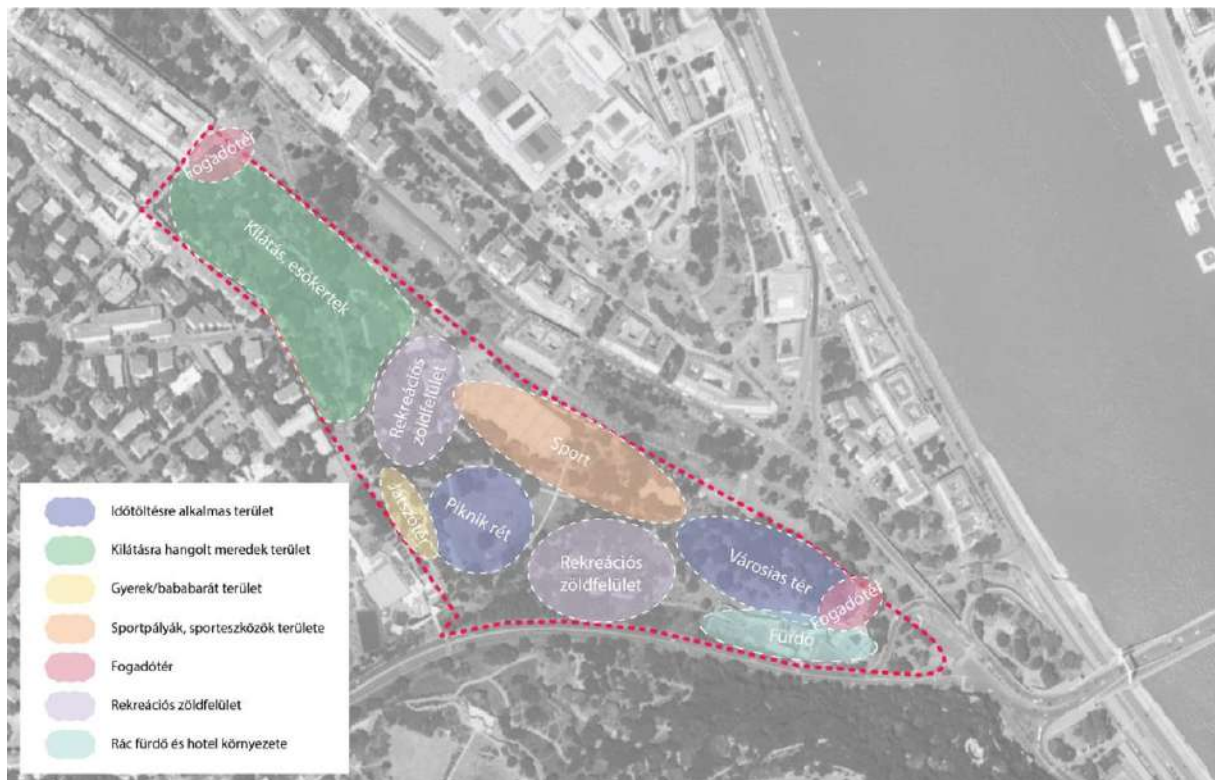
Érdemes olyan növények közül válogatni, amelyek az adott terület klímájában különösebb gondozás nélkül is jól érzik magukat. Az első három éves indító locsolást leszámítva szárazságtűrő és kevés gondoskodást igénylő növényeket kell alkalmazni.

A hely kultúrtörténeti adottságait kiaknázva tervezek. A helyi anyagok, formák, értékek és történeti maradványok felhasználása tudja csak megfelelően a hely szellemét azaz ‘Genius loci-t’ kialakítani, megidézni. Természetesen ezt érdemes kortárs kontextusba helyezni, hogy ne érződjön hamisnak.

A Tabánon belül össze kell hangolni a parkhasználók igényeit a környezeti adottságok adta lehetőségekkel annak érdekében, hogy a lehető legkellemesebb érzetet keltsük bennük.

5.2. Funkcióséma

Tervezéskor kiindulási alapnak használtam a parkhasználói felmérésből kiderült információkat. A kitöltők nagyobb része érezhetően nem szeretne túl nagy változást, sokkal inkább minőség beli fejlődést. Semmiképp sem szeretnék egy túltervezett, túldíszített és túlburkolt városi parkot. Arra vágnak, hogy a park természetes nyugodt hangulata maradjon meg és jómagam is ezt tartom célszerűnek. Szeretném megtartani a park jelenlegi funkcióit, mindezt oly módon, hogy a park egysége erősödjön. A megmaradó funkciókat kibővíteném néhány újjal, annak érdekében, hogy a parkba kerüljenek olyan vonzó pontok, amelyek képesek több új látogatót bevonni.

29. ábra - A Tabán park funkciósémája

5.3. Átfogó tervek

A park teljes területére készített javaslataimat a tervezési programot követve ebben a fejezetben mutatom be. A léptékből fakadó korlátok miatt csak a legfontosabb részleteket írom le.

5.3.1. Meglévő állapot helyszínrajza

A jelenlegi állapotának részleteit az elemzések alkalmával már bemutatam, de fontosnak tartom bemutatni egy tervrajzon is a park részleteit, úthálózatát és annak burkolatait, valamint a faállományt. A jelenlegi állapot helyszínrajzát az F-01 tervlap mutatja.

5.3.2. Konceptióterv

Az általam tervezett park az egységes arculatra épít az örökségvédelmi szempontokat is szemelőtt tartva. Igyekeztem megtartani a park karakterét adó lépcsőket és kiegészíteni az útvonalakat. A terv megtekinthető az F-02 tervlapon

A park mindkét végén, ahol a legtöbb ember ki- és belép, fogadóteret alakítok ki. A fogadótér kellemes tér aránya és díszítettsége maradásra ösztönöz, míg az onnan vezetett fő útvonal beljebb csábít a területet felfedezni. Az északon fekvő meredek terület főképp a látványokra van hangolva, tekintve, hogy közvetlenül szemben magasodik a Budai Vár és épületei. A terület egyik legmagasabb pontjára ezért kilátó pontot tervezek. A Krisztina körút melletti centrális terület sport funkciókat foglal magába. A terület zajossága és a már meglévő sportfunkciók miatt a két sportpálya közti rész alkalmas aktív tevékenységek végzésére. A tenispálya és a multifunkciós sportpálya változatlan marad, de környezetük kiegészül majd más sportolásra alkalmas eszközökkel. Pihenésre alkalmas parkrészek a Krisztina körúttól távolabb lettek kijelölve. A park közepén elhelyezkedő lankás rét tökéletes a fűben pihenésre vagy piknikezésre. A Lisznyai uctai Általános Iskola és a lakóövezet közelsége miatt a játszóteret nagyjából a jelenlegi helyén hagyom. A Kereszt utcától délre a Rácز fürdő és a Krisztina körút ölelésében helyeznék el egy, az Ördög-árok múltjára reflektáló vízarchitektúrát, melyet teresedés vesz körbe. Az elhelyezés mivoltja a többek között a terület mélységéből fakad. Ez a park legmélyebben fekvő területe és itt tud összegyűlni a magasabb területekről leszivárgó csapadék. Annak érdekében, hogy a csapadékot minél jobban helyben lehessen tartani a környező burkolt felületekről összegyűlő csapadékot az itt kialakított esőkertekbe lehet vezetni, amik még inkább erősíteni tudják a vízközei hangulatot.

Bár a park jelenlegi funkcióit megtartom, mégis úgy érzem néhányat át kell helyezni, annak érdekében hogy a park használhatósága több értelmet nyerjen és erősebb egységet alkosson. A parkban található emlékműveket és nevezetes pontokat a jelenlegi helyükön vagy azokhoz közel megtartom.

A Döbrentei tér felől érkezve a parkba az Eszperántó park, annak emléktáblája és Ludwig Zamenhof mellszobra fogadja a látogatókat. Ezeket kijebb helyezném a középpontból, hiszen semmilyen szállal nem kötődik a park történetéhez. Az új fogadótér és a vízarchitektúra körüli teresedés közé helyezném át. A vízarchitektúra egy elnyújtott vízcsepp alakú medence, mely az Ördög-árok régi nyomvonalát követi és annak valaha volt jelentős szerepére utal finoman. A körülötte lévő az autóforgalomtól távolabb eső teresedés kellemes időtöltésre alkalmas pontja a parknak.

A szabadtéri edzőpályát áthelyezem egy kevésbé jó kilátású, mégis jobban fókuszban lévő helyre a piknik rét és Krisztina körút közé a gerincút mellé. A távhő állomás és Krisztina körút közötti kiszolgáló utat megszüntetném és területét visszaadnám a parknak. Véleményem szerint a parkba ne nyúljon be semmilyen oda nem illő autós infrastruktúra elem. A park északi sarkában lévő parkolót is megszüntetem, ugyanezzel az indokkal. Nem szerencsés, ha a park egyik fő bejárata egy parkolóból nyílik. Helyette ez a terület inkább fogadótérként és kutya-futtatóként funkcionálna tovább. A tenisz klub parkolóját is racionalizálom. A jelenlegi káosz helyére egy 25 férőhelyes parkolót tervezek.

A Rác fürdő melletti Krisztina körút és Hegyalja út által közrefogott sarokhelyzetben lévő zöldfelületet az integrált városfejlesztési stratégia által említett Gellérthegyi siklónak tartom fennt üresen.

5.3.2.1. Úthálózat

Tervezéskor kísérleteztem a régi Tabán útvonalait és tereit valamilyen formában visszahozni, megjeleníteni tájépítészeti eszközökkel, de a mai kialakult állapotba beilleszteni ezeket az elemeket lényegében lehetetlen, mivel úgy megváltozott a terület térstruktúrája, hogy az értelmetlen lenne. Már nem házakból, utcákból és terekből áll a terület, hanem egy nagy térből amikbe utcákat és tereket illeszteni minden kontxtus nélkül indokolatlan lenne. Másfelől a terület megközelítési pontjai és adottságai is megváltoztak mára. A Morbitzer Dezső által tervezett útvonalak a 60-as évek közlekedési infrastruktúra építkezései által csonkolódtak, maga az eredetileg jóval nagyobb park is felaprózódott az átalakítások miatt. Sajnos még a Morbitzer féle utak többségét sincs értelme visszahozni. Ezért egy teljesen új úthálózatot álmodtam a területre.

Az utak vonalvezetése organikus, kanyargós vonalvezetésűek, mivel ez természetesebb hangulatot kölcsönöz a parknak és reflektálnak az eredetileg is tájképies kialakítására. A park hosszanti irányában akadálymentesen lehet végigmenni az enyhén kanyargós 4 méter széles

gerincúton, melyre felfűződik a legtöbb funkció. Ez az út többé-kevésbe a meglévő gerincút alacsonyan fekvő nyomvonalán halad. Szintén 4 méter széles a park közepére tervezett kör alakú út, ami a központi nagy piknikező rétet öleli körbe. A kör nyugat felé felfut a domboldalra, ahonnan pazar látvány tárulhat a látogatók elé. A kisebb forgalmú utak jellemzően 2-3 méter szélesek. A park északi, meredek részen szerpentin szerűen felvezető utat terveztem, annak érdekében, hogy több út tárja fel a területet és több alkalommal nyílhassanak fel látványok a szemközti Budavári palotára. Az Orvos lépcsőt, a Pásztor lépcsőt és a Kőműves lépcsőt meghagytam eredeti formájában, mivel ezek a régi tabáni fennmaradt útvonalak. Szintén régi tabáni utak a Gellérthegy utca és a Kereszt utca. Mindenképpen szerettem volna megtartani őket, hiszen több mint száz éve léteznek és használatban vannak. Megtartásuk mellett döntöttem és annak érdekében, hogy valódi parkba integrált utakként funkcionáljanak megszüntettem rajtuk a gépkocsiforgalmat. Mivel közutak helyére tervezett gyalogutak keskenyebbek, ezért volt mozgásterem enyhén kanyargósra terveznem őket anélkül, hogy a terepet túlzottan bolygatnom kellett volna, valamint fákat sem kell kivágni. A Naphegy utca szintén zsákutcaként ér véget a Kereszt utcával való találkozása előtt, ahova egy kisebb teresedést terveztem. Az OxiGén wellness mélygarázsa könnyen elérhető marad, de csak egy kisebb kerülővel, mivel a Kereszt utcán keresztül már nem lehet megközelíteni. Az utolsó általam megtartott útvonal a volt Hadnagy utca nyomvonala, amely a Hegyalja úttal közel párhuzamosan fut. Ez az út szintén létezett már a régi Tabánban is.

Az Gellérthegy utca helyén futó új gyalogút kanyargós, pihenő részekkel és esőkertekkel tűzdelt. Több ponton kilátás nyílik róla a várra. A Lisznyai utcától a Gellérthegy utca autófordítójáig tart. Autófordítót azért terveztem, mert a Gellérthegy utca jelenleg egyirányú, így ha a tabáni szakaszát elzárom a gépkocsiforgalomtól zsákutcává válik. Hosszabb távon remélhetőleg megszüntetik az utcán való parkolást és előnyben részesítik a gyalogosokat a parkon kívül eső szakaszon is., így egy sétányt alkotva a tabáni szakasszal.

Ahol lehetett igyekeztem a szintvonalakkal közel párhuzamosan enyhe lejtéssel vezetni az utakat, mint például a Gellérthegy vagy a Hegyalja úttal közel párhuzamos utat. Ezeket a párhuzamos utakat az átjárhatóság érdekében egy közel merőleges, a dombra felfutó úttal kereszteztem. A Hegyalja útnál egy gyalogátkelő segítségével új összeköttetést hozok létre a Filozófusok kertjével, így javítva a két park közötti átjárhatóságot.

5.3.2.2 Burkolatok

A fő gerincút burkolata vágott nagykockakő. A kockakövek alatt CKT betonréteg is megtalálható az időtállóság és strapabírás okán. A kövek közti rések speciális műgyantás fugázóval vannak kitöltve, mivel ez nem szívja magába a vizet, ezért a szétfagyás lehetősége csökken. A burkolatok korrózióálló L acélszegéllyel vannak ellátva. A mellékutak anyaga bazalt kiskockakő legyezőmintában rakva. A kiskockakövek felülete durva, ezért a meredekebb mellékutakon így jobb a tapadás biztosított, kevésbé csúszásveszélyes. A kis- és nagykockakövek vizuális hierarchiát alkotnak és tekintve, hogy stílusban azonosak együtt is jól mutatnak a műemléki környezetű parkban. Harmadik fajta burkolat egy speciális növényi kötőanyaggal összedolgozott "stabil" szórt burkolat, a stabilizer. A terepadottságokból kiindulva ezt az anyagot csakis olyan pontokon használok, amelyek útjai nem túlzottan meredek, így az eróziótól nem kell tartani, valamint az útvonalaktól lecsatlakozó pihenőrészekben vagy mellékutakon. Megfontolásom alapja ennek az anyagagnak az a nyári porzásra való hajlamossága. Noha a fő gerincúton lejtését tekintve alkalmazhattam volna stabilizer burkolatot, a látogatók közel egy kilométer hosszan nyáron végigsétálva a parkon bizonyára poros cipővel és nadrágszárral hagyták volna el azt. Végezetül negyedik burkolattípusként a játékok és edzőeszközök alá homokszínű öntött gumiburkolat kerül. Igaz, hogy ez a legdrágább eséscsillapító burkolattípus, ugyanakkor a legidőtállóbb is és a megannyi mintázat kialakításának lehetőségével könnyen illeszthető bármilyen környezetbe. Az sem elhanyagolható, hogy a homokkal vagy mulccsal szemben nem megy bele a látogatók cipőjébe.

x. kép - Vágott felületű bazalt nagykockakő burkolat (18x18x6) (forrás: brickvintage.hu)

x. kép - Bazalt kiskockakő burkolat legyező mintában rakva (8x8x8) (forrás: terraway.hu)

x. kép - Stabilizer burkolat (forrás: youtube.com)

x. kép - Öntött gumiburkolat (forrás: loflerdavid.hu)

5.3.2.3 Utcabútorok

Az általam kiválasztott utcabútorok az Mmcité különböző termékcsaládjaiból lettek összeválogatva. Stílusuk modern, mégis harmonizálnak a klasszikusabbnak mondható burkolatokkal. Színük antracit szürke, az ülőfelületek anyaga pedig természetes kezelt fa. A szürke szín egységet alkot a bazalt sötét színével, a fa felületek pedig természetes megjelenésükkel a barátságos és hívogató hangulatot teremtenek.

A sok modern bútor mellé egy klasszikusabb kinézetű kandelábert választottam, hogy egyensúlyban maradjanak a modern és historizáló elemek. A Bartók Béla úton és a város több pontján hasonló lámpákkal lehet találkozni.

x. kép - Mmcité Crystal szelektív hulladékgyűjtő (forrás: mmcite.hu)

x. kép - Streetbútor UNIO-M1302-1C Kandeláber (forrás: streetbutor.hu)

x. kép - Mmcité Os információs tábla (forrás: mmcite.hu)

x. kép - Mmcité Fons ivókút
kutyaaitatóval (forrás:
mmcite.hu)

x. kép - Mmcité Morse
Dot szék/kisasztal (forrás:
mmcite.hu)

x. kép - Mmcité Radium 2
személyes háttámlás pad
(forrás: mmcite.hu)

5.3.2.4. Épített elemek

A területen az újonnan létrehozott útvonalak lépcsői egyszerű beton blokklépcsők, melyek 1 m hosszúak, 40 cm szélesek és 15 cm magasak. A kész lépcsőfokok belépési mélysége 30 cm. Mivel az utak szélessége 1 m többszöröse a lépcsőfokok könnyedén kivitelezhetőek. A lépcsőkarok pofafalai corten acélból készülnek. A corten acél nagyszerűen harmonizál a klasszikus burkolatokkal és a modern utcabútorokkal is, így a betonnal vegyítve összehozza a különböző stílusokat.

A támfalak magas felületi minőségű öntött betonból készülnek, így a lépcsőkkel együtt a szintváltást beton elemekkel lehet azonosítani. A beton támfal időtálló és a tetejének felülete ülésre is alkalmas lehet.

A kilátó egy támfal segítségével lesz vízszintes a süllyedő terephez képest. A támfal magassága 2-3 méter között mozog. A támfal és járda közötti terület földdel less feltöltve, melynek tetejére stabilizer burkolat kerül.

5.3.2.5. Növényalkalmazás

A növények tekintetében az ökológikus szemléletet tervezem kihangsúlyozni. Mindenek előtt szeretném megfogalmazni mi is az az ökológikus növényalkalmazás. Röviden összefoglalva három fontos tényezőt ötvöz: őshonos növények alkalmazása, magas faj- és fajta diverzitás, különböző élőhelyek és állatfajok megjelenése. Az őshonos növények haszna, hogy igényeik

illeszkednek a helyi ökológiai adottságokhoz, ezért kevesebb gondozást igényelnek. A magas biodiverzitás a kiültetés sokfélesége miatt stabil társulásokat képes létrehozni és ezáltal közvetlenül növeli a beporzók és egyéb állatok megjelenési potenciálját. A változatos élőhelyeken megjelenő növényegyüttesek állatok képesek egészséges ökoszisztémát létrehozni. Tehát két a kiültetés által generált haszon és egy állatvilágra is gyakorolt hatás.

Mivel szeretném minél fenttarthatóbb módon kialakítani a parkot, ahol csak lehetséges Budai hegységben megtalálható őshonos fajok vagy azok kertészeti változatait igyekszek használni a növénykiültetéseknel. Szeretném megmutatni, hogy ezekkel a növényekkel is lehet mutatós kiültetéseket létrehozni, nem kell feltétlenül külföldi fajtákat használni. Az sem elhanyagolható szempont, hogy az őshonos fajok tudnak leginkább természetközeli hangulatot teremteni.

Évelő ágyásokba kimondottan a Budai hegység növényei közül válogattam növényeket. A környékbeli sziklagyepeken előfordulnak *Carex*, *Festuca*, *Stipa* fajok és őshonos a *Melica uniflora* (egyvirágú gyöngyperje) is. Ezeket a díszfüveket használok lágyszárú növénytömeg létrehozására és közéjük különböző őshonos évelő fajok kertészeti változatát tervezem telepíteni. A park területére válogatott biodiverz növénylista megtekinthető a 4. mellékletben.

Az esőkertek esetében lehetetlen ragaszkodni az őshonos fajokhoz, mivel akár tartós szárazság mellett a víz időszakos jelenlétét kevés kertészetben is kapható őshonos növény tudja elviselni, valamint amely fajok képesek erre, azok általában nem túl mutatósak. Az esőkerteket olyan helyekre terveztem, amik vagy alacsonyan fekszenek, mint például a terület legmélyebb pontja a Rác fürdő előtti tér, vagy meredek domboldal alatt fekszenek és nagy mennyiségű lezivárgó vizet tudnak összegyűjteni. Az esőkertek növénylistáját az 5. mellékletben lehet megtekinteni.

Cserje és fa alkalmazásom kimondottan puritán, mindössze néhány nagyon mutatós fajt használok fókuszpont képzésre. Csaknem mindegyik őshonos Magyarországon.

Az esőkertek kialakításánál a vezérelv a nagyobb esőzéskori lefolyás csökkentése és a csapadékvíz helybentartása volt. Az északnyugati terület meredek lejtése miatt az utakon nagy mennyiségű víz folyhat le, ezért igyekeztem úgy tervezni őket, hogy a róluk elvezetett csapadék közvetlenül esőkertekbe jusson. A park déli sarkában található a terület legmélyebb pontja, mely közelében a Krisztina körúton nagyobb esőzésekkor a víz felgyűlik az útpályán. Annak érdekében, hogy ezt az időszakosan előforduló problémát orvosoljam erre a területre is nagy kiterjedésű esőkerteket terveztem, melyek képesek befogadni és elszikkasztani ezt a vízmennyiséget. Összefoglalva a meredek területek aljába és a terület legmélyebben fekvő pontjaiba terveztem esőkerteket.

Az esőkertek kialakítása a következőképpen alakul. A mélyedések mindegyike 0,5 méteres és eddig a mélységig maximum 1:3-as rézsű vezet. A legfelső ásványi mulcs réteg nem tartalmaz szervesanyagot, így gátolja a gyomnövények megtelepedését. A mulcs réteget egy geotextil réteg választja el a termőföldtől, mely 30 cm vastag speciális összetételű, a helyi talajt is felhasználó laza szerkezetű, mégis jó vízmegtartó képességű földkeverék. A termőtalajt ugyancsak egy vízáteresztő geotextile réteg választja el a szikkasztást segítő 50 cm vastag kulékavics rétegtől. A talajcserének hála egy teljesen feltelt medrű esőkert vize pár nap alatt elsikkad.

Az esőkertek haszna abban rejlik, hogy a helyben kezelt csapadékvíz nem a már így is túlterhelt csatornahálózatot terheli, hanem helyben hasznosul a növények által. Ezáltal kevesebb öntözésre van szükség. Csapadékvízzel megtelt esőkertek esetében a vízfelület párolgása kondicionáló hatással van a környezetre. A magasabb talajvíz és levegő pára tartalom jótékony mikroklimatikus viszonyokat teremt a telepített növények számára.

A parkoló melletti gyümölcskert ajánlott növénylistáját, valamint a teljes területre szánt örökzöld fásszárúak listáját a 6. melléklet mutatja.

5.3.3. Történeti sétaútvonal

A terület jelentős történeti emlékei miatt szeretném felidézni a múltat egy a parkba tervezett történeti sétaútvonallal, mely fontos és jól dokumentált megállókat fűz fel magára. A park körbejárásával, jól meghatározott megállóiban helyi történetekkel és képekkel mutatom be a helyszín eltűnt értékeit, érdekességeit, lényegében egy nagy szabadtéri helytörténeti múzeum funkcióját betöltve. A megállók mindegyike egy lapozható emléktáblát kap. Az emléktábla tartalmazza a helyszín történetének rövid leírását és a leíráshoz tartozó olyan képeket, amelyek nem a helyszínt ábrázolják. A történeti helyszínt egy külön erre a célra gyártott távcső szerű szerkezeten keresztül lehet megcsodálni. A távcsőbe egy régi kép van belehelyezve, ami pontosan a régi városrészt mutatja. A kép egy mozdulattal eltüntethető és a távcső átlátható lesz, felfedve a jelenlegi látványt.

5.4. Fakivágási és fapótlási terv

Az új úthálózatot úgy alakítottam ki, hogy a lehető legkevesebb fát kelljen kivágni. Mindössze 43 darab fa esik az építendő utak nyomvonalára. Az 22 darab átültetendő fát főleg a kilátások miatt szükséges arrébb helyezni. Ezek a fák jellemzően pár éve ültetett csemeték, így könnyen

áthelyezhetőek és nagy eséllyel képesek túlélni az átültetésből fakadó stressz hatást. A teljes terület fakivágási terve megtekinthető az F-03 tervlapon.

Az újonnan ültetendő fák ajánlott listáját a tervlap tartalmazza. Összesen 45 újonnan telepítendő fát terveztem. A Hadnagy utca és a szabadtéri edzőpark közötti szakaszon fasor telepítését javaslok, mivel itt nincsenek jelentősebb kilátások, ezért a fasor képes a park központi része felé vezetni a látogatókat. A szabadtéri sportpálya körül park fásítást terveztem, hogy kellemes térérzetet és árnyékot biztosítsak a park ezen részét használóknak. A tenisz klub parkolója feletti területre gyümölcsligetet javaslok, nem csak emberi fogyasztás, de a helyi fauna biodiverzitásának növelése érdekében.

5.4. Részlet tervek

5.4.1. Kertépítészeti terv

A Tabán park részterületének kertépítészeti tere az R-01 tervlapon látható. Azért választottam ezt a területet, mert a park központi részén terül el. Sport és rekreációs funkciók mellett egy pavilon is van rajta.

5.4.1.1. Pavilon, pergola

A pavilon épülete 20 négyzetméteres egyedileg gyártott, helyben összerakott elemekből készül. Műemléki jelentőségű területen és zöldfelületen 20 négyzetméteresnél nagyobb vendéglátóegységet építeni nem lehetséges. A Kereszt utca és Kőműves lépcső közé eső parkrész nem minősül műemléki jelentőségű területnek, de a pavilon minőségének olyannak kell lenni, mintha olyan területen lenne. Formája egyszerű téglalap és teteje lapos. A lapostetőről elvezetett víz egyenesen mellette lévő kertekre van vezetve. A falak külső burkolata antracitszürke porszórt fém lap alapon magasnyomáson kezelt fa lamella. A pavilon pergolája is fából készül, melyre idővel felkúszhat a közelébe ültetett borkorató szőlő (*Vitis vinifera*).

5.4.1.2. Szabadtéri sportpálya

A minőségi élményhez kizárólag Kompan kültéri edzőeszközöket választottam. A saját testsúlyos, valamint állítható súlyos elemek teljes körű edzést tudnak biztosítani. Különböző

húzódszkodók, tolódszkodó, haspad, láb, váll és mellizom erősítésre alkalmas elemek mindegyike sötétkék színű és porszórt felületű. Az edzőpálya mellett egy Cornilleau Park közterületi asztalitenisz asztal is helyet kap, ami alá már nem szükséges ütéscsillapító burkolat, ezért ez is kiskockakő burkolatot kap.

5.4.2. Fakivágási és fapótlási terv

Az R-02 tervlapról leolvasható, hogy a felmért fák közül mindössze egy kisméretű egyedet szükséges áthelyezni az útvonal vezetése miatt. Kivágandó fa szerencsére nincsen. Ahogy azt már korábban említettem a térézet és árnyékolás javítása céljából új fákat telepíték a területre. Az út menti fák minimum 220 cm magas sorfa minősítésű fák, az úttól távolabb ennél akár alacsonyabb törzsű parkfák lesznek. A minimum törzskörméretet 18/20 cm-ben határoztam meg. Ekkora méretnél a kétszer iskolázott fák már telepítés után is jól mutatnak, valamint törzsük és gyökérzetük kellően erős, hogy kibírják az intenzíven igénybe vett közterületi viszonyokat. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a pavilion terére ültetett *Morus nigra* a régi tabán egyik jellemző faja. Mára mindössze egy öreg egyed létezik a park területén. Egy központi területen szerettem volna tovább erősíteni a terület lassan múltba vésző karakterét ezzel a fajjal.

5.4.3. Növénykiültetési terv

Növénykiültetési tervem három minta ágyást mutat be, melyek megtekinthetők az R-03 tervlapon. A biodiverz kiültetésnél leginkább őshonos évelők kertészeti változatát vagy azok rokon fajtáit használtam. A díszfüvek és virágos évelők egyvelege egész évben képes díszíteni. Külön figyelmet fordítottam a növénymagasságok térbeli rétegzésére. Az ágyás közepe felé a növények magassága növekszik, így mindegyik növény textúrája és virága látható lesz szemmagasságból.

Hasonlóképpen jártam el az esőkerteknél is, azzal a különbséggel, hogy az ágyások közepe felé a növények nem csak egyre magasabbak, de egyre inkább vízkedvelők vagy nedvesség tűrők. Ezekbe az ágyásokba főleg a szélsőséges viszonyoknak ellenálló idegenhonos növények kerültek, de igyekeztem a lehető legtöbb őshonos növényt is alkalmazni.

A pavilion tere köré három *Cornus* fajból álló ágyást terveztem. Noha közülük csak egy őshonos, de az esztétikai és biodiverzitási szempontokat is figyelembe kellett vennem. A pavilontól a tér bejáratáig csökkenő méretűek és vesszejük színe télen vörös - narancssárga - sárga színekbe megy át. A téren a pergola közelében egy *Prunus tenella* által díszített ágyás

kapott helyet, melybe a pergolára felfuttatandó *Vitis vinifera*t terveztem. A pergolára futtatott vadszőlő a régi tabán borkultúrájának múltját idézi.

5.4.4. Metszetek

A burkolatokról, egyéb fontosabb épített elemekről és a park keresztmetszetéről metszeteket készítettem, melyek megtekinthetők a R-04 és R-05 tervlapon.

6. Összegzés

Dolgozatom fő célja az volt, hogy javaslatot adjak egy olyan perifériára szorult területre, amelynek állapotából és kiaknázható lehetőségeiből adódóan fejlesztése a város hasznára válhat. Az Tabán park területe alkalmasnak tűnt erre a feladatra.

Munkám során feltártam a Tabán múltját, elemeztem a jelenét és kitekintést tettem a jövőjébe is. Kiderült, hogy a terület igencsak gazdag történelemmel rendelkezik. A közlekedési kapcsolatai kielégítőek, noha túlságosan is nagy arányú a gépkocsi forgalom prioritása. Közlekedési kapcsolatai és a parkon belüli kilátások jónak mondhatóak. Minden jel arra mutat, hogy a park egységes, örökségvédelmi szempontból kiemelt megújítása nagy potenciált rejt magában. Úgy gondolom, hogy az általam vizsgált terület magában hordozza a jövőbeli sikert, csak megfelelően átgondolt tervvel és szemléletmóddal kell tekinteni a környezet megújulására. Az főváros különböző védelmeit és terveit követve egyre több értékes zöldfelület fog megújulni az I. kerületben és remélem, hogy idővel köztük lesz a Tabán park is.

Tájépítész szemmel is érdekesítőnek találtam a park területének megújítását, mivel városaink képét és minőségét nagy mértékben befolyásolják parkjaink és egyes esetekben bennük található történeti elemek. Ilyen és ekkora környezeti hatással kevés városi zöldfelület rendelkezik, ezért is érdemes időt és energiát szánni hasonló ökológiailag értékes közterületek megújítására.

Úgy vélem, ha az általam javasolt fejlesztéseket véghez viszik, akkor a Tabán park egy sokkal élhetőbb, ökológiailag gazdagabb és jelentős történeti értékeket bemutató területté válhat a város szívében. Mindezek által remélem, hogy javaslataim mentén mielőbb megújul a terület és a környék lakói örömeiket lelnek majd az újragondolt igényes környezetben.

7. Irodalomjegyzék

- (Szerb,1935)- Szerb Antal (1935): Budapesti kalauz marslakók számára: Tabán, Nyugat folyóirat, Budapest, 2.sz. 101.o
- (Hanny, 2005) - Hanny Erzsébet (szerk.) (2005): Budapest Régiségei 39.köt. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest
- (Gerő et al. 1998) - Gerő András - Mihancsik Zsófia (szerk.) (1998): Budapesti negyed 6. évf. 2-3.sz, Budapest Főváros Levéltára, Budapest, 5-9.old.
- (Györffy, 1997) - Györffy György (1997): Pest-Buda kialakulása, Akadémiai kiadó, Budapest
- (Nagy, 1936) - Nagy Lajos (1936): Tanulmányok Budapest Múltjából, 4.sz, Tabán a régészeti ásatások világában, Budapest, 18-29.o
- (Knapp, 2012) - Knapp Ádám (2012), A Tabán és a helyi sajtó, Érdekességek a budai hírlapban (1892-1907) P&P, Budapest, 7-8.oldal
- (Kardos et al. 2019) - Kardos Bálint Ferenc - Schmidt Beáta Dorottya (2019), Vigalmi negyedből parkrendszer, 4D Tájépítészeti és kertművészeti folyóirat, Budapest, 52.sz., 40.o
- (Fazekas, 1994) - Fazekas Csaba (1994): A tabáni tűzvész, História folyóirat, 2.sz., Budapest, 34-35.o
- (Lestyán, 1940) - Lestyán Sándor (1940): Pest-Budai regélő, Officina kiadó, Budapest, 239.o.,
- (Vasárnapi, 1875) - Vasárnapi újság (1875.07.04), 22. évf., 27.sz., Budapest, 3-6.o
- (Siklóssy, 1931) - Siklóssy László (1931): Hogyan Épült Budapest, A Fővárosi Közmunkák Tanácsa története 1870-1930, Építésügyi Tájékoztatási Központ, Budapest, 483-486.o
- (Nagy, 2004) - Nagy Áron (2004): Városmegújítás a Tabánban, dolgozat, ELTE Társadalomtudományi kar, Empirikus Tanulmányok Intézete, Társadalomkutatások Módszertana Tanszék
- (Nemes, 2004) Nemes Tamás (2004): Itt vagyunk az Albeckernél – a Tabánban, Budapest folyóirat, 27. Évf., 6.sz., 15.o
- (Báthoryné et al. 2022) - Báthoryné Nagy Ildikó Réka - Teremy Viktóra - Jámber Imre – Schneller István (2022): A budai zöld korridor örökségvédelmi alapú fejlesztése, 4D Tájépítészeti és kertművészeti folyóirat, 62.sz., 12.o
- (Farr, 2008) - Douglas Farr, Sustainable Urbanism, John Wiley & Sons Ltd., Chicago, 2008

Internetes források

INT-1

https://pestbuda.hu/cikk/20210422_ok_tettek_zoldde_budapestet_a_fovaros_leghiresebb_kert_eszeinek_nyomaban (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-2 <https://mek.oszk.hu/17900/17973/html/taban.htm> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-3 <https://rubicon.hu/kalendarium/1964-november-21-az-uj-erzsebet-hid-megnyitasa-budapesten> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-4 <https://ybl.bparchiv.hu/hu/alkotasok/rac-furdo/> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-5 <https://telex.hu/belfold/2024/07/19/rac-furdo-hotel-budapest-fovaros> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-6

https://hvg.hu/ingatlan/20240129_Budapest_ingatlan_Rac_furdo_Rac_Hotel_eladas_berbeadas_felujitas_uzemeltetes_BGYH_Zrt_palyazat_kozbeszerzes (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-7 <https://oxygenwellness.hu/en/hazirend/> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

INT-8 <https://magyarepitok.hu/tobb-mint-1100-parkolohely-epul-budai-var-melygarazsaiban> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

Egyéb források

EGY-1: A Fővárosi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek

https://archiv.budapest.hu/Documents/kozterulet_hasznalat/1%20ker2.pdf (letöltés dátuma: 2024.10.12)

EGY-2: Budapest főváros településszerkezeti terve

<https://archiv.budapest.hu/Documents/tszt.pdf>

EGY-3: Budapest I. Kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 29/2022. (XII.20.) önkormányzati rendelete a helyi építési szabályzatról https://budavar.hu/wp-content/uploads/2023/01/00_KESZ_29-2022_XII-20_rendelet.pdf

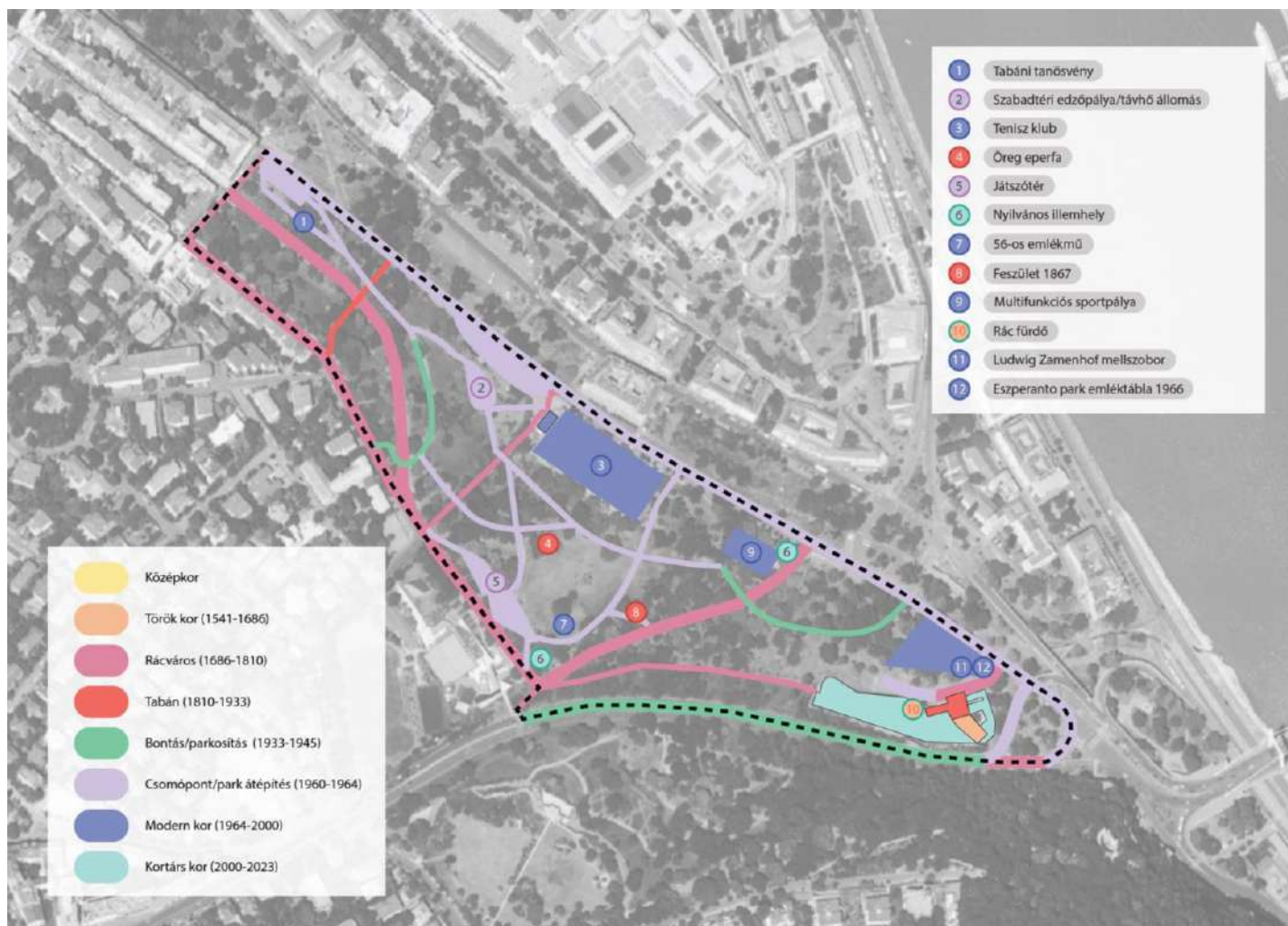
EGY-4: https://budavar.hu/wp-content/uploads/2021/02/megalapozovizsgalat_1456479920.pdf

EGY-5: Budapest I. Kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 30/2022. (XII.20.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
<https://budavar.hu/view.php?id=227463>

EGY-6:
<https://docs.google.com/forms/d/1z9n7Hsq26lWMMddeQgpW6KUWzfAOGRR59bi4rmf0I-4/edit#responses> (letöltés dátuma: 2024.10.12)

EGY-7: Mohácsi Sándor interjú, Budapest, 2024.11.08

8. Mellékletek

1.melléklet - A Tabán park történeti rétegeinek elemzése (alaptérkép forrása: earth.google.com)

2.melléklet - A terület helyrajzi számai (alaptérkép forrása: earth.google.com)

3.melléklet - A Tabán park átnézeti térképe (alaptérkép forrása: openstreetmap.org)

Biodiverz kiültetés						
Évelők	Díszfüvek	Cserjék	Fák	Hagymások		Árnyéki
Achillea millefolium 'Terracotta'	Sasleria autumnalis	Berberis vulgaris	Prunus mahaleb	Sternbergia lutea		Lamium galeobdolon
Verbascum phoeniceum 'Violetta'	Festuca pallens	Crataegus monogyna	Sorbus aria	Colchicum hungaricum 'Valentine'		Glechoma hederacea
Verbena bonariensis	Melica uniflora	Prunus spinosa	Sorbus domestica	Convallaria majalis		Geranium macrorrhizum 'Spessart'
Teucrium chamaedrys	Stipa tenuissima	Prunus tenella 'Kati'	Sorbus commixta 'Tekeres'	Narcissus pseudonarcissus		Geranium renardii
Salvia nemorosa 'Caradonna'	Carex pendula	Euonymus europaeus	Quercus petraea			Geranium sanguineum 'Album'
Thymus serpyllum	Carex flacca 'Blue Zinger'	Cotinus coggygia 'Young Lady'	Pyrus pyraeaster			Anemone sylvestris
Origanum vulgare		Cornus sanguinea 'Anny's Winter Orange'	Pyrus salicifolia			Aegopodium podagraria
Euphorbia amygdaloides var. Robbiae		Cornus alba 'Sibirica'	Acer campestre			Polygonatum multiflorum
Phlomis russeliana		Cornus sericea 'Flaviramea'	Acer monspessulanum			Aquilegia vulgaris
Waldsteinia geoides		Viburnum lantana	Prunus serrulata			Stellaria holostea
Persicaria affinis 'Dimity'		Laburnum anagyroides	Cercis siliquastrum			Helleborus niger
Inula ensifolia		Rosa canina	Tilia cordata			
Artemisia ludoviciana		Vitis vinifera	Tilia tomentosa			
Abelia x grandiflora		Cornus mas 'Flava'	Fraxinus ornus			
Nepeta faassenii 'Six Hill's Giant'		Cornus mas 'Őszi Tűz'	Fraxinus angustifolia var. Pannonica			
Helianthemum 'Sulphureum Plenum'		Colutea arborescens	Fraxinus excelsior			
Echinops ritro 'Veitch's Blue'		Corylus avellana	Morus nigra			
Veronica teucrium 'Knallblau'		Hypericum calycinum				
Filipendula vulgaris		Ribes alpinum				
Aster lynosiris		Viburnum opulus 'Compactum'				
Knautia macedonica		Rosa spinosissima				
		Spirea betulifolia 'Thor'				
		Sorbalia sorbifolia 'Sem'				
		Exochorda racemosa 'Nigraria'				

4. melléklet - Biodiverz kiültetések növénylistája

Esőkert						
Évelők	Díszfüvek	Cserjék	Fák	Hagymások		Árnyéki
Echinacea purpurea 'Magnus'	Sasleria caerulea	Salix purpurea 'Nana'	Alnus spaethii			Pulmonaria 'Trevi Fountain'
Sanguisorba officinalis	Miscanthus sinensis	Sambucus nigra 'Laciniata'	Alnus cordata			Hosta plantaginea
Rudbeckia fulgida 'Goldstrum'	Carex muskingumensis	Viburnum opulus 'Compactum'	Ulmus minor			Hakonechloa macra
Monarda dydima	Sporobolus heterolepis	Physocarpus opulifolius				Vinca minor
Salvia nemorosa 'Caradonna'	Bergenia cordifolia	Amelanchier lamarckii				Geranium macrorrhizum 'Spessart'
Agastache 'Kolibri'	Koeleria glauca	Diervillea sessilifolia				Dryopteris filix-mas
Hemerocallis hybrid	Melica ciliata					Ligularia dentata
Lythrum salicaria	Molinia caerulea					Mintha spicata
Achemilla mollis	Chasmanthium latifolium					Phlomis russeliana
Centranthus ruber 'Rosenrot'	Luzula sylvatica					Glechoma hederacea
Nepeta faassenii 'Six Hill's Giant'	Imperata cylindrica					Brunnera macrophylla
Veronica spicata	Melica ciliata					Lysimachia nummularia 'Aurea'
Iris germanica	Molinia caerulea					Viburnum opulus 'Compactum'
Ceratostigma plumbaginoides	Chasmanthium latifolium					Paeonia officinalis
Persicaria affinis 'Dimity'						Luzula sylvatica
Geranium macrorrhizum 'Spessart'						
Veronica longifolia 'Christa'						
Anaphalis triplinervis 'Summerschnee'						
Asclepias tuberosa						
Coreopsis verticillata 'Moonbeam'						
Eupatorium maculatum 'Atropurpureum'						
Physostegia virginiana 'Crystal Peak Rose'						
Saponaria ocymoides						
Veronica longifolia 'Christa'						

5.melléklet - Esőkerti kiültetések növénylistája

Örökzöldek		Gyümölcsliget	
Cserjék	Fák	Cserjék	Fák
Ligustrum ovalifolium	Pinus nigra	Ficus carica	Malus sylvestris
Taxus baccata	Pinus pinea	Mespilus germanica	Pyrus communis
Elaeagnus ebbingei	Pinus mugo	Rubus idaeus	Cydonia oblonga
Nandina domestica	Cedrus atlantica	Rubus fruticosus 'Thornfree'	Diospyros kaki
Sarcococca cunfusa		Ribes uva-crispa	Sorbus domestica
Osmanthus heterophyllus			Prunus avium
Abelia x grandiflora			Prunus avium
			Prunus amygdalus

6. melléklet - A gyümölcsliget és az örökzöld fásszárúak listája

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: De Villa Ármin Ernő
A Hallgató Neptun kódja: SI19HC
A dolgozat címe: A Tabán park revitalizációja
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Tajépítészeti, Településépítészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év 11 hó 04 nap

De Villa Ármin
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

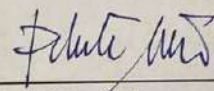
NYILATKOZAT

De Villa Armin Erno (név) (hallgató Neptun azonosítója: 1119HC)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}.

Kelt: Budapest év 2024 hó 10 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

A TABÁN PARK
REVITALIZÁCIÓJA

hallgató: De Villa Ármín Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

Jelmagyarázat

- kockakő
- öntött aszfalt
- hengerelt aszfalt
- térkő
- öntött gumi
- salak
- gyöngykavics
- beton
- mészko lap
- támfal
- lépcsőkar
- meglévő fa
- cserjefolt

MEGLÉVŐ ÁLLAPOT
HELYSZÍNRAJZA

méretarány: M=1:1000

dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: F-01

0m 100m 200m 300m

A TABÁN PARK
REVITALIZÁCIÓJA

hallgató: De Villa Ármin Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

Jelmagyarázat

- nagykockakő
- kiskockakő
- salak burkolat
- stabilizer burkolat
- öntött gumi burkolat
- aszfalt
- épület
- gyep
- élvélő/cserje ágyás
- esőkert
- vízfelület
- Rác fürdő telekhatár
- támfal
- lépcsőkar
- kerékpárút

KONCEPCIÓTERV

méretarány: M=1:1000

dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: F-02

A TABÁN PARK
REVITALIZÁCIÓJA

hallgató: De Villa Ármin Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

Jelmagyarázat

- megtartandó fa
- tervezett fa
- áthelyezendő fa
- kivágandó fa

FAKIVÁGÁSI
ÉS FAPÓTLÁSI
TERV

méretarány: M=1:1000

dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: F-03

Tervezett fák

- Prunus mahaleb
- Sorbus aria
- Sorbus domestica
- Sorbus commixta 'Tekeres'
- Quercus petraea
- Pyrus pyraeaster
- Pyrus salicifolia
- Acer campestre
- Acer monspessulanum
- Prunus serrulata
- Cercis siliquastrum
- Tilia cordata
- Tilia tomentosa
- Fraxinus ornus
- Fraxinus angustifolia var. Pannonica
- Fraxinus excelsior
- Morus nigra
- Alnus spaethii
- Alnus cordata
- Ulmus minor
- Pinus nigra
- Pinus pinea
- Pinus mugo
- Cedrus atlantica

Gyümölcsliget

- Malus sylvestris
- Pyrus communis
- Cydonia oblonga
- Diospyros kaki
- Sorbus domestica
- Prunus avium
- Prunus amygdalus

DIPLOMATERVEZÉS
2024/2025

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
KERTMŰVÉSZETI ÉS KERTÉPÍTÉSZETI TANSZÉK

TÁJÉPÍTÉSZ MÉRNÖK MSC

A TABÁN PARK
REVITALIZÁCIÓJA

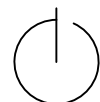
hallgató: De Villa Ármin Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

Jelmagyarázat

- nagykockakő burkolat
- kiskockakő burkolat
- stabilizer burkolat
- öntött gumi burkolat
- pavilon
- gyep
- évelő ágyás, cserje
- esőkert
- támfal
- lépcsőkar
- pad
- kandeláber
- hulladékgyűjtő
- tervezett magasság
- meglévő fa
- tervezett fa

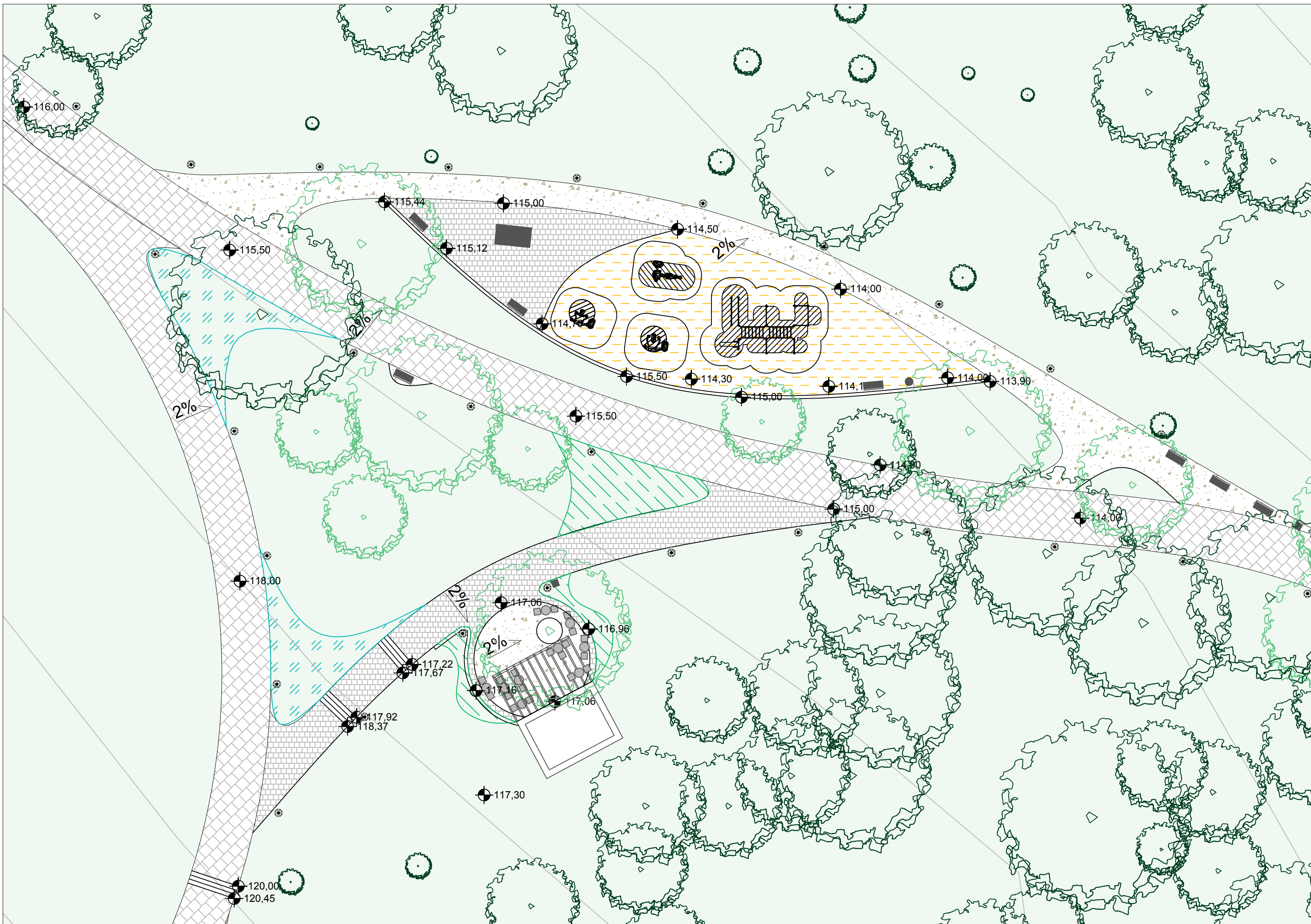
SZÍNES
KERTÉPÍTÉSZETI
TERV

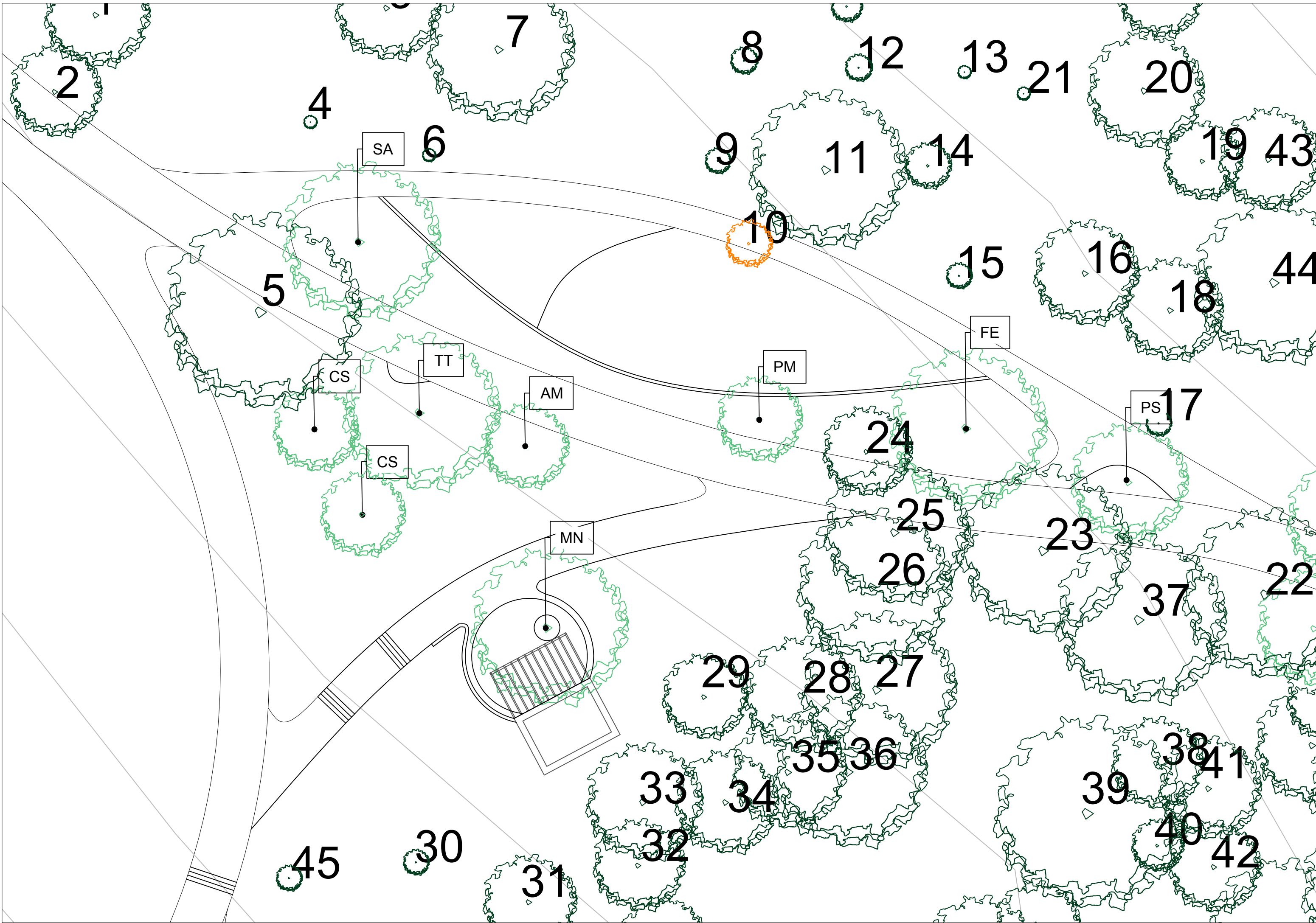

méretarány: M=1:250

dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: R-01

Sorszám	Fajaj	Törzs átmérő	Korona átmérő	Áthelyezés oka
1	Aesculus hippocastanum	66	8	
2	Quercus robur	61	7	
3	Aesculus hippocastanum	66	8	
4	Celtis australis	6	1	
5	Quercus robur	118	15	
6	Celtis australis	6	1	
7	Fraxinus angustifolia	66	11	
8	Gleditsia tiacanthos 'Sunburnst'	5	2	
9	Gleditsia tiacanthos 'Sunburnst'	5	2	
10	Acer platanoides	6	3,5	Építés
11	Sophora japonica	58	12	
12	Gleditsia tiacanthos 'Sunburnst'	5	2	
13	Crataegus × lavalleyi 'Carrierei'	7	1	
14	Sophora japonica	34	7	
15	Malus sp.	6	2	
16	Carpinus betulus	42	8	
17	Prunus padus 'Rózsaszín Május'	7	2	
18	Sophora japonica	48	8	
19	Sophora japonica	31	6	
20	Sophora japonica	49	9	
21	Pyrus calleryana 'Chanticleer'	4	1	
22	Celtis occidentalis	55	13	
23	Carpinus betulus	39	13	
24	Fraxinus ornus	32	7	
25	Fraxinus excelsior	47	11	
26	Acer pseudoplatanus	44	12	
27	Acer negundo	35	12	
28	Acer negundo	27	5	
29	Ailanthus altissima	22	6,5	
30	Fraxinus angustifolia	8	2	
31	Fraxinus ornus	24	7	
32	Fraxinus ornus	39	7	
33	Acer pseudoplatanus 'Leopoldii'	46	9	
34	Fraxinus ornus	49	8	
35	Fraxinus ornus	35	9	
36	Fraxinus ornus	41	12	
37	Carpinus betulus	40	13	
38	Quercus robur	44	7	
39	Quercus robur	56	15	
40	Quercus robur	32	4	
41	Quercus robur	44	8	
42	Quercus robur	37	7	
43	Sophora japonica	41	8	
44	Sophora japonica	60	13	
45	Fraxinus angustifolia	8	1,5	

Tervezett fák				
Kód	Fajnév	Méret	Fa típus	Minőség
AM	Acer monspessulanum	18/20	SF	2xi
CS	Cercis siliquastrum	18/20	PF	2xi
FE	Fraxinus excelsior	18/20	SF	2xi
MN	Morus nigra	18/20	PF	2xi
PM	Prunus mahaleb	18/20	SF	2xi
PS	Prunus serrulata	18/20	SF	2xi
SA	Sorbus aria	18/20	PF	2xi
TT	Tilia tomentosa	18/20	SF	2xi

DIPLOMATERVEZÉS
2024/2025

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
KERTMŰVÉSZETI ÉS KERTÉPÍTÉSZETI TANSZÉK

TÁJÉPÍTÉSZ MÉRNÖK MSC

A TABÁN PARK
REVITALIZÁCIÓJA

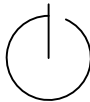
hallgató: De Villa Ármin Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

Jelmagyarázat

- megtartandó fa
- áthelyezendő fa
- tervezett fa
- megtartandó fa sorszáma
- tervezett fa kódja

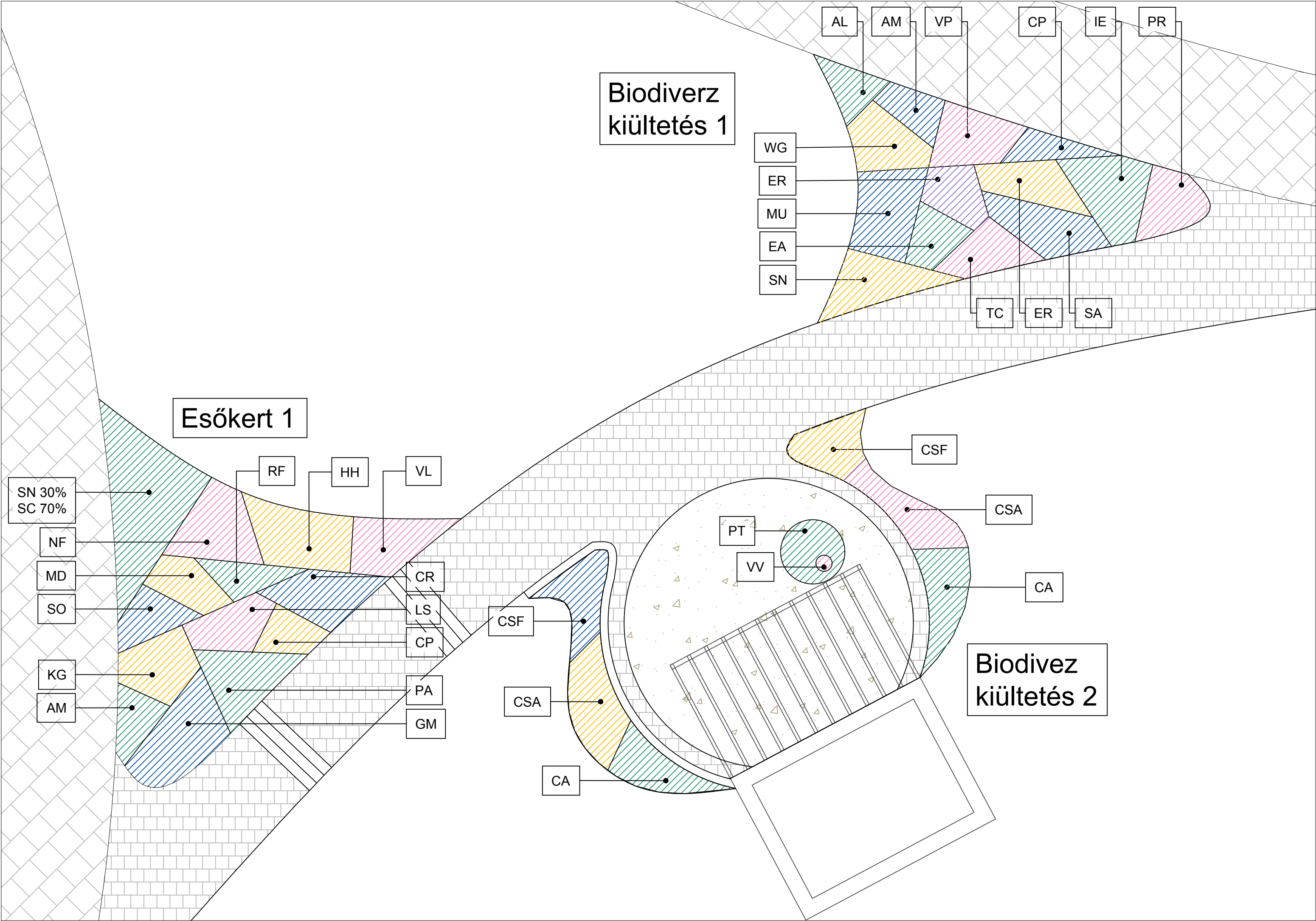
FAKIVÁGÁSI ÉS
FAPÓTLÁSI
TERV

méretarány: M=1:250

dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: R-02

Esőkert 1

Kód	Fajnév	Darab/m2	Terület (m2)	Darab össz.
AM	Achemilla mollis	7	2,5	17
CP	Ceratostigma plumbaginoides	5	2,5	12
CR	Centranthus ruber 'Rosen Rot'	7	4,5	32
GM	Geranium macrorrhizum 'Spessart'	5	6	30
HH	Hemerocallis hybrid	5	5,5	28
KG	Koeleria glauca	9	4	36
LS	Lythrum salicaria	7	3,5	24
MD	Monarda dydima	7	3	21
NF	Nepeta faassenii 'Six Hills Giant'	5	5	25
PA	Polygonum affine 'Superbum'	11	4,5	50
RF	Rudbeckia fulgida 'Goldstrum'	5	2	10
SC	Sasleria caerulea	11	7,5	82
SN	Salvia nemorosa 'Caradonna'	9	3,5	31
SO	Sanguisorba officinalis	7	3	21
VL	Veronica longifolia 'Christa'	7	4,5	32

Biodiverz kiültetés 1

Kód	Fajnév	Darab/m2	Terület (m2)	Darab össz.
AL	Artemisia ludoviciana	3	2	6
AM	Achilea millefolium 'Terracotta'	11	2,5	27
CP	Carex pendula	5	2	10
EA	Euphorbia amygdaloides var. Robbiae	3	2,5	8
ER	Echinops ritro 'Veitch's Blue'	3	3	9
IE	Inula ensifolia	7	5	35
MU	Melica uniflora	7	5	35
PR	Phlomis russeliana	7	3,5	25
SA	Sasleria autumnalis	11	4,5	50
SN	Salvia nemorosa 'Caradonna'	9	4,5	41
TC	Teucrium chamaedrys	5	3,5	17
VP	Verbascum phoeniceum 'Violetta'	2	4	8
WG	Waldsteinia geoides	5	4	20

Biodiverz kiültetés 2

Kód	Fajnév	Darab/m2	Terület (m2)	Darab össz.
CA	Cornus alba 'Sibirica'	2	7,5	15
CSA	Cornus sanguinea 'Anny's Winter Orange'	2	9	18
CSF	Cornus sericea 'Flaviramea'	3	7	21
PT	Prunus tenella	5	3	15
VV	Vitis vinifera	1	1	1

DIPLOMATERVEZÉS 2024/2025

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
KERTMŰVÉSZETI ÉS KERTÉPÍTÉSZETI TANSZÉK

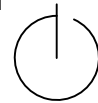
TÁJÉPÍTÉSZ MÉRNÖK MSC

A TABÁN PARK REVITALIZÁCIÓJA

hallgató: De Villa Ármin Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

NÖVÉNYKIÜLTETÉSI TERV

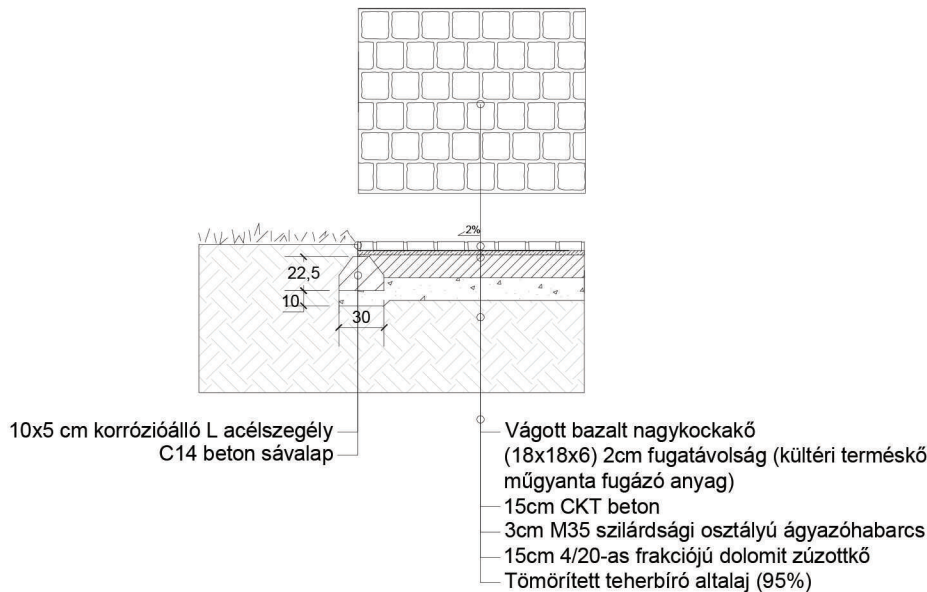

méretarány: M=1:100

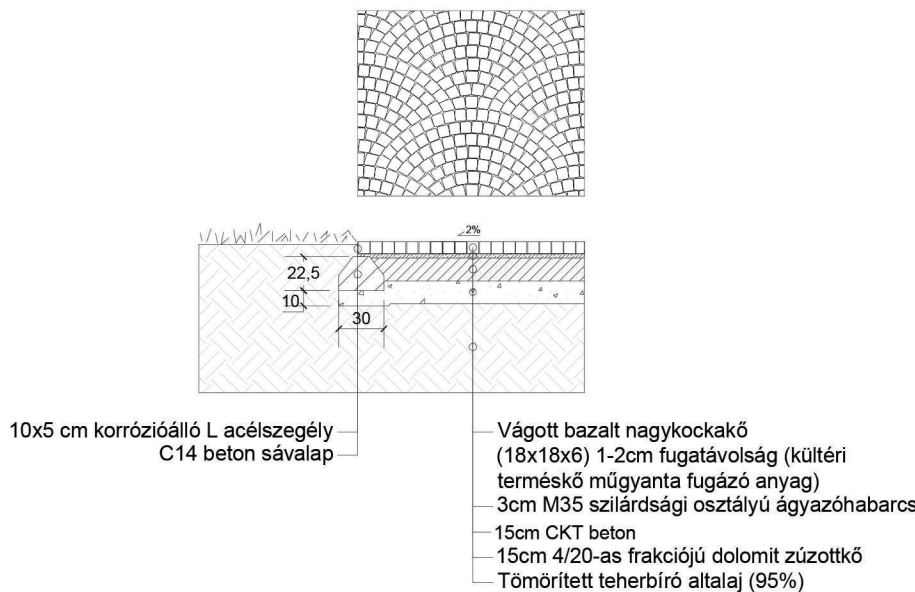
dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: R-03

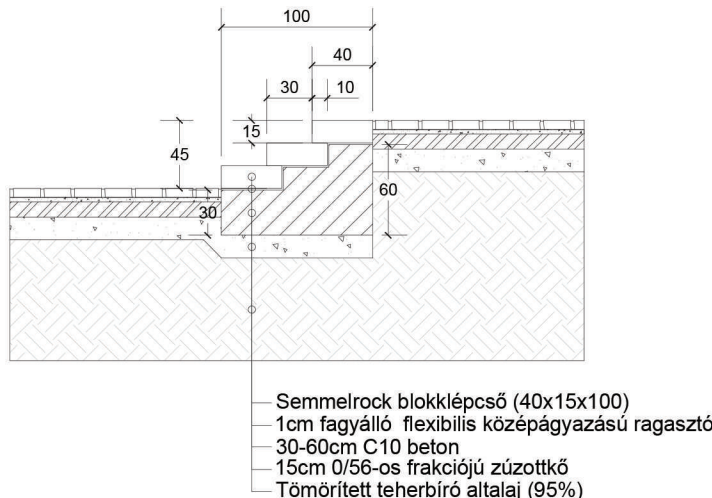
Nagykockakő burkolat

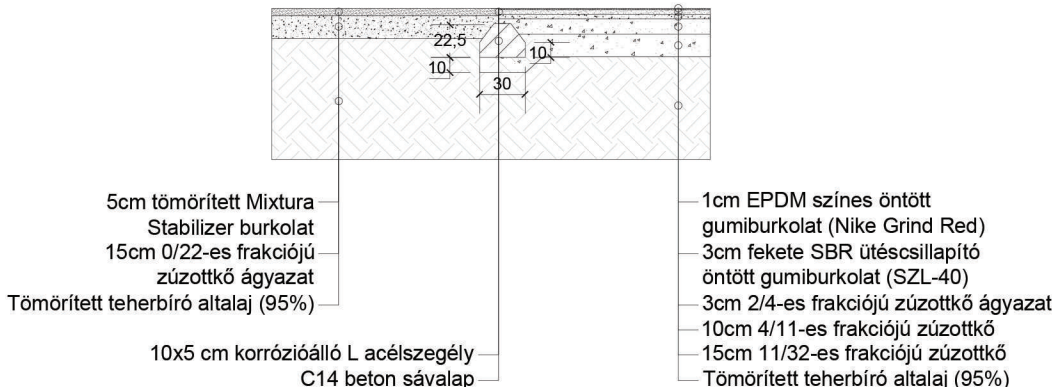
Kiskockakő burkolat

Blokklépcső

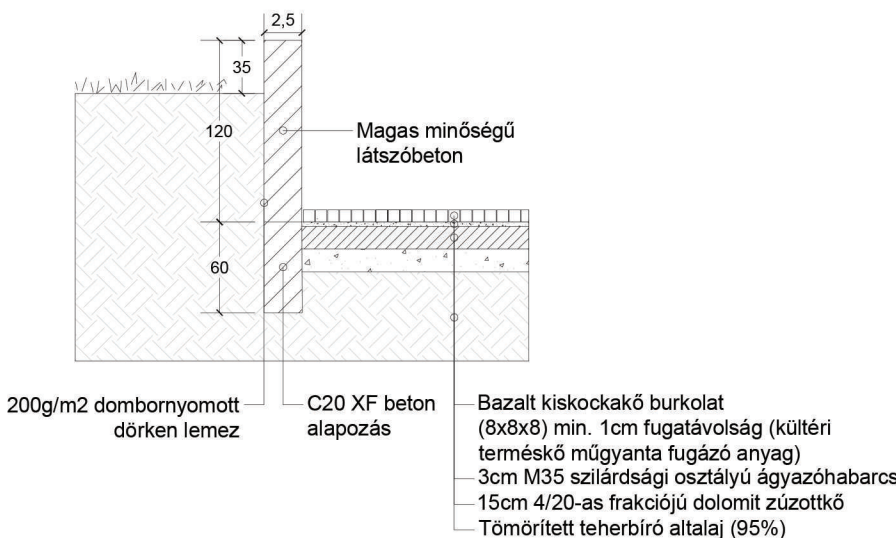
Öntött gumburkolat és stabilizer burkolat találkozása

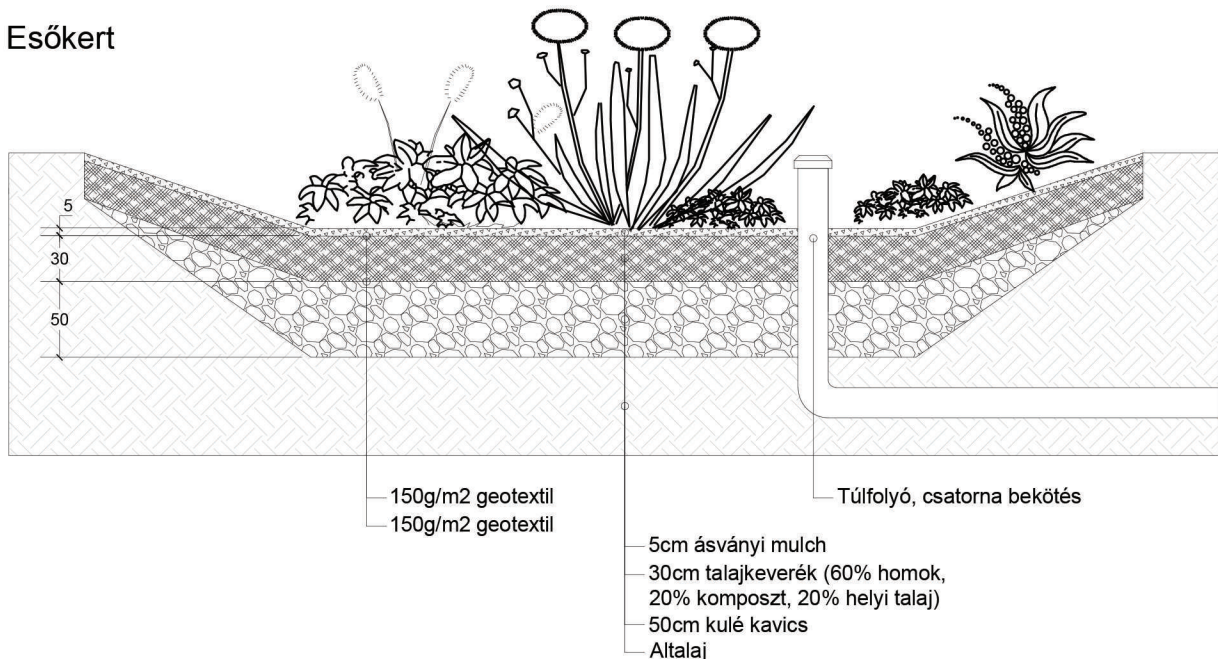
Stabilizer burkolat és faverem találkozása

Magas felületi minőségű látszóbeton támfal

Esőkert

DIPLOMATERVEZÉS 2024/2025

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
KERTMŰVÉSZETI ÉS KERTÉPÍTÉSZETI TANSZÉK

TÁJÉPÍTÉSZ MÉRNÖK MSC

A TABÁN PARK REVITALIZÁCIÓJA

hallgató: De Villa Ármin Ernő

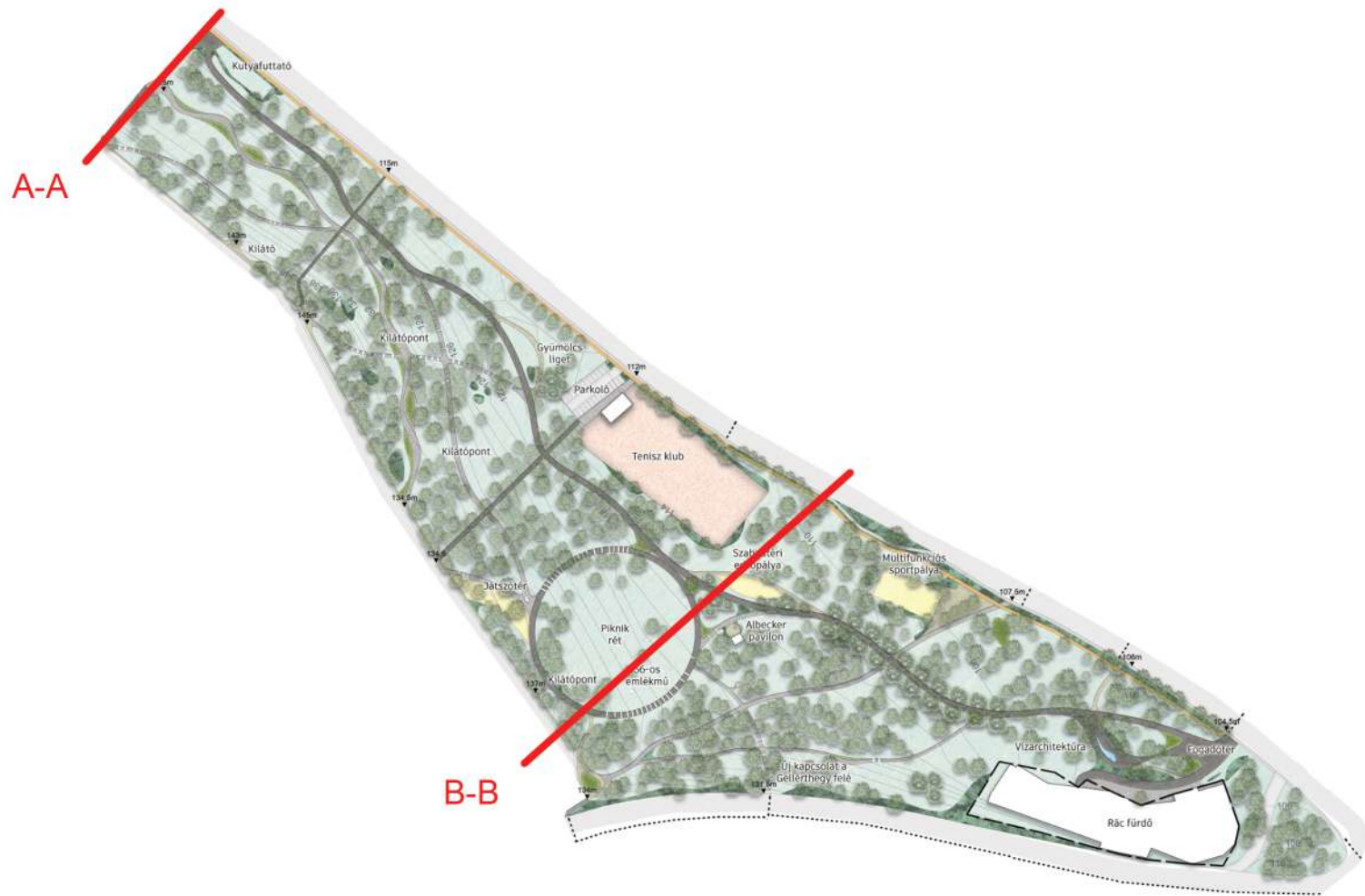
konzulens: Dr. Fekete Albert

METSZETEK 1

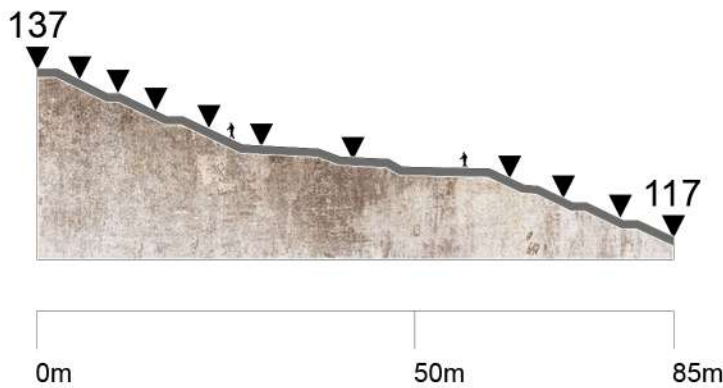
méretarány: M=1:50

dátum: 2024.10.12.

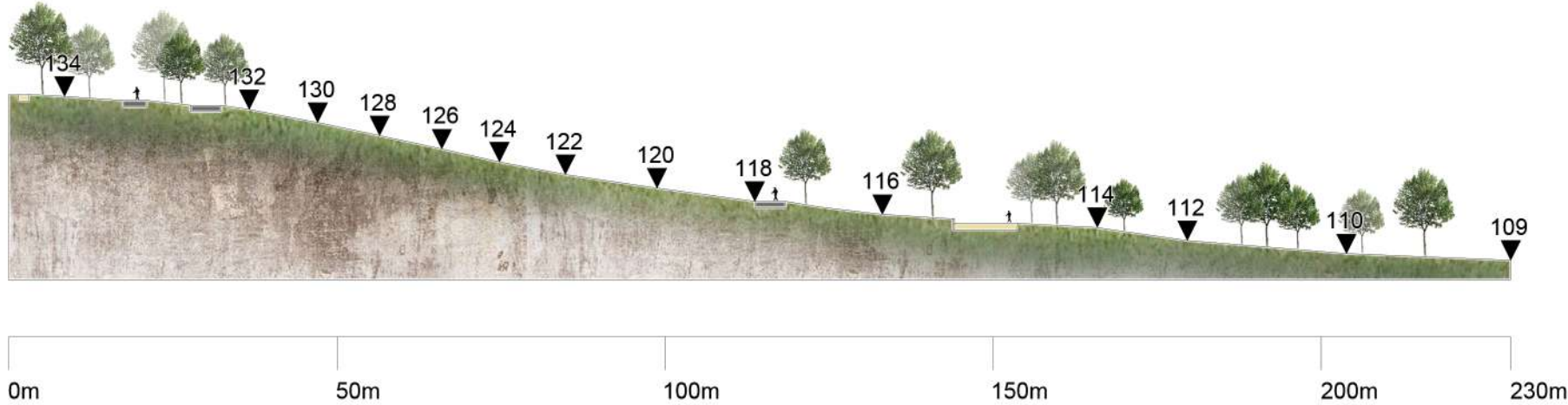
tervlap száma: R-04

A-A metszet

B-B metszet

A TABÁN PARK
REVITALIZÁCIÓJA

hallgató: De Villa Ármin Ernő

konzulens: Dr. Fekete Albert

METSZETEK 2

méretarány: M=1:1000

dátum: 2024.10.12.

tervlap száma: R-05